

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XIV. évfolyam 4. szám, 2019 április

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Herencsény, Nepomuki Szent János szobra (Karaffa Gyula fotója)

Tartalom:

- Barna T. Attila:**Kuvikhangon; (vers) 3
Dr. Koczó József: Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából VIII.; (képes helytörténeti írás) 4-15
Haász Irén:Kányádi Sándornak; (vers) 16
Dudás Sándor: Csendben; (vers) 17
Csáky Károly: Ipolyhídvég az első Csehszlovák Köztársaságbeli aprónyomtatványok és néhány levéltári adat tükrében III.; (képes helytörténeti írás) 18-30
Petrozsényi Nagy Pál: Maa-ma!; (írás) 31-33
Horváth Ödön: Csípős éjszaka;Miért fájna?;Mint Lilliputban;Nem vagy itt; (versek) 34
Pohánka Erika: Ipolyparton; (vers) 35
Kiss Anna Mária:Már megint Anna szerint; (vers) 36
Kuruc Tóth Tamás:Félelem két hullámban; (írás) 37-38
Hrubík Béla: Anyám; (vers) 39
Pribojszky Mátyás: Gondolatunió IV.; (írás) 40-56
Handó Péter: Axióma 1.;Kötelesség?;Ontológia;Öregség;Örök dilemma;Happygramma;Happytáfium; (versek) 57
Székács László: Remény; (vers) 58-59
Kő-Szabó Imre:Sült csirke - grillezve; (írás) 59
Kovács T. István: Passzátszél; (írás) 60-61
Fetykó Judit: Vasárnap, pirkadatkor;Húsvét; (versek) 62
B. Tóth Klára:Tömeg; (vers) 63
Végh Tamás: Nemzedékem; (vers) 64
Siska Péter:Rög; (vers) 65
Ifj. Cservenák Mihály György: Mi ketten, túl a százon; (vers) 66
Hörömpő Gergely: Kisvárosi este; (vers) 67
H. Turi Klára:Költészet földközelen; (vers) 68-69
Dobrosi Andrea: Boldogság; (vers) 70
Janecskó Györgyi:A hegyen; (vers) 71
Börzsönyi Erika: Időutazás; (vers) 72
Elbert Anita: Szikra a világ; (vers) 73
Debreczeny György:gyászmunka; (vers) 74-75
Csáky Károly: Fecskehessegetés;Öröklét; (versek) 76-77
Megemlékezés: Bartus Józsefné Szandai Teréz 1931-2015; 78-82
Beszámoló: Nemzetközi paverpol (textilszobrász) kiállítás nyílt Salgótarjánban, a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban; Költészet Napja – Spangár díj átadás; Magyar Költészet Napja Salgótarjánban; Versmaraton Salgótarjánban, Közreműködött a Balassi Bálint Asztaltársaság és a Pál József Alkotói Kör; (képes beszámoló) 83-107
Ilies Renáta:Lábtól; (vers) 108
Könyvajánló; 109-113
Pályázat; 114
Impresszum; 115

BARNA T. ATTILA

Kuvikhangon

Késeivel játszik az ég
megsebzí magát
Vesszőzik a szelet a fák
Kútkávához csillag koccan
szikrát vet
jeges sarokvasukon
kapuk nyöszörögnek
kuvikhangon huhog rám a magány

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából VIII.

13. „Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!”

A jezsuiták mint térítők

Selmecebányán, ahol a katolikusoknak sem templomuk, sem iskolájuk nem volt, a jezsuiták vették kezükbe a térítés munkáját. Jézus Társaságát Lippay György telepítette a bányavárosba. Amikor 1649-ben a városba kerültek, alig kétszáz hívőt találtak ott. Lakásuk eleinte a kamaraházban, templomul pedig azt a helyiséget használták, amely egykor pénzverőműhely volt, és a kincstár még 1627-ben kápolnává alakított át. Ezt a kápolnát 1650-ben kibővítették. A Selmecebányán letelepedett két jezsuitára nehéz feladat várt. Nemcsak a lelkipásztorkodást kellett ellátniuk, de a katolikus ifjúságot is tanítaniuk kellett, sőt a királyrendeletére a körmöcbányai hívek gondozása is az ő feladatuk lett. E célból az egyik páter időnként az ezüstszállító szekérrel Körmöcbányára szekerezett. A szerzetesek nagy buzgalommal fogtak hozzá a feladatuk teljesítéséhez. Már odakerülésük évében megnyitották a gimnázium első osztályát, következő évben a II. osztályt, azután a harmadikat. Térítői működésüket csakhamar siker koronázta. A rendház évkönyveinek adatai szerint 1649-51-ben kilencet, 1652-ben négyet, 1653-ban ezeröttszáz lelket térítettek meg a bányavárosban és környékén.

Amint a hívők száma évről évre gyarapodott, több ízben fordultak a városhoz, hogy az egyik templomot engedjék át részükre. A selmeci protestánsok erről mit sem akartak tudni, és így a jezsuiták a királyhoz folyamodtak. I. Lipót 1668-ban november 23-án kelt adománylevelével a Nagyboldogasszony-templomot a katolikusoknak ítélte, melyet Borsiczky István besztercebányai harmincados 1669. február 15-én Tepláról (Lenge), Auból (Szentantal), Goldbachról (Tópatak) és Sziglisbergről (Hegybánya) berendelt községi előljárási tagok jelenlétében, az egybegyűlt protestáns városi tisztviselők élénk tiltakozása mellett, átadott a jezsuitáknak.

A szomszéd Korponán is csak ebben az időben kezdtek a katolikusok szervezkedni. Bory Mihály korponai kapitány katolizált, és a saját házát engedte át istentisztelet céljaira a katolikusoknak. A ház földszintjét kápolnává alakíttatta át, és ebbe a kápolnába építtette a Boryak családi kriptáját is. Ő maga a Wesselényi-féle összeesküvésbe keveredett, de a vád alól tisztázta magát. Amikor a korponai katolikusok 1673-ban templomhoz jutottak, Bory Mihály fivére, György városbíró, az épületet elfoglalta, és a kápolnából átalakított termet az ifjúságnak táncteremül engedte át. Emiatt gróf Balassa Bálint 1676-ban Bory Györgyöt perbe fogta.

A jezsuiták a Thököly-féle mozgalmak alatt sokat szenvedtek. 1677-ben és 1679-ben a kurucok mindenükből kifosztották őket, és 1682-ben ismét menekülniük kellett Selmecebányáról. 1682. december 6-án azonban visszatértek, és ettől kezdve zavartalanul működtek 1773-ig. A sok vihartól megviselt templomuk helyreállítására 1678-ban négyezer forintot, majd 1688-ban újabb 4500 forintot utalványozott a kincstár. 1678-ban a Domonkos-rendiek monostora helyén felépítették a gimnáziumot. 1688-ban a lelkipásztorkodás és a plébánia is kezükbe került, mely ügyben 1703-ban a várossal szerződést kötöttek, főleg a plébániatized rendezése érdekében. 1710-ben átvették a plébániát, 1718-ban a Havas

Boldogasszony-templom mellett levő temetőt vették birtokukba. 1739-ben elkészült új rezidenciájuk, 1744–1751 között pedig a polgárok adakozásából felépítették a Kálváriát.

1687. januárban már megnyílt a IV. gimnáziumi osztály is, melyet *szintaxis*-nak neveztek. 1690-ben a négy osztályba 55 tanuló iratkozott be, ami tekintélyes szám. A gimnázium két alsó osztályában világi tanárok tanítottak, a két felső osztályban azonban jezsuiták. 1736-tól kezdve az alsó osztályokban is szerzetesek tanítottak, ugyanezen évben vették át az elemi iskolák *igazgatását* is. 1749-ben megnyitották a *poézist*, vagyis az V. osztályt, a következő évben a *retorikát* (VI. osztály). A tanulók száma főleg a szatmári békekötés után növekedett: 1723-ban 230, 1769-ben hat osztályban 265, 1771-ben 237. A jezsuita rend eltörlésétől 1776-ig többnyire világi papokká vált jezsuiták tanítottak a gimnáziumban. 1776-ban a tanintézetet a kegyes tanítórend vezetésére bízták, amely novemberben vette át a jezsuiták rendházát. A piaristák idején a gimnázium nem ment át annyi viszontagságon, mint a jezsuiták alatt. 1806-ban tűzvész támadt, aminek következtében a gimnázium, a kegyes tanítórendi társház, a plébániatemplom és a plébániaépület hamuvá égett. 1807-ben az előadások teljesen szüneteltek. Az előadások nyelve kezdetől fogva latin, csak 1845-től magyar. 1784-ben kelt rendelettel hozták be a német nyelvet kötelező tantárgyként, és az 1807-1808. évben kezdték tanítani a magyar nyelvet. Az 1848-49. évi szabadságharc alatt alig voltak rendes előadások. A szabadságharc lezajlása után súlyos megpróbáltatások vártak az intézetre, a hazafias kegyes tanítórendűeknek németül kellett tanítaniuk. A rend vezetése alatt a tanulók száma elég tekintélyes: 1779-ben 305, 1803-ban 200, 1806-ban 251, 1834-ben 284, 1845-ben 218 volt, ettől kezdve azonban csökkent.

14. A szerzetesrendek, monostorok sorsa

A **garamszentbenedeki apátság** – mely az esztergomi káptalan birtokába került – a 16. században Felső-Bakán bírt egy malmot. Ezt Bakabánya város vette bérbe 16 aranyforintért. Időközben a malom elpusztulhatott, mert 1615-ben a garamszentbenedeki prefektus egyezsége lépett helyreállítására érdekében. 1659-ben azonban már az apátság tulajdonjoga is vitássá vált, tanúvallomással kellett azt igazolnia.

A vallásújítás következtében támadt zavarok, a török invázió és az egyes hatalmaskodó főurak Hont vármegyében sem kímélték a középkorban virágzó egyházi testületek birtokait, melyek nagyrészt idegen kézre jutottak, és még a 18. században is csak kevesen szerezték vissza azokat a birtokokat, a melyeket a középkorban eredetileg adományképpen nyertek.

A **bozói premontrei prépostság** alig néhány évvel élte túl a mohácsi vészt. 1530-ban Balassa Zsigmond, felhasználva a hitújítással támadt belső zavarokat, fegyvereseivel Bozókra tört, elfoglalta, a szerzeteseket részint leölette, részint elűzte, az egyházi készleteket és kincseket pedig lefoglalta. 1546 és 1559 között Balassa és sógora, Fánchy György a monostort erődde alakította, melynek birtokában utóbb I. Ferdinánd (1526–1564) király is megerősítette. Balassa Zsigmond 1559-ben tett végrendelete értelmében a birtok özvegyére, Fánchy Borbálára szállott, aki nyolc éven át bírta Bozókot. A prágai premontreiek ugyan 1548-ban tiltakoztak a prépostsági birtokoknak világi kezdekre való átutalása ellen, és az 1567. évi országgyűlés el is rendelte a prépostság visszaállítását, melyet Lépes Bálint copiai püspök nyert adományul. Az országgyűlés intézkedése azonban nem volt végrehajtható, mert az új birtokos, Fánchy Borbála fivére, Fánchy György ellenszegült, és a várrá átalakított monostort Tapolcsányi Tamás fia, János nevére íratta át.

A prépostság ettől fogva a Fánchy-család birtokában maradt. A 17. század második felében Fánchy János és Pál voltak az urai. Szelepcsényi György, a későbbi esztergomi érsek, időközben 1644-ben a bozóki prépostságot adományként kapta, Fánchy János birtokrészét visszaváltotta, míg az uradalom másik részét, amely Fánchy Pálé volt, 1657-ben oly feltétellel szerezte meg, hogy azt papnevelő-intézet alapítására fordítsa. Fánchy János egyetlen fia papi pályára lépett, Fánchy Pál ellenben gyermektelenül halt meg. Özvegye, Balassa Szidónia, a maga örökségét a jezsuitáknak hagyta (1661–1663), majd pedig intézkedését visszavonta (1667).

I. Lipót 1678-ban a prépostság birtokait megfélemezte a nagyszombati Szelepcsényi szeminárium és a jezsuita kollégium között. Ekkor per támadt a prépostság tulajdonjoga iránt a jezsuiták és a papnevelő-intézet között. 1685-ben Kollonich Lipót esztergomi érsek és a jezsuiták között ugyan egyezség jött létre, de csak rövid időre, mert a szatmári béke után a per megújult. Az 1715. évi LXXV. tc. kérte a királyt, hogy a papnevelő és a jezsuiták között húzódó pert intézze el, de az ennek ellenére mintegy másfél századon át tovább folyt. A jezsuiták 1686-tól kezdve ténylegesen birtokukba vették Bozókot, de a rend eltörlése, 1774 után részüket a Tanulmányi Alapba olvasztották be. Az esztergomi káptalan Szelepcsényi érsek által alapított papnevelő-intézet vagyonának kezelőjeként foglalta el az uradalmat. Ezzel szemben a M. Kir. Tudomány-Egyetem budai nyomdája, mint a jezsuiták jogutóda, vette fel a pert. A 19. század közepén létrejött egyezmény szerint az esztergomi káptalan 2800 forint bért fizet az egyetemi nyomdának.

Höke Lajos az egykori kolostor 19. századbeli állapotát ekként írja le: „*A hajdani zárda, négyszögletű emeletes épület, mindegyik oldalán 45 öl hosszú, tehát 180 öl körületű. Némely részében laknak, többi magtárul használtatik. A négyszög udvar közepén van a kápolna, melyben kegyalapítvány szerint köznaponként két mise szolgáltatik. A négy szöglettorony tetőzete mint a rosta, néhány év múlva összeomlik.*”

A vár falai a 21. század elején is állnak. A kéttornyú templomból az egyik torony és a szentély egyrésze maradt fenn legtovább, de 1945-ben egy bombatalálat azt is lerombolta.

Préposti címét viselte 1872-ben Frichtl József győri, 1893-ban Vissnyovszky László besztercebányai kanonok, 1915-ben Káposztássy Imre.

A sági premontrei prépostság

Fegyverneki Ferenc, aki túlélte a mohácsi vészt, 1534-ig állt a monostor élén. Őt követte Nagylucsei Lipcsey Orbán.

A prépostság Drégely várának török bevételeig tartotta fenn magát. 1552-ben a törökök elpusztították: a monostort felgyújtották, a szerzetesek többségét legyilkolták. Az életben maradottak a garamszentbenedeki monostorba menekültek. Köztük volt Lázár prépost (1551–1557) és utóda Poklostóy Mátyás (1561–1577), az utolsó szerzetes, aki a prépostság javadalmait élvezte. A 16. század végéig Ság török uralom alatt állt, majd 1628-tól 1685-ig ismét a török hódoltság területéhez tartozott.

1583-tól javadalmát címzetes prépostként világi papok kapták. 1653 táján Szelepcsényi György, akkori nyitrai püspök nyerte el a sági préposti címet. Amikor 1666-ban esztergomi érsek lett, kieszközölte Lipót királynál, hogy a prépostság javadalmait a besztercebányai jezsuiták kapják. Ez 1688-ban meg is történt: Szelepcsényi érsek a javadalmat átadta a besztercebányai jezsuitáknak.

A rend nagy építkezésekbe fogott Ságon: a kolostor romjaiból rendbe hozták lakó- és gazdasági épületüket, felépítették a gótikus templomot és az Ipoly kőhidját. A prépostság birtokait két részre osztották el.

Az egyik a *sági uradalom*, melyhez Ipolyság, Tesmag, Alsópalojta helységek, továbbá Lipócz, Olvár és Parassa puszták tartoztak; a másik a *pecseniczi uradalom*, Pecsencz, Egeg, Nádas és Alsóalmás helységekkel. A jezsuiták ipolysági megtelepedése minden bizonnyal hatással volt a katolikus vallás Alsó-Ipoly menti megerősödésére.

A rend eltörlése után Mária Terézia királynő a sági uradalmat a rozsnyói, a pecseniczit pedig az 1776-ban felállított besztercebányai káptalannak adományozta.

Prépostjai: Telegdy Miklós 1583–1586; Diotalevi Ferenc 1586–1604; Verancsics Fausztusz 1604–1610; Ruber Pál 1610–1614; Novák Miklós 1614; Domitrovich Péter 1614–1627; Lósy Imre 1627–1634; Beóthy Miklós 1634–1643; Kopcsány Mihály 1643–1644; Jakusich György 1644–1648; Püsky János 1648–1688; Gubasóczy János 1688-tól; 1829-től préposti címét adományozták.

A **márianosztrai pálosok** már közvetlenül a mohácsi csata után érezték a török támadás súlyát. Amikor Szulejmán szultán a győztes csata után Budát megszállta, néhány martalóc török csapat messze vidéket portyázott. A pálosok ekkor Visegrád várába menekültek, ahol csekély számú paraszti segítséggel kitartóan védekeztek. Amint a török 1526 őszén kitakarodott az országból, a pálosok visszatértek Nosztrára, ahol egy ideig háborítatlanul éltek. 1535-ben Bálint, a rend egyetemes főnöke Márianosztrán nagy káptalant tartott.

1544-ben a török megszállta Nógrád várát, 1545 nyarán Balassa Menyhért fosztogatta a monostor birtokait. 1560-ban még fennállott a monostor, ekkor Máté volt a házfőnök. Nemsokára a szerzetesek elköltöztek. 1570-ben az üres klastromot és birtokait, a visegrádi monostorral együtt bérbe adták ghimesi Forgách Simonnak és Imrének. A rendház nem állhatott ellen az idők viharainak: csakhamar rombadőlt, és így maradt a szatmári békéig.

Minden bizonnyal a nosztraiakkal együtt menekültek el a toronyaljai Szent Mihály-kolostor szerzetesei is. A török adóösszeírásokban a területek már pusztaként szerepelnek. Kóspallag a 18. század közepéről való új település eredetileg a „Tornallya”-nak, később „Torony”-nak elnevezett pusztai területen, amelynek középkori pálos kolostora a márianosztrai konvent alá tartozott. A 18. század folyamán a nosztrai pálosok több ízben tiltakoztak Hont megyénél az új község területének elszakítása miatt.

Egy 18. századbeli Toronya pusztát ábrázoló térképen gáttal és felirattal jelzik a középkori pálos kolostorhoz tartozó halastavat. Toronypusztá 1694-ben és a 18. században készült térképén *Régi Malomhely* felirat olvasható, s az 1758-as térkép feltünteti a négyzetes alaprajzú épületet, valamint a malomárkot. A 17. század végén az épületek még elég jó állapotban lehettek. Ezzel magyarázható, hogy 1686-ban a magyar pálosok ennek a rendháznak a visszaállítását is kérték a királytól, viszont csak a nosztrai építették újjá.

1711-ben Kurpesz Pál perjel irányításával fogtak hozzá a romok eltakarításához, a monostor és a templom felépítéséhez. A helyreállításhoz Széchenyi György esztergomi érsek 17 000 forintot adományozott. Felépült a templom két nyugati toronnyal és a kétemeletes kolostor. Czestochowából elhozták a Mária-kegykép, a Csillagkoronás Magyarok Nagyasszonya másolatát. A Staudinger János budai mester által készített orgonával és 8 oltárral díszített templomot 1729. augusztus 14-én gróf Berényi Zsigmond címzetes püspök szentelte föl a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére. A templom barokk berendezését, a falfaragásokat és szobrokat pálos munkástestvérek, Johannes Hasenmiller és társai készítették. 1768-ban megkapták F. X. Lauchas váci olvasókanonok 900 könyvből álló hagyatékát. 1779-ben 24 szerzetes-pap, 12 munkástestvér (fráter) és 10 novícius lakta a kolostort. 1786-ban, a pálos rend a fölösztatásakor 16 szerzetes-pap élt itt, ekkor lett plébánia, melynek első két plébánosa még pálos volt, majd egyházmegyes papok vették át. Az újjáépítéskor a pálosok tótokat telepítettek a monostor mellé.

II. József, amikor eltörölte a pálos rendet, a nosztrai monostor birtokait a Vallásalaphoz csatolták. A templom 1787-től plébániaegyház lett. A monostor 1809-ben Napóleon ellen felkelő nemesi sereg kórháza, majd 1854-től női fegyház.

A **pilisi apátság**, amely Hont vármegye területén Szántót és Apátmarót birtokolta, a mohácsi vész után egyes hatalmas főurak kezébe jutott, majd pedig a török hódoltság következtében székhelyétől menekülni volt kénytelen.

Szántó 1541-ben még a pilisi apáté, majd 1542-ben Apátmaróttal együtt Nyáry Ferenc birtokában találjuk. Drégely eleste után Apátmarót is a török hódoltság körébe esett, rajta három török úr osztozott. Szántó 1569-ben ismét a pilisi apát kezébe került, de 1613-ban teljesen áldozatul esett a török hódoltságnak. 1578-tól kezdve vannak adatok a szántói savanyúvízről, mely idővel mind nagyobb hírre tett szert, de a középkori oklevelek erről még hallgatnak.

1541 után az apátság birtokait világi papok kapták. 1610-től Füley Tamás győri kanonok bírta Szántót és 1616-ban Apátmarót is, majd később 1643-ban Szelepcsényi György kezén találjuk, aki ez időtájt a törököktől el nem foglalt összes egyházi javakat birtokolta Hont vármegyében. 1696-ban Illyés András pozsonyi kanonokot nevezték ki pilisi apáttá, aki Szántót és Apátmarót az 1712-ig terjedő időre bérbe adta. Alig néhány évvel később (1698) azonban Mattyasovszky László kancellár szerezte meg a pilisi apátságot, aki Apátmaróra és Szántóra gazdatisztket rendelt. III. Károly (1711–1740) király 1712-ben Nezorin Flórián wellehradi cisztercita apátot nevezte ki pilisi apáttá, így Szántó és Apátmarót egyaránt a *wellehradi apátság* birtokába jutott. Szántó és Apátmarót házi kezelés alá került: 1713-tól kezdve egy rendtag végezte a jószágkormányzói teendőket. Nezorin utóda, Mály József, megkezdte a szántói templom építését, mely az 1745–1754 közötti időben készült el.

A wellehradi apátság eltörlésével (1784) a pilisi apátság egy időre önálló lett, de 1787-ben II. József (1780–1790) a pilisi apátságot is eltörölte. A kiküldött biztosok október 15-én jelentek meg Mailáth Ferenc vezetésével a leltározás végett Szántón és Apátmaróton, Ekkor a birtokokat egy időre a beszercebányai kincstári gazdasági kerülethez csatolták, 1796-ban azonban tíz évre Mailáth Ferenc kapta bérbe. 1802-ben az apátságot visszaállították ugyan, de a honti birtokok csak 1806-ban kerültek vissza a cisztercita rend kezére. Schumann Teofil apát Pászty Raymund egri gimnáziumi igazgatót küldte Szántóra, és rá hárult a feladat, hogy a bérletből kikerült, rendkívül elhanyagolt állapotban levő apátsági birtokokat ismét jó karba hozza.

Szent Jeromos rendje

Selmechánya határában, a 18. század első felében, *Szélaknán* (Siglisberg) Szent Jeromos remete rendje telepedett le. A szerzeteseket a bányászok hívták be 1733-ban, és a részükre tett adományokat 1734-ben az esztergomi érsek, valamint 1735-ben III. Károly király is jóváhagyta. 1757-ben már működtek, zárdájukat 1770-ben építették, melyben 1782-ben 13 áldozópap, három újoncnövendék és két szolgáló testvér tartózkodott. II. József 1786-ban ezt a szerzetesrendet is eltörölte, a szélaknai zárda is feloszlott.

A **kegyes tanítórendnek** Selmechányán kívül még *Korponán* volt háza Hont vármegyében. A piaristákat Felső-Bélai Bellay János korponai plébános 1720-ban telepítette le, átadva nekik a plébániát is, melyet 1726-ig láttak el. A kegyesrendiek 1720-ban megnyitották a gimnáziumot, mely 1787-ig állt fenn. Akkor II. József rendeletére bezárták, majd elemi iskolaként működött, de 1793-ban négy osztályú algimnáziumként újból megnyílt.

15. Az esztergomi érsek és a káptalan javai a hódoltság alatt és után

Az esztergomi érseki és székeskáptalani javakat 1526-ot követően sok vihar érte, bár a káptalan közvetlenül

Mohács után még számos birtokot szerzett. 1527-ben Szoby Mihály *Felső- és Alsónyéken*, valamint Nyeklincen levő birtokait, továbbá Werbőczy István az egyházasnyéki birtokait adományozta a káptalannak. 1530-ban Werbőczy *Inám*, *Zathok /Szátok/* és *Csesztve* helységekben levő birtokait adta kárpótlásul a káptalannak, bizonyos egyházi ezüstneműért. A káptalan 1528-ban vétel útján is szerzett *Egyházasnyék*, *Alsó- és Felsőnyék* helységekben birtokokat Révay Ferencről és Istvántól; majd ugyanott vett zálogba birtokokat Bory Mátyástól. Ezekbe a birtokokba 1534-ben iktatták a káptalant. Amikor I. Ferdinánd 1563-ban *Csábrág* várát – melyre az esztergomi káptalan jogot formált – Simon zágrábi püspöknek adományozta, a garamszentbenedeki apátságnak világi kezekből leendő visszaváltását engedte meg a káptalannak.

Az 1542. évi összeírásban az esztergomi érsek még 336 porta birtokosa, 1549-ben pedig már csak 236 portája, a káptalannak pedig 185 portája volt. Ettől kezdve az érsek és a káptalan mindegyre jobban kiszorulnak a vármegye területéről. *Füzesgyarmat* 1590-ben még az esztergomi érsek birtokában volt, melyet akkor Chuthor János jószágkormányzó igazgatott. E birtokok legnagyobb része az Ipoly, Garam és a Duna közén terülvén el, csakhamar a török hódoltság körébe estek, és egész Esztergom, Visegrád és Buda visszafoglalásáig a törökök hatalmában maradtak.

A 17. századból az esztergomi érseknek és a káptalannak csupán egy-egy birtokszerzeményéről van tudomásunk. Egy 1648-ban kelt összeírás szerint az érseké volt *Szete*; 1635-ben pedig gróf Esterházy Miklós nádor juttatta a káptalan birtokába azt az inámi házat, a melyet Szapolyai János király adományozott Bolgár Lászlónak. A törökök kiűzése után az esztergomi érsek és káptalan vissza is nyerték ősi birtokaikat, közbejött azonban a szabadságharc, így a birtokviszonyok rendezése a 18. századra maradt.

A 18. században az érsek birtokai Hontban a drégelyi uradalmat alkották, melyhez a 19. század közepéig, vagyis a jobbágyság felszabadításáig, a következő helységek tartoztak: *Felsősipék*, *Börzsöny*, *Bajta*, *Baráti*, *Bernece*, *Kemence*, *Garamkövesd*, *Leléd*, *Kisölvéd*, *Füzesgyarmat*, *Hidvég*, *Hont*, *Drégelypalánk*, *Páld* és *Szete*. A káptalannak a 19. század közepéig a következő helységekben volt földesúri joga: *Baráti*, *Ipolydamásd*, *Gyerk*, *Helemba*, *Kiskeszi*, *Letskés*, *Németi*, *Szob* és *Tölgyes*.

16. A pozsonyi törvényszék működéséről

Pázmány által is támogatott hitviták, a Lippay-féle visszatérítés szorgalmazása után a magyar katolikus főpapság egy hatékonyabb, de erőszakosabb megoldást választott plébániái és hívei visszaszerzésére: Luther és Kálvin követőinek megfosztását prédikátoraitól, tanítóitól.

A 17. század második felében, a Wesselényi-féle összeesküvés felfedése és megtorlása után a felerősödött ellenreformációs törekvések az állam részéről is támogatást is nyertek. A protestánsokat lázadással vádolták meg, s ennek komoly nemzetközi megütközést kiváltó fejleménye volt a kirendelt ítélőszék 1672–74. évi tevékenysége. Apereket feldolgozó munkájában Ráczy Károly református lelkész azért tartja különösnek a törvényszék eljárását, mivel a Wesselényi összeesküvés időközben elhunyt, kiváltott és hóhérekre adott résztvevőinek mindegyike római katolikus volt, ugyanakkor a második és harmadik törvénybe idézés protestáns lelkészei, tanítói elleni legfőbb vád a hűtlenség, felségárulás és a lázadásban való részvétel volt. 1672. május 13-án Nagyszombatban még csak a pozsonyi lelkészek és polgárok, *akatólikusok* ellen folyt az eljárás. Jó egy évvel később, 1673. szeptember 25-re Pozsonyba rendelték 33 ágostai és 2 helvét hitvallású lelkészt. Közülük tizenegy nem jelent meg. A perbe fogottak választási lehetőségei: térítvény aláírásával lelkészi hivatalukról lemondanak, és önkéntesen száműzetésbe vonulnak vagy aláírják az új katolikus hitformának, s azt ünnepélyesen leteszik, ezáltal a római katolikus egyház tagjává válnak.

Nagy-Hontból a következő lelkészeket vonták a rendkívüli törvényszék eljárása alá:

- Korponáról Burius János ágostai hitvallású német lelkész, aki önkéntes száműzetésbe ment; Gerencsi Gáspár református lelkész, szintén száműzetésbe vonult; Sextius János ágostai hitvallású szláv lelkész, aki nem jelent meg.
- Selmebányáról Hofstädter Kristóf ágostai hitvallású német lelkész, kivándorolt; Pilárik Ézsaiás ágostai hitvallású cseh ajkú lelkész, ugyancsak a kivándorlást választotta; Titius Gottfried ágostai hitvallású német lelkész, száműzetésbe ment; Windisch János ágostai hitvallású lelkész, kivándorolt.

A perbe fogott hét lelkész közül Rácز szerint csak Korpona szláv ajkú lelkésze nem jelent meg. A törvénybe idézésnek eleget tévő hat prédikátor aláírta a hazából kivándorlók számára készített téritvényt, és önkéntes számkivetésbe ment. A Hont vármegye területén fekvő szabad királyi város és a bányaváros protestáns lelképásztor nélkül maradt.

A *gályarabper* történetének, lefolyásának legújabb feldolgozása S. Varga Katalin tollából született. Munkáját úttörő vállalkozásnak tekinthetjük, hiszen lefordította az 1674. évi per eredeti jegyzőkönyvét, és első alkalommal bilingvis (kétnyelvű), latin-magyar nyelvű közreadásával a további kutatásokhoz is inspirációkat kíván nyújtani. Az alábbiakban tanulmánya alapján ismertetjük a rendkívüli törvényszék eljárását.

Az uralkodó parancsa is hangsúlyozta, hogy a per újrafelvétele, továbbvitele és folytatása az előző év őszén megkezdett rendkívüli törvényszéki eljárásnak. Mivel az ország összes protestáns lelkészét és tanítóját törvénybe kívánták idézni, faluról falura járva összeírták őket még a hódoltság területén is, és mindnyájukat megidéztek 1674. március 5-re Pozsonyba. Mintegy 730 lelkészt és tanítót rendeltek a rendkívüli bíróság elé, de többségük nem ment el. Ezt elsősorban a hódoltsági területeken élők teheték meg, hiszen a budai pasa eltiltotta őket a megjelenéstől.

A prédikátorok ellen hűtlenségi per indult, a vád felségárulás. A gályarabper lefolytatója a király által delegált bíróság, melynek elnöke Szelepcsényi György esztergomi érsek, a király elé terjesztett ügyek bírója. Annak ellenére, hogy tagjainak többsége katolikus főpap, világi bíróság volt, az uralkodónak felelős *kormányzóság* /gubernium/ alkotta. A hódoltság területén élőket a törvényi hivatkozás ellenére jogtalanul idézték meg.

A perben szemben álló felek:

- a király mint felperes, a vádló; képviselője az ügyész;
- a *fiscussal* /államkincstár/, mint jogi személlyel és így a *Status Catholicussal* is szemben álló alperesek, a terheltek: az ország némely vidékén támadt lázadásokban cinkostárs prédikátorok.

A vád: istenkáromlás elkövetése a katolikusok ellen, és ezzel királyuk, a katolikus rend és a szentek ellen. A prédikátorok lázadók, és híveiket is lázadásra buzdították: gyűléseket tartottak, felkelőkkel leveleztek, lázítottak, melyek országvesztő törökösségük következményei. Bűnük az is, hogy ellenszegültek a perbe hívó idézésnek, és az idézést kézbesítő hivatalnokokat török börtönbe vették. Gúnyiratokat írtak és nyomtattak, hamisan tájékoztatták a külföldet, és a törvény tiltása ellenére oltalmat kértek a töröktől.

Ha az alperes nem jelent meg, a bíró iránti engedetlenség okán úgy tekintendő, hogy lemondott a védelemhez való jogának gyakorlásáról. A távolmaradás azonnali elmarasztalást vont maga után. Tudnunk kell, hogy Hont vármegye jelentős része 1663 után ismét török fennhatóság alá tartozott.

A megbízott ítélőszék elé rendelt Hont megyei lelkészek, tanítók idézésének időpontjáról és létszámáról, névsoráról a helytörténeti irodalomban – a tényfeltárással való alapvető törekvés mellett – pontatlanságokkal, eltérésekkel is találkozunk.

Időrendben legkorábban Hóke Lajos levéltárnok elveszett kéziratában (melyet a megyemonográfia készítői

még ismertek!), valamint publikációiban foglalkozott a pozsonyi véstörvénytörvényszék működésével, honti kihatásaival.

„1672. (sic!) és 74-ben a pozsonyi véstörvénytörvényszék elé Hontmegyéből ezen 18 prot. lelkészek idéztettek: *Spetko Dániel esperes sipéki; Belobradeus Pál bái* (Kocsi Bálint Peterman Györgynek írja); *Joannides János egyházas-maróti; Csabán Illés kormosói; Antoni Dániel dacsó-lámi; Huszár-Sebestyén prencsfalusi; Rózsa György (Russinus) János teszéri; Spetkó Gábor pribeli; Zabojník György méznevelői; Lupi – Farkas – György alsó-rakoncai; Misovic János bagyáni; Benkovics Zakariás viszokai; Zimányi Simon zemberi; Benedicty Máté prandorfi; Fábrián Jakab bagonyai* lelkészek; *Pilárik Jeremiás, Titius Menyhért, Hofstetter Ádám Kristóf*, mindhárom *selmebányai* lelkész, kik aztán sléziai Brieg városába internáltattak. (Úgy tűnik, hogy Belobradeus Pál és *Peterman György* két személy, így a *megidézett lelkészek száma 19!*)

A kis honti ref. papok közül, *Harsányi István* és *Kapusi István rimaszombati* és *Miskolczi Mihály füleki* (Nógrád vármegye – K. J.) *lelkészek mártírkodtak. A nevezettek közül Joannides, Rózsa, Huszár, Zabojník, Lupi* és *Zimányi Komárom vára* börtönében sanyargattatván elfogadták a nekik ajánlott 24, 30 és 50 forint lélekváltságot, s katolikussá lettek, s öntudatuktól tán annyi csapást szenvedtek, amennyit azon szerencsétlenek, kiket a gályákra menet a német katonák ütöttek-verték.

Krupecz István, *udvarnoki* evangélikus lelkész – Hőke után mintegy 20-30 évvel később – Hont vármegye monográfiájának egyháztörténeti részében így örökítette meg a honti lutheránusok elleni fellépést:

„A honti evangélikus papok nem az 1674. évi harmadik, de már a második idézésre, 1673. szeptember 25-kén megjelentek a pozsonyi *judicium delegatum* előtt. Tizenkilenczen (sic!) voltak, nevezetesen: *Spetko Dániel esperes, sipéki pap, Belobradenus Pál alesperes, bái pap, Johanides János egyházasmárothi esp.-jegyző, Czaban Illés kormosói dékánus, Antoni Dániel dacsolami, Huszár Sebestyén prencsfalusi, Rufinus (Ruzsini) János teszéri, Spetko Gábor pribeli, Zabojník György szénavári, Lupi (Farkas) György rakonczai, Misovicz János bagyoni, Benkovics Zakariás viszokai, Zimányi Simon zemberi, Benedikty Mátyás prandorfi, Zabiányi /Fábrián! /Jakab bagonyai, Pilarik Ezsaiás, Sítius Gottfried és Hoffstädter Kristóf Ádám selmecki* evangélikus lelkészek, (eddig csak 18!) kikhez huszadiknak *Garanczy Gáspár korponai* helvét hitvallású lelkész társult. (Nyilvánvaló, hogy a lelkész úr ismerte és felhasználta Hőke kéziratát vagy a Régiségek Hontmegye vallásügyi történetéhez című dolgozatát /a közölt helységek, nevek – kisebb eltéréssel, ami más forrás használatára is utal – sorrendje/. *Peterman*-ról nem tesz említést. Általa 20.-ként, valójában 19.-ként említett református lelkész hiányzik Hőke listájáról.)

[...] a nagy sanyargatásban három (Hőke hatot sorol fel!) honti evangélikus pap áttért, mégpedig: *Johanides egyházmaróthi, Lupi rakonczai* és *Zabojník György szénavári pap*; a többi tántoríthatatlanul vallotta hitét mindhalálig –, de az áttért három is később megbánta tettét, visszatért az evangélikus egyházba, és állta hősiesen az ezért rájuk kettősen kirótt szenvedést. Gályarabságra Hontból kettő került: *Brunczvik György rakoncai* és *Mikléczy Márton kormosói pap* (Az ő nevük a fenti listán nem is szerepel!). E szomorú időben vesztették el a templomukat a *bozóki* evangélikusok is; a templomfoglalást a jezsuiták hajtották végre, elűzve Bozókrol magát az evangélikus szuperintendenst, *Zabojník György bozóki papot*.

Rác közlése szerint az 1673. évi tárgyalásra honti szerzőink által felsoroltak közül csak *Pilárik, Titius* és *Hofstädter selmebányai* evangélikus lelkészeket és *Krupecz István* által említett *Garanczy/Gerencsi Gáspár korponai* református prédikátort idézték. Ugyanakkor Rácznál még további két korponai (*Burius János német* és *Sextius János szláv ágostai hitvallású*), valamint *Windisch János selmecki* evangélikus lelkész neve is szerepel az ítéltörvényszék elé idézettek között. Hőke és *Krupecz* által közölt, törvénybe idézett lelkészek többségével ugyanakkor *Rác Károly* és *S. Varga Katalin* munkájában csak az 1674. évi perbe citáltak listáján találkozunk. Kivéve *Benkovics Zakariás viszokai (magaslaki)* evangélikus lelkészt. Rác öt viski

letőségüként említi. Hőke és Krupecz felveszi listájába Misovicz János bagyáni vagy *bagyoni* ágostai hitvallású lelkész nevét is, akit Rác is említ, mint badini lelkészt Nagy-Hontból. Szerinte Komáromban rekatolizált. S. Varga által közölt jegyzőkönyvben ugyanakkor nem található. Zsember lelkészét S. Varga Katalin név nélkül említi, Rác viszont *Zimányi Simon* néven közli.

A pozsonyi törvényszék elé 1674-ben idézettek Hont vármegyéből, illetve a Honti főesperesség területéről (a jegyzőkönyv szerint megjelent neve után*)

S. Varga Katalin listája	Rác Károlynál
1. Ledény Czabány Gáspár	/Zabán G., evangélikus lelkipásztor.; nincs adat/ /Benedikti Tamás, ev. iskolarektor; hivataláról lemondott/
2. Bát Belobradenus Pál*	/Bolobrádi P., ev. lelkész; hivataláról lemondott; Petermann György, ev. lp.; rekatolizált/
3. Bakabánya Peterman György*	/Petermann Miklós v. Illés ev. lp. 1673-ban már megjelent, de nem nyilatkozott; 1674. évi sorsáról nincs említés./
4. Tótbaka Benedeki Mátyás*	/Benedeki M., ev. lelkész; hivataláról lemondott/
5. Bagonya Fabiany Jakab*	/Fábián J., ev. lelkész; hivataláról lemondott/
6. (Hont-)Varsány (a prédikátor nevét hívei titokban tartották)	/a prédikátor nevét hívei titokban tartották/
7. (Vámos-)Ladány Bars vm. (a préd. nevét hívei titokban tartották);	/a prédikátor nevét hívei titokban tartották/
8. Zsember (a prédikátor nevét hívei titokban tartották)	/Zimáni Simon János ev. lp.; rekatolizált./
9. Kormosó (a prédikátor nevét hívei titokban tartották*)	/Czabányi Illés, ev. lelkész; rekatolizált, majd később visszatért./
10. Prencsfalu Huszár Sebestyén*/Huszár S., ev. lelkész, rekatolizált/	
11. Szentantal Bliska András	/Bliska A., ev. lelkész; nem tudni, megjelent-e?/
12. Méznevelő Zábojnik György*/Zábojnik Gy., ev. lp.; rekatolizált./	
13. F.rakonca Lupi János (György*)	/Lupi György, ev. lelkész; rekatolizált/
14. Füzesborfő (Kálnaborfő v. Tegzesborfő) Hatazy Mózes	/Hatházi M. ref. lelkész; nem tudni, megjelent-e?/
15. Kismarót (Apátmarót) Joannides János*	/Johannides János, ev. lp.; rekatolizált/
16. Nagytenna (Felsőterény) Kelőcz Lőrinc*	/Kelőcz L., ev. lelkész, hivataláról lemondott/
17. Teszér Ruziny György*	
18. Felsősipék Specko Dániel*	/Spitkó D., ev. lelkész; hivataláról lemondott/
19. Füzesgyarmat Ráczkövi István	/Ráczkevi I., ref. lelkész, nincs adat/
20. Tergeny e (a prédikátor nevét hívei titokban tartották)	
21. Maros (a prédikátor nevét hívei titokban tartották)	/a prédikátor nevét hívei titokban tartották/
22. Szokolya (a prédikátor nevét hívei titokban tartották)	/a prédikátor nevét hívei titokban tartották/

23. **Szob** (a prédikátor nevét hívei titokban tartották) /a prédikátor nevét hívei titokban tartották/
24. **Kissalló** Gyarmati Márton /Oroszi János lp. 1662 óta; nincs adat/
25. **Berzsény** (Börzsöny) Frajdin Gottfried, ev. lelkész, nincs adat/
Frajd Godefrid
26. **Perócsény** Szokolai Pál /Szokolay Pál ref. lp.; nincs adat/
27. **Keszihóc** (Dacsókeszi) Fábry, /Fábriczi György, ev. lelkész;
azaz Cigin György hivataláról lemondott./
28. **Középpaló** Fábry György* /Fábri Gy. ev. lelkész; nem tudni, megjelent-e?/
29. **Alsópribel** Spetkius Gábor* /Spitkó G. ev. lp.; hivataláról lemondott/
30. **Dacsólám** Antonius Dániel* /Antoni D. ev. lelkész; hivataláról lemondott/
31. **Cseri** Halupka Mátyás /Halubka v. Chalupka M., ev. lp.; nincs adat/
32. **Drénó** (Csábrágsomos) Bartasovics Timót /Bartasovitz Timóteus; ev. lelkész; nem tudni, megjelent-e?/
33. **Csall** Czagány György
34. **Ráhó** (Kis-Hont) Fidicius István*
35. **Osgyán** (Kis-Hont) Szeniczei Gergely
36. **Klenóc** (Kis-Hont) Prihradny Mihály
37. **Nyustya** (Kis-Hont) Lovcsany György*
38. **Tiszolc** (Kis-Hont) Martius György, Ladi Illés
39. **Szkálnok** (Kis-Hont, Alsó- és Felsősziklás),
Cziglerinus ...
40. **Pongyelok** (Kis-Hont, Cserepes) /Glochowszki Vencel, ev. lp., hivataláról lemondott./
Glosius ...
41. **Rimaszombat** (Kis-Hont) Harsányi István*, Kaposi István*

S. Varga Katalin kimutatása szerint Hontból 41 településről 43 személy kapott idézést, s közülük 19 lelképásztor jelent meg Pozsonyban. A törvényszék előtt megjelentek száma egyezik Hőke és Krupecz számaival. További, Rác Károly által – konkrét településnévvel vagy csak Hont vármegye, illetve Nagy-Hontból megjegyzéssel – felsorolt személyek megbízhatóan nem azonosíthatóak.

A távolmaradókkal szemben elhangzott törökösség vádja. A felperes ügyésze ezt az alábbiak szerint terjesztette be: „[...] minap a Hont vármegyei prédikátorok, akik a nógrádi béghez menekültek, az idézések átadása végett hozzájuk küldött szolgabírókat és esküdtet, jóllehet a töröknek (is) adót fizettek, Nógrádban a törökök iszonytató börtönébe vették, és a már-már karóba húzásra ítélt rabokat 50 botütéssel kegyetlenül halálra sanyargattatták, s csak 24 aranydukát váltságdíj kifizetése ellenében bocsátatták szabadon, mit sem félve az efféle bűnöket sújtó, az ország törvényeiben szentesített büntetéstől.”

A nógrádi bég protestáns prédikátorokat pártfogoló kiállásáról tájékoztatja az esztergomi érseket Vépi Benedek esztergomi kanonok 1674. március 14-én keltezett levele:

„Magasságos Fejedelem, Legkegyelmesebb Urunk!

Tegnap, midőn Korponán (Hont vármegye – K. J.) voltam a megyegyűlésen, odaérkezett egy bizonyos pereszlényi alattvaló és egy keresztény fogoly, akiket amint alább következik, a nógrádi bég üzenettel

bocsátott útjukra. Először Németi falvához (Hont vármegye – K. J.) értek, ott az alesperesemtől kérdezősködtek, hogy vajon ki az ő esperese, és hol van. Aki, midőn megválaszolta, hogy én vagyok az, és hogy éppen Korponán vagyok, egyenesen hozzám jöttek, és előre bocsátván: esdekelnek, hogy ne rójam fel bűnükül, de a nógrádi török a legszigorúbban rájuk parancsolt, hogy üzenetét híven adják át; elsősorban is annak okát tudakolták, miért idézik perbe Pozsonyba mind a lutheránus, mind a kálvinista prédikátorokat. Amikor azt feleltem, mert bünt követtek el királyi Felségünk ellen, és ezen bűnüket most már csak a törvény útján lehet elrendezni, azt válaszolta a rab, hogy a nógrádi bég a saját mohamedán hitére megesküdt: ha csak egyetlen lutheránus vagy kálvinista prédikátornak is baja esnék, minden egyes prédikátorért cserébe négy katolikus papot fog elevenen megnyúztatni és megsüttetni. Miután pedig ezt az üzenetet tudtukra adták, visszamentek Nógrádba. Gondolja meg Fenségetek, mekkora a gonoszság az emberek közönséges fertőjében és söpredékében, akik sem a királyra, sem a törvényre nincsenek tekintettel, s ráadásul most is a törökhöz folyamodnak, és nem átallják magukat annak oltalmába ajánlani. Egyebekben pedig tartsa meg Isten Felségeteket mennél tovább.”

A felperes ügyésze bizonyítottan tekintette – többek között – Hont vármegye szolgabírájának és esküdtjének tanúvallatási jegyzőkönyve és Vépi Benedek levele alapján, hogy a Börzsöny-vidék prédikátorai és szövetségeseik együttesen a nógrádi béghez, s általában az ország valamennyi prédikátora a törökhöz, a keresztények ellenségéhez futott, s ezáltal Magyarországot, az egész kereszténység védőbástyáját a töröknek mintegy örök tulajdonul átjatszani, a kereszténység törvényes rendjét felforgatni és a töröknek zsákmányul odavetni nem átallott.

Az alperes védője a per során azzal érvelt, hogy ténylegesen egyetlen büntettet sem bizonyítottak; a vádak pedig nem általában, hanem személyre szólóan kell bizonyítani, az eseményeket és a helyszíneket konkrétan meg kell jelölni. A vádlottak készek arra, hogy ártatlanságukat külön-külön, akár személyesen esküvel is bizonyítsák.

Az ítélet

„A törvény elé idézettek ezen rendkívüli gonoszságuk és kárhozatos felségsértésük miatt [...] ő Császári és Királyi Felségüktől, továbbá ezen ország Szent Koronája iránti kötelező és csorbítatlanul megőrzendő hűségüktől elpártoltak, s magukat fentebb említett Uruknak, a Magyar Királyság legkegyesebb királyának ártalmára ezen Császári és Királyi Felség és a közrend ellen szőtt lázadás, felkelés, belső és külső összeesküvés résztvevőivé, cinkosáivá és tettestársaivá tették, nem rettenve vissza az e bűnökért kijáró legszigorúbb büntetésektől sem, amelyeket az ország szokásjoga és törvényei szentesítettek.

Ezért a fentebb felsorolt vádlottakat a megnevezett felperes úr ügyésze által [...] honi törvények foglalata és tartalma szerint [...] felségsértés, tehát hűtlenség bűnében elmarasztalván fővesztéssel, valamint [...] mind a Magyar Királyság határain belül, mind pedig a csatolt részeken, a Magyar Szent Korona joghatósága alatt bárhol birtokolt és bárhol leledző ingó és ingatlan javaik elvesztésével [...] kell sújtani.”

A felperes ügyésze az ítélet-végrehajtás teljesítése érdekében a vádlottak őrizetbe vételét és bebörtönzését kérte, amit az ítélőszék az elítéltek magas száma miatt Pozsony város falain belül maradásra módosított. A végrehajtás során az elítéltek kegyelemben részesültek, s csupán várbörtön és gályarabság letöltése lett büntetésük.

A törvénybe idézés ellenére a meg nem jelentekkel kapcsolatban a felperes ügyészének folyamodványára a bíróság megállapította, hogy a nevezett prédikátorokat törvényesen idézték a rendkívüli törvényszék elé,

ők azonban – vétkességük nyilvánvaló jeleként – a joggal és a törvénykezéssel szembeszegültek vagy a törökhöz futottak. Az ítélszék határozata: valamennyiüket együtt és külön-külön is a felperes úr keresetében el kell marasztalni, és a száműzetésükre vonatkozó, minden jószáguk és jogaik elvesztését elrendelő ítéletlevelet ellenük ki kell adni.

Felhasznált irodalom:

BOROVSKY Samu [szerk.]: Hont vármegye és Selmeczbánya sz. kir. város. Budapest /1906/.

Magyarország vármegyéi és városai – Magyarország monográfiája. (A monográfia felhasznált fejezetei és szerzői: Reiszig Ede: Hont vármegye története; Kudora János: A római katolikus egyház; Krupecz István: A nagyhonti ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház)

HÓKE Lajos:

Adatok Hontvármegye egyházi archeológiájához. Magyar Sion, 1866. 820-845.

Régiségek Hontvármegye vallásügyi történetéhez a XVI., XVII. és XVIII. században. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. XXVI. évf. (1883.) 32., 33. és 34. szám.

KOCZÓ József:

Az Alsó-Ipoly mente vallás- és egyháztörténete – A honfoglalástól a millenniumig. Vámosmikola, 1999.

Honti Füzetek 1.

Börzsöny anyánk, Ipoly apánk – A határvidék környezet-, gazdálkodás- és életmódtörténete.

Vámosmikola, 2013.

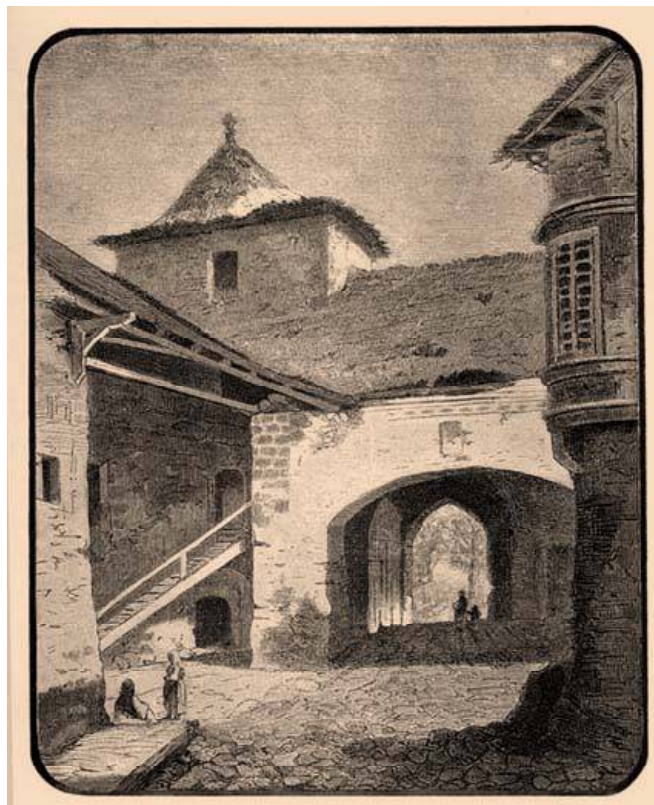
A helvét hitvallás Palócföldön. Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952. Budapest, 2017.

MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON, MKL <http://lexikon.katolikus.hu/>

RÁCZ Károly: A pozsonyi vértörvényszék áldozatai 1674-ben. I. füzet. Harmadik bővített kiadás.

Lugos, 1909.; II. füzet. Második bővített kiadás. Lugos, 1899.; III. füzet. Budapest, 1905.

S. VARGA Katalin: Vitetnek ítélszékre... Az 1674-es gályarabper jegyzőkönyve. Pozsony, 2002.

Bozók egykori monostorát a 16. században várrá alakították (BOROVSKY /1906/ 336.)

HAÁSZ IRÉN

Kányádi Sándornak

Ki jár amott
a fák hegyén?
Egy huncut szemű
vén legény,
ki úgy szereti
hegyeit,
mint fazekas
a cserepeit,
és a megtartó
irgalom
viszi kezét
a papíron.

Valaki jár
a fák hegyén...
kart karba fűz
vele a remény,
hogy élteben
és azon túl
szívünkben
felmagasztosul,
s függőleges
lovak viszik
fekete-piros
verseit...

DUDÁS SÁNDOR

Csendben

Vannak ennél nagyobb bajok
– vigasztalnak a bölcsék.
Mit tudnak ők? Siket vagyok.
Konok e tény. Lehetne ok, hogy szétesetten éljek!
Embert értelem tesz naggyá,
erkölcs és akarat.
Bennem hőset (áldozatát?) keresi a csend
– Golgotát idéz, kereszt alatt.
Fájna tiltott kert édene?
Az a rész kellene: lánykacagás friss csengése?
Szárnyalásod, néma hangjegy: Beethoven szelleme?
Nem igazán ezt hiányolom.
Rakva lépteimet minden élők útján,
látom, lakatlan, vagy festett álom
emberség, szeretet.

CSÁKY KÁROLY

Ipolyhídvég az első Csehszlovák Köztársaságbeli aprónyomtatványok és néhány leváltári adat tükrében III.

Civilvédelem, mozgósítás, összeírások a további levéltári anyagok tükrében

1935. április 11-én az első Csehszlovák Köztársaságban elfogadták a 82/1935. számú törvényt, amely az esetleges légitámadások elleni védelemről szól. Ennek értelmében valamennyi településen, így Hídvégen is megalakult a **CPO (Civilná protiletecká ochrana)**, azaz a légvédelmi civilszervezet. A magyar revizioniumus erősödésére és a fiatal állam számára kedvezőtlenül alakuló politikai fordulatok hatására ennek tevékenysége egyre inenzívebbé vált, s még sok más rendelkezés érvényesítésére is sor került. De lássuk előbb a civilvédelmi intézkedések hídvégi lecsapódásait.

A nagykürtösi levéltárban vaskos iratköteg őrizi **Hídvég község részletes civilvédelmi tervét**. Ebből sok minden kiolvasható; több olyan adat is található benne, mely hű tükrö az 1930-as évekbeli településnek: pontos képet ad a falu telkeiről, házairól, lakosairól, középületeiről stb.

Az 1935-ben kidolgozott védelmi tervezethez egy aránylag pontos **belterületi térképrajz** is készült. A rajz északi részében látható a **temető** a régi halottasházzal és a központi kereszttel, mellette (a mai Híd vendéglő helyén) a **fecskendőházzal**, azaz a tőzoltószertárral; ezzel szemben, a szőlők irányába haladó út bal oldalán egy kis utcasorral, illetve a **Cigányszög**gel. Az Ipolyság felé vezető főút bal oldalán, a mostani kultúrház helyén létesült a **csendőrállomás**. Vele szemben, egy kicsit lejjebb a **Singer féle vendéglő** épülete állt magányosan. Ezen túl már nem voltak sem lakó-, sem középületek. A híd felé vezető széles utca még eléggé foghíjas, s a hídfőig elsősorban csak a jobb oldal van beépítve. Itt szerepel a rajzon az **Uzel-vendéglő**. Alatta a **malom felé vezető utca**, azzal szemben pedig a **templom irányába** haladó kis szűk utcácska a **plébániaépülettel**. A térképen jelölve van a **Benedek féle gőzmalom**, az **Ipoly-híd** és a nagy **pénzügyőrlaktanya**, illetve a **vámhivatal** a hozzá tartozó udvarral és melléképületekkel. A temetőtől dél felé tartó, az Ipolyig húzódó széles utca volt egykor Hídvég **főutcája**. Ezen az Ipoly irányába haladva, mindjárt jobb oldalon állt az egyik zsidó származású kereskedő, **Weiner kocsmája**. Tőle nem messzire épült a **Bat'a üzlet**, azaz a cipőbolt. Ettől egy kicsit délebbre, az ellenkező oldalon volt az egyik Lestyan porta, az akkori **bíró, Lestyan Mihály háza és hivatala**. A főutcából nyugat felé nyíló kis utcácska sarkán működött az **egykori postahivatal**. Egy kisebb téren áll a **római katolikus templom**, bejáratától nyugatra a község **római katolikus elemi iskolája**. Jelölve van a térképen a **templomtól délre található fészület**, valamint a település északnyugati pontján létesített, mára már beépített **piactér** is.

A tervezethez egy **leírás** is készült a faluról. Ebből megtudhatjuk, hogy a község észak-déli irányú településformát mutat, s az ezirányú beépített rész hossza 480 méter. A faluhoz tartozott a 3,75 km-re települt **Hídvégi puszta** három házzal. A **lakók száma** 963, a házaké pedig 223. A lakosság nagy részét a **földművesek** alkotják, néhányan pedig gazdasági munkások, szezon- és alkalmi munkát vállalók. A 963 lakosból 454 a férfi, 509 a nő; a 20 és 50 év közti férfiből 128 a **hadköteles**, nem hadrafogható 73. A gyermekek száma összesen 286. A faluban 48 hatvan éven feletti személy élt. A légvédelmi mozgalomba bevonható volt 206 férfi és 217 nő. A tüzoltók száma a hadköteleseket levonva 14.

Az említett 1935-ös törvény értelmében 1936-ban felállították a CPO (légvédelmi civilszervezet) 8 hídvégi szakcsoportját, a különféle szolgálatokat teljesítő egységeket. Az első ilyen volt a „**riasztó szolgálat**“ (služba poplachová), melynek egyik figyelőhelyeül a templom tornyát jelölték ki. A másik figyelőállomás a kaszárnya padlásán volt. Figyelmeztető jelzésük a harangozás és a tüzoltókürt megfűvése volt. Eme egység parancsnoki tisztségét **Babusa József** (1893) töltötte be. Tagjai voltak: **Lestyan István** (1894), **Mák Géza** (1883), **Mák János cipész** (1870), **Terényi József** (1892), **Czibulya István** (1895),

Antalicz Kálmán (1892), *Timár János kovács* (1889), *Csajka Vendel kőműves* (1908), *Buzák József* (1910), *Lőrincz József* (1892), *Hraško Ferenc* (1895), *Hlavács Ferenc* (1895), *Benko József* (1868), *Botka János* (1899), *Abelovszký János* (1895), *Csajka János molnár* (1902), *Mikeš Béla* (1896). A névésorok egyébként a falu akkori névanyagának is egyféle tükrői, illetve a társadalmi állást is feltüntetik. Ez a legtöbb hídvégi esetében a földművesség volt.

A második csoportot a tűzoltóságon kívüli **tűzrendészeti szolgálat** képezte két szakasszal. Az első szakasz parancsnoka *Simonfi János* (1892), tagjai pedig a következők voltak: *Turcsányi János* (1904), *Zábrádi Vendel* (1895), *Túri Ferenc* (1896), *Horváth János* (1879), *Abelovszký Béla* (1879), *Hlaváč Vince* (1871), *Csajka Mihály* (1882), *Kmety János* (1870). (A családneveket a hivatalos jegyzékben szereplő alakban írtuk. A keresztnévek ott csak szlovákul szerepelnek, mi viszont itt magyarul írtuk ezeket.) A második csoport parancsnoka *Antalicz Béla* (1902), tagjai az alábbi személyek voltak: *Bodzsár Gábor* (1882), *Kostyál István* (1905), *Štark István* (1887), *Penke László* (1896), *Repka Pál* (1870), *Repka István* (1907), *Tóth József* (1882), *Balázs István* (1899). (A nevezett férfiak velemennyien földművesként tevékenykedtek.)

Hídvégen egyébként ebben az időben már állandó jelleggel működött a **fecskendőházzal** rendelkező **tűzoltószervezet** is, melynek soraiban ott található az alábbi polgárok: *Lestyán Sándor* (1899) parancsnok, *Sámel Lajos* (1897) alparancsnok, *Pintér József* (1893) titkár, *Antalicz István* pénztáros, *Styaszni Sándor* (1909) kürtös; kezelő legénység: *Hegedűs József* (1903), *Túri József* (1907), *Bálint István* (1907), *Varga József* (1911), *Bohus András* (1909), *Koselya István* (1909), *Medve Sándor* (1911), *Penke István* (1909), *Hocsák István* (1909), *Sógor László* (1913), *Kostyaly István* (1905), *Csajka János* (1899) (altiszt), *Pálincás János* (1914), *Túri Sándor* (1912), *Terényi József* (1915), *Skultéti József* (1910), *Sógor József* (1910). A tűzoltóházban minden éjjel ketten szolgálatot teljesítettek a községi őrrel egyetemben.

A **szanitéci szolgálatra** (služba samaritánska) kijelölt csoportnak nyolc tagja volt, mégpedig *Ifj. Mák Géza* parancsnokkal (1908) az élen *Holla János* (1892), *Antalicz István* (1905), *Pintér József* (1891), *Varga Mária* (1903), *Hočák Erzsébet*, *Ragáč Júlia* (1875) és *Sýkoráné Sógor Mária* (1908). Mint látjuk, itt nők is tevékenykedhettek, s két egységbe voltak besorolva: az egyik gondjaira voltak bízva a falu főutcájának lakói, a másikra pedig az új utca lakosai. Az elsősegélynyújtás központjául az iskola volt kijelölve, ahol megtalálhatóak voltak a szükséges kellékek, mint a kötszerkészlet, az alapvető gyógyszerek s a hordágyak.

A **lebontásisi szolgálatnak** (služba asanačná) két egysége volt; egyiknek a főutca, másiknak az új utca volt felügyeletére bízva. *Dudáš* (Dudás) *Pál* (1880) parancsnoksága alatt az alábbi tagok tartoztak ide: *ifj. Csajka József* (1905), *Cibuľa* (Czibulya) *József* (1881), *Benko János* (1894), *Deák András* (1880) és *Jámbor István* (1904).

Az **összekötő- és hírszolgálatnál** (Služba spojovacia-spravodajská) négyen tevékenykedtek, mégpedig *Halász János tnaító* (1891) parancsnoksága alatt az alábbi tagok: *Antalicz Béla* (1876), *Szabó János kőműves* (1884) és *id. Tóth – Inámi*.

Tíz személlyel működött a **közrendi és közbiztonsági szolgálat** (služba poriadková-bezpečnostná). *Semetke János Erázi* (1892) parancsnoksága alatt az alábbi polgárokat sorolták ide: *id. Botka József* (1883), *Semetke István Sára* (1897), *Varga István Simon* (1899), *Málik József* (1906), *Trecalcz János* (1893), *Králl Jenő* (1890), *Moravčík Pál* (1902), *Jónás György* (1903), *Pálincás János* (1905).

A **7. számú teleplezése** szolgálat (služba zastieracia) parancsnoka *Véki Gyula asztalos* (1892) volt, s az alábbi tagokkal tevékeykedett: *ifj. Botka József* (1906), *Košela János* (1881) és *Számel Lajos kovács* (1897).

A **különlegességi szolgálat** (služby zvláštné) parancsnoki tisztségét *Czibulya Béla gazdasági szolga* (1898) töltötte be a következő tagokkal: *Botka István* (1907), *Surov József* (1914), *Surov István* (1887) és *Hegedűs István* (1888).

A nagyvív honvédelmi tervhez el kellett készíteni azt a **kimutatást** is, mely a **telkeket** (házakat), **kutakat**, **pincéket** veszi számba. Ebben a beépített telek, illetve az azon lévő ház száma, a házakban lakó

családtagok száma; az épület jellege (családi ház, községi épület, egyéb építmény), a tetőzet minősége (cserepes, zsúpos), a kutak száma, azok fajtája (gémes, kerekes, saját, közös) és a pincék száma szerepel, valamint az utóbbinál az, hogy mennyi személy fér oda el szükség esetén. Az összeírás roppant érdekes, mert abból sok minden kiolvasható, s egyfajta megbízható árnyalata az a falurajznak.

Ipolyhídvég **226 beltelkén** akkor **213 ház** állt, melyben összesen **953 lakos** élt. Egy lakásra átlag 4,2 lakos jutott, ami nem jelent túl nagy zsúfoltságot. Ám néhány épületet csak egy-két ember lakta, de volt több olyan építmény is, ahol 8-9 személy élt, sőt előfordult olyan családi ház is, melyben 11-15-en laktak. Nem voltak ritkák a hosszú udvarok, illetve az olyan porták, melyen több egymáshoz épült családi ház is állt. 177 házat **cseréppel** 36-ot **zsúppal fedtek**. A településen volt **180 kút**, ebből **100 kerekes**, **23 gémes és 57 közös**. A közös kutak jegyzésénél nem derül ki, hogy azokból mennyi volt az esetleges közkút, azaz községi vízforrás. Az épületek közt akadt néhány **községi lakás** is, akárcsak **egyházi építmény**. Az utóbbiak közé tartozott a **templom, az iskola és a plébánia**. További épületekként sorolják még fel a **Lazarovics pékséget, a Batya üzletet, a csendőrlaktanyát, valamint a nagy laktanyát és „financiát”**. Az utóbbi kétemeletes épületben 33-an laktak.

A **pincék** száma 59 volt. Ezek egy része a ház alá vagy a telek más pontjára épült. Legtöbb pincében 10 és 25 személynek lett volna szükség esetén helye, de Divis József és Weiner Árpád pincéjében 50-50 személyt is el tudtak volna helyezni.

Az összeírásból a falu akkori névállományára is fény derül, ám a nagy listán csak a háztulajdonosok nevét tüntetik fel, s ez mintegy hatvanat tesz ki. A település névállománya azonban ennél sokkal gazdagabb volt, hisz nem szerepelnek rajta ama lakók, akik Hídvégre nősültek, itt telepedtek le, de nem rendelkeztek saját lakással. A már bemutatott, légvédelmi csoportok listáján szerepelnek például az olyan nevek, mint a: *Babuša, Hraško, Medve, Moravčik*. A porták teljes összeírását az alábbiakban tesszük közzé.

Házzám: A háztulajdonos neve: A ház minősége: A lakók száma:

1	özv. Lestyanszki Matil	cserepes	1
2	Skultéti József	cserepes	6
3	Styasznai János	cserepes, kúttal	3
4	Lőrincz József	cserepes, kúttal, pincével	7
5	id. Styasznyi Sándor	cserepes, gémeskúttal	3
6	Zábrádi Vendel	cserepes, gémeskúttal	4
7	Skultéti Flóris	cserepes, gémeskúttal	5
8	Sinka Istvány	cserepes, gémeskúttal	4
9	özv. Sógor Jánosné	cserepes, kúttal, pincével	11
10	Bálint Ferencz	cserepes, kúttal, pincével	4
11	Lestyán István	cserepes, kúttal, pincével	8
12	Kostyál és Gubinyi	cserepes, gémeskúttal	4
13	Drojko József	cserepes, gémeskúttal	1
14	Tóth Istvány és János	cserepes, gémeskúttal, pincével	6
15	Trevalecz Elek	cserepes, gémeskúttal	3
16	Varga Istvány	cserepes, gémeskúttal	5
17	özv. Csajka Györgyné	cserepes, gémeskúttal, pincével	1
18	Csajka Béla	cserepes, gémeskúttal	1
19	özv. Varga Ágostonné	cserepes, gémeskúttal, pincével	8
20	A telken nincs lakás, le van bontva		
21	Lestyán Mihály	cserepes, gémeskúttal, pincével	9
22	Pálinkás Sándor	cserepes, gémeskúttal	2
23-24	özv. Pálinkás Istvánné	cserepes, gémeskúttal, pincével	2
25	Túri Ferencz	cserepes, gémeskúttal, pincével	5
26	Semetke János	cserepes, gémeskúttal, pincével	6
27	Csajka János	cserepes, gémeskúttal	6

28	Antalicz István	cserepes, gémeskúttal, pincével	6
29	özv. Styasznyi Sándorné	cserepes, gémeskúttal	3
30	ifj. Mák Géza	cserepes, gémeskúttal, pincével	2
31	Divis József	cserepes, gémeskúttal, pincével	3
32	Slezák József	cserepes, gémeskúttal	3
33	Bodor György	cserepes, közös kúttal	6
34	Krozma István	cserepes, közös kúttal	4
35	özv. Ragács Istványné	cserepes, közös kúttal, pincével	2
36	ifj. Styasznyi Sándor	cserepes, közös kúttal, pincével	5
37	Koselya István	zsúpos, gémeskúttal	8
38	Czibulya Béla	cserepes, közös kúttal, pincével	5
39	Semetke András	cserepes, gémeskúttal	6
40	Ablószki Béla	cserepes, közös kúttal, pincével	5
41	Horvát János	zsúpos, közös kúttal	3
42	özv. Tóth Jánosné	zsúpos, közös kúttal	2
43	Zábrádi János	zsúpos, közös kúttal	4
44	özv. Lestyán Jánosné	cserepes és zsúpos. k. kút, pince	3
45	Czibulya István	cserepes, kúttal	5
46	Gubinyi Béla	cserepes, kúttal	3
47	özv. Sajó Jánosné	cserepes, kúttal, pincével	4
48	Antalicz Béla	cserepes, kúttal, pincével	3
49	Klacsó János	cserepes, közös kúttal	5
50	Zábrádi József	cserepes, közös kúttal	6
51	Hlavács István	cserepes, kúttal, pincével	2
52	Hlavács Vincze	zsúpos, közös kúttal, pincével	6
53	Csajka Mihály	cserepes, gémeskúttal, pincével	6
54	Községi lakás	cserepes, kúttal	1
55	özv. Trevalecz Jánosné	cserepes, közös kúttal	4
56	Kmegy János	cserepes, közös kúttal	8
57	Halász János	cserepes, kúttal, pincével	4
58	Doncs Lajos	cserepes, kúttal, pincével	2
59	Bódzsár Gábris	cserepes, közös kúttal	11
60	Varga János	cserepes, gémeskúttal, pincével	5
61	Zábrádi Béla	cserepes, gémeskúttal, pincével	6
62	Simelik Sándor	zsúpos, gémeskúttal	4
63	Pribeli János	zsúpos, gémeskúttal	5
64	Hegedús József	zsúpos, gémeskúttal	3
65	özv. Hegedús Károlyné	zsúpos, közös kúttal	1
66	Hegedús István	zsúpos, közös gémeskúttal	4
67	Penke Lajos	cserepes, közös gémeskúttal	6
68	A ház le van rombolva. Csak telek		
69	Styasznyi Sándor	zsúpos, kúttal	3
70	Bojtos István	zsúpos, kerekeskúttal	3
71	Kostyál István	zsúpos, közös kúttal	5
72	Stark István	zsúpos, közös kúttal	4
73	özv. Sinka Istványné	cserepes, közös kúttal	4
74	Záhorszki István	zsúpos, közös kúttal	4
75	Pintér Pál	cserepes, kúttal	2
76	Bálint Vendel	cserepes, kúttal	6
77	Antalicz Béla	cserepes, közös kúttal	5

78	özv. Penke Istvánné	zsúpos, közös kúttal	3
79	Túri István	zsúpos, közös kúttal	4
80	Hocsák István	cserepes, közös kúttal	4
81	özv. Ragács Györgyné	cserepes, közös kúttal	5
82	Szúrovi István	cserepes, kúttal, pincével	4
83	Repka Pál	cserepes, közös kúttal	4
84	Tóth József	cserepes, közös kúttal	5
85	Bálint János	cserepes, kúttal	5
86	Balázs István	cserepes, közös kúttal	5
87	Vékány Bálint	zsúpos, közös kúttal	3
88	Dudás Pál	cserepes, közös kúttal, pincével	4
89	Keresztes József és Vaskás	cserepes, közös kúttal	6
90	Német Kelemen	zsúpos, kúttal	7
91	Málik József	cserepes, kúttal	3
92	Zólyomi Hermináé volt	községi Çresen áll	
93	Skrivánék János	zsúpos, rossz kúttal	3
94	Gajzer Rezső	cserepes, kúttal, pincével	6
95	Pál József	cserepes, kúttal	5
96	Csajka János	cserepes, kúttal	5
97	Csajka Mihály	cserepes, kúttal	2
98	özv. Hlavács Sándorné	cserepes, kúttal	1
99	Szabó Vendel	cserepes	3
100	Hlicska Mihály és fiai	cserepes, közös kúttal	15
101	Ledült, nincsen tovább		
102	Pintér István	cserepes, kúttal, pincével	7
103	Szabó Ferencz	cserepes, kúttal	4
104	Antalicz Béla	cserepes, kúttal, pincével	6
105	Ablovszki Sándor	cserepes, kúttal, pincével	8
106	özv. Turcsányi Sándorné	cserepes, kúttal	4
107	Boroveny János	cserepes, kúttal	2
108	özv. Laczi Jánosné	cserepes, kúttal	5
109	Bálint Mihály	zsúpos, közös kúttal	5
110	Véki Gyula	cserepes, közös kúttal	6
111	özv. Benedek Jánosné	cserepes, kúttal, pincével	3
112	Cseri Ágoston is Villant Jó.	cserepes, kúttal	7
113	Tímár János és oroszka molnár		3/6
114-115	Semetke János	cserepes, kúttal, pincével	8
116	Botka János	cserepes, kúttal	6
117	Mák János	cserepes, kúttal	4
118	Ablószki János	cserepes, kúttal	3
119	Horvát	cserepes, kúttal	2
120-121	Úz (Uzel?) József	cserepes, kúttal, pincével	5
122	Vizsoly József	zsúpos, kúttal	7
123	özv. Skultéti Sándorné	cserepes, kúttal, pincével	3
124	özv. Semetke Józsefné	cserepes, kúttal	4
125	Teknyős István	cserepes, kúttal	6
126	Csekés István	cserepes, közös kúttal	3
127	Skultéti Mihály és Lőrincz Vince		4
128	Varga János	cserepes, közös kúttal	5
129	Styaszný János	cserepes, közös kúttal	3

30	Hola János	cserepe, közös kúttal, pincével	5
131-133	Csajka Sándor	cserepes, kúttal	4
132	Penke Istvány	cserepes, közös kúttal	2
134	Ablószki Gáspár	cserepes, kúttal, pincével	3
135-136	Bódszár Kálmán	cserepes, kúttal	6
137	Hola József	cserepes, kúttal, pincével	6
138	Kapuszta Ilona	cserepes, kúttal	2
139	özv. Rábay Lászlóné	cserepes, kúttal, pincével	4
140	Kardos Kálmán	cserepes, közös kúttal	7
141	Kardos Dezső	cserepes, közös kúttal	5
142	Mátyás József, Kandúr Giz.	cserepes	5
143	Krekács Gyula	cserepes, közös kúttal	2
144	Mátyás Rudolf	cserepes, közös kúttal	12
145	Mátyás Géza	cserepes, közös kúttal	7
146-147	Kovács Mihály	cserepes, közös kúttal	4
148	Balázs József	zsúpos, cserepes, közös kúttal	7
149	Balázs Kálmán	cserepes, közös kúttal	9
150	özv. Szőlősi Bertalanné	zsúpos, közös kúttal	6
151	özv. Sinka Rozália	zsúpos, közös kúttal	7
152	Semetke Gábor	cserepes, közös kúttal	5
153	Mikes Béla	cserepes, közös kúttal	4
154	Kardos Antal, Elemér	cserepes, közös kúttal	4/3
155	Balázs Ferenc	cserepes, közös kúttal	3
156	Kardos József	cserepes, közös kúttal	7
157	Mészáros Ferenc	cserepes, közös kúttal	3
158	Vejner Árpád (Weiner)	cserepes, közös kúttal, pincével	2
159	Semetke Istvány	cserepes, közös kúttal, pincével	4
160	Tóth Károly	cserepes, közös kúttal	5
161	Simonfi János	cserepes, kúttal	2
162	Ablószki János	cserepes, kúttal, pincével	5
163	Hlavács János	cserepes, kúttal	4
164	Trevalecz Károly	cserepes, kúttal, pincével	5
165-166	Semetke József	cserepes, kúttal, pincével	3
167	Antalicz Kelemen	cserepes, kúttal, pincével	2
168-170	Mák Géza	cserepes, kúttal	4
171	Szabó János	cserepes, kúttal	1
172	Tóth Béla	cserepes, kúttal	4
173	Antalicz Kálmán	cserepes, kúttal	5
174	Kossik Károly	cserepes, kúttal, pincével	3
175	Skultéti Sándor	cserepes, kúttal, pincével	5
176	Zábrádi Istvány	cserepes, kúttal	4
177	Benkó József	cserepes, kúttal, pincével	4
178	Pitel Vidor	cserepes, kúttal	3
179	Tóth György	cserepes, kúttal	2
180	Községi iskola	cserepes, kúttal, pincével	4
181	özv. Zóلمي Jánosné	zsúpos, közös kúttal	1
182	özv. Koselya Józsefné	zsúpos, kúttal	2
183	özv. Ragács Örsébet	zsúpos, kúttal	3
184	Ragács János	zsúpos, kúttal	2
185	Bálint Lajos	cserepes, kúttal	6

186	Tóth József	cserepes, kúttal	4
187	Czibuly József	cserepes, kúttal, pincével	6
188	Csajka József	cserepes, kúttal	5
189	Saróka József	cserepes, kúttal	5
190	özv. Ablószki Antalné	cserepes, kúttal, pincével	1
191	Ablószki József	cserepes, kúttal, pincével	4
192	özv. Bálint Jánosné	cserepes, kúttal	2
193	özv. Koselya Vendelné	cserepes, kúttal	1
194	Csajka Lőrincz	cserepes, kúttal	2
195	Zábrádi Béla	cserepes, kúttal, pincével	5
196-197	özv. Bálint Andrásné	cserepes, kúttal	5
198	Bálint Lőrincz	cserepes, kúttal	6
199	Terényi Istvány	cserepes, kúttal	4
200	Semetke Istvány	cserepes, kúttal	2
201	Deák András	cserepes, kúttal	6
202	Csendőr laktanya	cserepes, kúttal, pincével	5
203	Grózman Martiny	cserepes, kúttal, pincével	4
204	Drárók Alojz	cserepes, pincével	3
205	Sinka Guszti	cserepes, kúttal	1
206	Meniken(Melicher?) Gyula	cserepes, kúttal	2
207	Kadvek(?) Alg...	cserepes, kúttal	3
208	Prohászka Dezső és Frekal csendőr	kúttal	7
209	Koselya János	cserepes, kúttal	2
210	Trevalecz Sándor	zsúpos, kúttal	3
211	öz. Pribeli Jánosné	zsúpos, kúttal	2
212	Kovács Györhy	cserepes, kúttal	5
213	Král Jenő	házak, zsúposak, 2 kúttal, pincével	
214	Busaji Tivadar (Bussay)	cserepes, kúttal, pincével	1
215	Buzák Imre	cserepes	5
216	Jámbor Istvány	cserepes, kúttal	3
217	Varga János	cserepes, kúttal	4
218	Ablószki Istvány	depós , cserepes, kúttal	4
219	Laktanya, financia	kúttal, pincével	33
220	Batya üzlet	petony, kúttal	4
221	Trevalecz János	cserepes, kúttal	4
222	Styasznyni András	cserepes, kúttal	6
223	Baboser(?) József	cserepes, kúttal	5
224	Lazarovics pékház		2
225	ifj. Csajka Vendel	cserepes	5
226	özv. Styasznyni Andrásné	cserepes, kúttal	4

A lakosokat az akkori bíró, **Lestyán Mihály** írta össze. Több helyen az egyes nevek maitól eltérő, más alakváltozataival találkozhatunk (pl. Ablószki – Abelovszki (y), Bódszár – Bodzsár, Kmegy – Kmety, Styasznyni – Styaszní (ý) helyett). Ezeknél zárójelben feltüntetjük a más helyeken található változatokat is. Előfordulnak olyan esetek is, főleg a fáluba került idegenek, finácok neveinek lejegyzésénél, hogy nem lehet azokat pontosan kiolvasni, kiköveztetni. Ezeket néhány esetben nem vettük fel az itteni névállományba. A jegyzékben követtük az eredeti írásmódot (István helyett Istvány, Ferenc helyett Ferencz), az ott szereplő alakváltozatot stb. Az összeírás alapján Hídvégen az 1936-os évben az alábbi családnevek szerepeltek (Zárójelben az egy-egy nevet viselő családok, családfők számát tüntetjük fel, amiből következtethetünk a név gyakoriságára. Amelyet 5, illetve annál több család visel, azt vastag, dőlt betűvel jelöljük.):

Ablószki (8) (*Abelovszky, Abelovszkó, Abelovszki*), **Antalicz (6)** (*Antalicz*); *Baboser?* (*Babusik*), **Bálint (8)**, *Balázs (4)*, *Benedek, Benko, Bodor, Bódszár (2)* (*Bodzsár*), *Bojtos, Boroveny, Botka, Busaji* (*Bussay*) *Buzák; Czibulya (3)*; **Csajka (10)**, *Csekés, Cseri; Deák, Divis, Doncs, Drárók, Drojko, Dudás; Gajzer, Grozman, Gubinyi; Halász, Hegedűs (3), Hlavács (4), Hlicska, Hocsák, Hola (2)* (*Holla*), *Horváth (2)*; *Jámbor; Kapusztá, Kardos (4), Keresztes, Klacsó, Kmegy* (*Kmety*), *Koselya (4)*, *Kossik, (Kosik, Košík), Kostyál (2), Kovács, Král (Králl), Krekács, Krozma; Laczi, Lazarovics, Lestyan (3), Lestyanszky, Lőrincz (2)*; *Mák (3), Málík, Mátyás (3), Mészáros, Mikes* (*Mikeš*); *Németh* (*Német*); *Pál, Pálincás (2), Penke (3), Pintér (2), Pitel, Pribeli (2), Prohászka; Rábai* (*Rábay*), *Ragács (4)* (*Ragacs, Ragáč*); *Repka; Sajó, Saróka, Semetke (8), Simonfi, Simelik, Sinka (4), Skrivánek, Skultéti (5), Slezák, Sógor, Stark, Styasznyi (Szyastni (y))(8)*; *Szabó (3), Szőlősi, Szúrovi* (*Szurovi, Surovó*); *Teknyős, Terényi, Timár, Tóth (Tót) (7), Trevalecz (Trevalec, Trevalicz) (5), Turcsányi, Túri; Uzel; Varga (5), Vékány, Véky, Vizsoly, Vejner* (*Weiner*); **Zábrádi (Zábrády) (6)**, *Záhorszki, Zólyomi(Zólomi) (2)*.

Az idő előrehaladtával a honvédelmi munka egyre untezzivebbé vált. Bővítették a civilvédelemhez szükséges eszköztárat, amire a falu 1 100 korona állami támogatást is kapott. 1936 májusában a járási székhelyen, Korponán, a volt Vigadó termében továbbképzést tartottak „a repülőátadás elleni akció ügyében“, melyen Hídvégről is részt kellett vennie a községi bírónak és a CPO-parancsnoknak. Egyébként már 1936-ban honvédelmi gyakorlatokat kellett tartani a községekben. Hídvégről Lestyan Mihály küldött jelentést egy ilyen megtartásáról, melyen megjelent a csendőrség is. Ugyancsak ő, illetve **Skultéti József CPO-parancsnok** jelenti 1937-ben, hogy május 15-én is volt ilyen gyakorlat, mely este tizenegykor kezdődött, s éjjel egy órakor ért véget. A jelentéshez két listát is csatoltak: az egyik a gyakorlaton résztvevők neveit olvashatjuk, a másikon azok szerepelnek, akik nem jelentek meg a gyakorlaton. Lássuk hát az elsőt: *Skultéti József CPO-parancsnok, Málík József, Lestyan Sándor, Számel Lajos, Eugen Král, Botka József idősebb, Hlavács Vincze, Csajka Mihály, Szúrovi István, Kóselya János, Csajka Vendel, Tót József, Repka István, Bódszár Gábor, Czibulya József, Antalicz Béla, Dudás Pál, Benkó János, Jámbor István, Bótka István, Pintér József, Csekes Istvánné, Hólla János, Kovács György, Varga István kántor, Semetke János, Antalicz Béla, Antalicz idősebb kőműves, Czibulya István, Mák János, Lestyan István, Szabó József.* (A neveket itt is a listán szereplő alakzatnak megfelelően írtuk.)

És akik távolmaradtak: *Lőrincz József, Zábrádi Vendel, Tót István, Pálincás János, Túri Ferenc, Antalicz István, Ablószki Béla, Horvát János, Turcsányi János, Benkó József, Kmety János, Halász János (Korponán volt), Csajka József Becsalko, Penke Lajos, Deák András, Repka Pál, Bótka József fíjatal, Terényi József, Mák Géza, Mák Géza fi, Antalicz Kálmány, Simonfi János, Semetke István Sára, Mikes Béla, Hegedűs István, Csajka János, Szabó János, Varga Mari, Sógor Mari.*

1937-ben a körjegyző jelenti (522/prez), hogy a hozzá tartozó községekben, így Hídvégen is gyakorolták az elsőtétítést. Imitálták a repelőátadást, a bombázás okozta tüzet. Mindent az előírások szerint végeztek: hordágyak, szekerék, kötözőhelyek be voltak biztosítva, a szakcsoportok jól dolgoztak.

Szigorúan tiltották ebben az időben a tömeges összejöveteleket, megmozdulásokat. 1937. május 2-án jelenti Hídvégről a bíró, hogy ott például május elsején semmiféle gyülekezés nem volt. A jegyző aztán a felsőbb szerveknek küldi jelentését, megjegyezve, hogy körzetében nem tartottak gyűléseket. Szécsénykérő Major Lajos és társai kérték, hogy részt vehessenek az ipolysági nagygyűlésen, de erre nem kaptak engedélyt, s így nyugalom volt. A sági nyilvános gyülekezeten a körzetből csak néhány személy volt jelen, elsősorban a kommunista párt tagjai, akik mintegy 25-en lehettek.

1938-ban újabb listák készültek. Ekkor már sok mindent számba vettek, összeírtak. Azt például, hogy kik a lovasgazdák, hány fogattal, szekérral rendelkeznek stb. Hídvégről ezek közé tartoztak: *Lőrincz József (2), Sógor László (2), Sógor János (2), Lestyan Mihály (8), Túri Ferenc (2), Czibulya Béla (2), Czibuly István (2), Hlavács István (5), Halász János (5), Szurovó István (3), Csajka János (2), özv. Benedek Olga (4), Uzel József (2), Dúló József (2), Bodzsár József (2), Mikes Béla (1), Abelovsky János (2), Mák Géza (2), Králl Jenő (6), Lazarovič Sándor (1).* Összesen tehát 57 hadra fogható lovat jegyeztek. A felsorolásból kiténik, kik voltak a falu jobb módú gazdái. Zárójelben egy-egy gazda lovainak

számát látjuk. Ilyen szempontból tehát a legmódosabbak közé tartozott: *Lestyán Mihály, Králl Jenő, Halász János, Hlavács István és Benedek Olga*. Szállításra alkalmas szerekkel is ők rendelkeztek elsősorban.

Úgyszintén összeíratta a jegyző körzetéből a fogathajtókat és a kocsisokat is. Az előbbiek közt találjuk a hídvégi *Túri Sándort*, az utóbbiak közt pedig *Kostyál Istvánt, Kovács Mihályt és Koselya Istvánt*. Jegyzékbe kellett venni a valamilyen terméket előállító üzemet is. Ezek közt találjuk a hídvégi **gőzmalmot**, amely a liszt valamennyi fajtáján kívül egyéb gabonatermékeket is tudott készíteni. Tulajdonosa pedig *özv. Benedekné Juhász Olga* volt.

A magyar revíziós törekvések fokozódására, illetve a háborús légkör hatására a csehszlovák honvédelmi szervek a határsávban a már korábban emelt kaszárnyákon kívül kiépítették a további védelmi rendszereiket, köztük az úgynevezett „csehszlovák betonbunkereket“ is. A katonai építkezésekkel kapcsolatban a járási levéltár iratai közt is találtunk adatokat. 1938. június 18-án az ipolynagyfalusi körjegyző leiratában, melyet a hídvégi bírónak küldött, ezt olvashatjuk: „*Bíró Úr! Ezennel hivatalosan értesítem arról, hogy a napokban megkezdődnek községe határában a katonai építkezések. Erre való tekintettel a bíró úrnak tudomására adatik, hogy a katonai hatóságoknak legyen mindenben segítségére, ha valamit kérni fognak. Ez a bíró úr hivatalos és erkölcsi kötelessége is.*

Hogy melyik helyeken lesznek az építkezések foganatosítva, azt még én sem tudom megírni. Azon a helyen, ahol szükség van rá, akár szántó, rét, legelő vagy más terület jön sorra. A lefoglalt területekért a katonai hatóság rendszeresen megfizet, mint tette ezt más községekben is. Tehát az embereknek nem kell félniük ettől.

Azonban figyelmeztetnek azon terület tulajdonosai, ahol ezen katonai építkezések lesznek, hogy ott nem lehet nekik munkálkodni. A tulajdonos vagy a bérlő is csak akkor dolgozhat, ha kiváltja igazolványát a jegyzői hivatalban. És dolgozni is csak nappal fog lehetni; éjjel, korán reggel, késő este tiltva van a munka.

Mellékelt hirdetményeket függeszse ki, a bíró házánál és a faluban is, azután a tartalmát doboltassa ki, mert aki nem tartja be azt, ami a hirdetményben van, vállalja a következményeket is.“ (101/1938.prez.)

A jegyző abban valószínűleg tévedett, hogy nem lehetett tudni, hol lesznek az építkezések. Hisz már 1937-ben elkészült egy jegyzék, amely ama földtulajdonosok névsorát tartalmazza, akiknek földjei érintett részét a katonaság bérbe veszi. Ezek a következők voltak: *Králl Jenő, Kovács Imre, Semetke István, Holla József, Számel Lajos, Slezák Sándor, Csajka Sándor*.

Adatközlőm (Hlavács Ferenc) szerint Hídvégen három bunker épült: egy a kaszárnya mellett, egy kint a határ magasabb pontján, egy pedig az Ipolyság felé vezető út mellett, a pincék, illetve szőlők alatt. A hídfőnél pedig, attól kb. 100 méterre egy tankcsapdát is felállítottak. Az első építmény sorsáról pontos információink is van. A kaszárnyában lévő hajdani Lengyel Tiszti Tábor krónikájában találjuk az 1942-es feljegyzések közt az erre vonatkozó alábbi sorokat: „*A folyó hónap végén a magyar hatóság utasítására megkezdődtek a tábor kertjében található **bunker felrobbantására** irányuló munkák. Az Ipoly folyó volt a határ Magyarország és Csehszlovákai között. A határ védelmére a csehek bunkerek sorozatát építették fel, amelyek Ipolyhídvég szomszédságában láthatóak. Most a bunkereket, mint értéktelen építményeket a magyar kormány lerombolja.*”

Ipolyhídvég, 1938. nov. 8. Honti Múzeum gyűjteménye

Ipolyhídvég, 1938. nov. 8.

Elsőáldozás, 1934. Varga Valér 8 éves (Bussay Tivadar plébános idejéből)

notárský úrad: Veľká Ves nad Ipľom.
jegyzői hivatal: Ipolynagyfalú.

Okres: Prúpa;járás.

ísló:.....³⁹.../1932.adm-dávky.

Platobré vyzvanie
Fizetési felhívás.

Hidveg

Lendke Anarós.....obyvateľ.....^{Hidveg 39}.....
lakos

ezt a vyzýva, aby si podlžnosť na rezaplatení j. ^{hivatali írásokról}.....
felhívatik, hogy hátramarádrt tartozását ^{egor év}.....

v obnosc kó.....²⁹.....hal. ⁶⁰.....v tunajšom notárskom
összegeben fill alulirott hivatalnál

írada najpozdejšie do 8.dní vyplatili.
legkésőbb 8.napon fizessen ki.

Ha eztli replotatek v tejto dobe nezaplatíte, bude proti Vám
szekučne pokračovať, s čím budete mať veľiké výdavky, prípadne re-
chám podlžnosť intabulovať na Vaše nemovitosti a podám návrh na odpre-
danie.

Ha ezen időben a jelzett tartozását nem fizetné ki, akkor
en ellen a legszigorúbb végrehajtással eljárók, ami nagy költségekkkel
jár, vagy pedig betáblástatom az ingatlanaira és megteszem a lépéseket
azokrak eladása, elárverése oéljából.-

Viaccej ži pomínany nebudete !

Telbször már figyelmeztetve nem lesz !

Veľká Ves nad Ipľom, dňa.....^{15 SEP 1932}.....1932.

^{felvétom}
[Signature]
vedúci notár
vezető jegyző.

Kétnyelvű felhívás a jegyzői hivatalból, 1932

Najväčší výber optických potrieb. Zlato a striebro kupujem a zameňujem za najvyššiu bežnú cenu. Opravy prevádzam najrýchlejšie, za najlevnejšiu cenu s ročnou zárukou — Na sklade mám rôzne nástenné a kyvadlové hodiny, budíčky a švajciárske vreckové hodinky značky Doxa, Omega, atd. Veľký výber zlatých a strieborných klenotov.

SAMUEL FLIEGELMANN
 hodinár a klenotník — órás és ékszerész
 Masarykovo námestie Š A H Y Masaryk tér.

Mindennemű szemüvegek nagy választékban. Aranyat és ezüstöt becserelek a legmagasabb napi áron. Óra és ékszer javítások gyorsan és jutányosan egy évi jótállással. Pontos és udvarias kiszolgálás. Ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű fali-, inga-, ébresztő-, svájci Omega-, Doxa zsebórákból. Nagy választék arany és ezüst ékszerekben.

POLGAR. SAHY -1888

Kétnyelvű nyomtatvány az ipolysági Fliegelmann órától

A törvényes bélyegilletéket közvetlenül a társaság fizeti.

ISTENNEK NEVÉBEN.

Szlovák Biztosító Részvénytársaság, Bratislava

alulírott főgynöksége által ezennel elismeri, hogy

J. Samuel Anonimus Rt.

részére, benyújtott 1927. március 1.-n kelt ajánlata alapján, az alant megjelölt helyen található tárgyakat, az eredeti ajánlatban és az ezen kötvényben foglalt írott, és nyomtatott feltételek mellett:

10 évi tartamra 1927. március 1. napján kezdődő és korona erejű
 havi azaz 1927. március 1. napján kezdődő és déli órától
 napi 1927. március 1. napján kezdődő és déli órától

terjedő tűz és villámcsapás által okozható károk ellen biztosítja; minős díja és illetéke fejében az alábbi felszámítás szerint fizetendő készpénzben:

és korona 50 fillér

a kötvény átvételkor az első díjrészlet fejében, míg a későbbi években 250 és kor. 20 fillér 9 részletben, egyenkint 22 és kor. 20 fillérrel, fizetendők az 1927. március 1. napján kezdődő években, minden év március 1. napján.

A jelen biztosítási szerződés a t. biztosítási díjat terhelő díj- és tartamengedmény, valamint az összes egyéb fizetési kötelezettségek teljesítés helye a társaság alulírott főgynökségének székhelye Bratislava, a biztosító társaságra háruló kártérítési és egyéb fizetési kötelezettség teljesítés helye pedig Bratislava, még az esetben is, ha a biztosító társaság a szerződés tartama alatt akár állandóan akár csak egyes esetekben, más helyen is elfogadná a díjtérítést vagy más helyen is teljesítene fizetési vagy egyéb szolgáltatást. A jelen biztosítási ügylet alapján a biztosító társaságnak a től ellen indítható perrel tekintetében a Bratislava-i bíróság illetékes, a biztosító társaság ellen indítható perrel tekintetében pedig a biztosító társaság alulírott magán a Bratislava-i bíróság illetékességébe.

Megye: Szlovák hely: Bratislava utca: házszám: 39 iparüzem: na ústíach: vagy 20 máj. hely:

Szlovák Biztosító részvénytársaság 1927

PETROZSÉNYI NAGY PÁL**MAA-MA!**

Kopp, kopp, kopp – kopogott az eső a mohos sírköveken. A fiatalember álmosan meredt a lobogó lángokba. A szél pajkosán cincálta a nyárfák üstökét, időnként végigsüvöltött a kidőlt-bedőlt sírbolton, és rálehelte a legényre. De csak a lángok táncoltak feljebb, maga a fiú érzéketlen maradt. Megszokta a hideget, hiszen nemegyszer hált kinn a szabad ég alatt, valamelyik parkban vagy vasúti váróteremben.

– Csáó, haver! – bukkant elő hirtelen két alak a sötétből. – Leülhetünk melléd?

– Felőlem.

– Lu vagyok – nyújtotta kezét barátságosan a férfi, arcán keskeny heg vöröslött, nyilván megkéselték valaha. – Ez meg Zsó – mutatott egy nyúlánk, tizenhat, tizenhét évesnek látszó kócos hajú lányra.

– Felőlem.

– Érdekes név.

– Milyen név?

– Ez a Felőlem.

Az ádámsutkás, komor arcú fiatalember rámordult.

– Menj a jó édes...!

– Köszí a szíves vendéglátást. Azt hiszem, jobb, ha elpályázunk innen – szólt oda az öreg Zsónak bizonytalanul.

– Hová?

– Miután a villámat éppen tatarozzák, csakis az állomásra mehetünk.

– Még csak az hiányzik, hogy megint belénk kössenek a hekusok. De te mehetsz, nem vagyunk egymáshoz láncolva.

Az öregember tétován toporgott. Érezte, hogy a csaj irtón unja már, és faképnél fogja hagyni egy szép napon. Mit egy szép napon, akár ma este is. Tulajdonképp már az is csoda, hogy eddig is várt ezzel.

– Jólesik a tűz így ősz derekán – kuporodott Zsó a fiúhoz, beletúrt a szatyrába, és előkapart belőle egy jókora füstölt szalonnát.

– A vacsorám – mosolygott a fiúra, rátűzte egy ágra, és a tűz fölé nyújtotta. Hallgattak. A sercegő hús szaga elárasztotta a sírboltot.

– Kérsz? Két kiló dekánként. Nyugi, csak vicceltem. Nesze! – vágott le egy darabkát a szalonnából, kenyérből. – Jó étvágyat!

– Nekem nem adtok? – futott össze a nyál az öreg szájában.

– Hát te itt vagy még?

– Miért, azt akarod, hogy elmenjek?

– Én semmit sem akarok. Mész, maradsz, nekem aztán tök mindegy.

– Akkor elmegyek. Akár végleg is, ha neked annyira tök mindegy.

– Isten áldjon, apuskám!

Az öreg lehajtott fejjel sompolygott ki a romokból. Amitől tartott, bekövetkezett, ha nem is éppen így képzelte el a búcsúzást. Kár, mert amúgy kötődött a leányhoz. Mintha a saját lánya lett volna. Csak hát hiába, ha a lány nem csípi, amin nem is csodálkozik egyébként, mert ki a franc csapódna egy ilyen nyápic véncsonthoz, aki még egy patkánytól sem tudná megóvni.

– A faterod?

A lány hosszan nézett a botorkáló tag után. Talán nem kellett volna ilyen kurtán-furcsán dobnia. Igaz, eddig még nem sok haszna volt belőle, de egész frankó a rizsája, és rendesebb is, mint a többiek, akik csak megdugni akarják. Mint a mostohaapja például, hogy a nyavalya esne a vén kecskébe.

– Nem, csak úgy hozzám csapódott.

– Vagy te őhózzá.

– Ezt most mondod, vagy kérdezed?

A fiú legyintett, és előhúzott a zsebéből egy üveg pálinkát.

– Meghúzod? Két kiló decinként. Nyugi, csak vicceltem – idézte a lány szavait tréfásan.

Ittak. Az erős ital jólesően áradt szét a testükben.

– Honnan jöttél? – oldódott meg a nyelve lassanként.

– Hát onnan – biccentett balra a leány –, a Tisza mellől.

– Én meg a Dunántúlról. Hány éves vagy?

– Tizennyolc.

– Már? Nem néztem ki belőled. Melyik gyermekotthonból lógtál el?

– Egyikből sem, csak a mostohaapám...

– Elkergetett otthonról?

– Naná!

– Aha, és... izé... előbb vagy utána?

– Tessék? – pirult el a csenevész, gyerek képű tinédzser.

– Oké, hagyjuk, csak az nem fér a fejembe, hogy túrhette ezt a muterod? Mert aki az ilyesmit elnézi, az annyit sem érdemel, hogy leköpjék.

– Hohó, álljon meg a menet! – pattant talpra még pirosabban, mint azelőtt. – Te sértegeted az anyámat?

– Csak be ne kapj, babuci! – nevette el magát a fiatalember. – Én csak úgy kérdeztem, de ha ettől bekattansz, ne válaszolj, sőt, akár el is mehatsz, ha jólesik!

Zsó tétován meredt a fiúra. Igen, az lenne a legjobb, ha az öreg után szaladna, aki ha nem is izompacsirta, madárijesztőnek még elcsúszik. Más szóval nehezebben férnek hozzá a tökösök. Na nem azért, mintha ő nem dugna, de nem akárkivel, az istenit, azt meg végképp nemszeretné, ha kirabolnák és meg is vernék egyúttal.

– Good bye! – szedte össze a cókmókját, és még egyszer kibámult a zuhogó esőbe; csak ez az átkozott eső ne folyna úgy, mintha dézsából öntenék.

– Bye!

És ha az öreg is lelécelt, ha felült egy vonatra, és odébbállt egy várossal? Hm, mégiscsak visszaül a tűz mellé. Itt viszonylag meleg van, és... Hogy a gutába nem jutott eddig az eszébe! A változatosság kedvéért csatlakozhat ehhez a nyakigláb, de jókötésű pókhoz is. Mellette aztán biztosan nem kéne örökké attól félnie, hogy jártában-keltében megketyintik valamelyik sötétebb utcában.

– A keservit, hogy esik! Azt hiszem, inkább maradok.

Visszaült a tűz mellé, és együtt révedtek a lobogó lángokba.

– Te hány éves vagy?

– Harminc – rezzent össze a fiatalember.

– Ilyen öreg?

– Ilyen.

Kopp, kopp, kopp. Az ég fülsüketítően mennydörgött, és a villámok fenyegetően cikáztak a temető fölött a magasban. Egy közeli kocsmában részeg ember kornyikált.

– Na, én lefekszek – ásított a dunántúli, kikapart hátizsákjából egy takarót, és jó éjszakát kívánt a leánynak.

Újabb dörrenés, még hangosabb, mint az előbbi, amitől a lány ijedten vetette magát a férfi mellére.

– Bocs, kicsit félek a dörgéstől. Egyszer gyerekkoromban... Megengeded, hogy melléd bújjak, amíg vége lesz a viharoknak?

– Felőlem!

Már megint ez a felőlem! Úgy nézem, nehéz dolgom lesz a csávóval – bizonytalanodott el a Tisza melléki. Eltelt öt perc. A férfi nem mozdult.

– Brr, de hideg van! Átölelhetlek két percre?

Nem válaszolt. Ölelje csak, bár elég rusnya a babuci. Se arca, se alakja, még a dorongja se áll fel tőle. A lány türelmetlenül várt még egy picikét, s miután a férfi továbbra sem nyúlt úgy hozzá, ő nyúlt a macsóhoz.

- Hé! Nem tudsz aludni?
– Dugj meg már, te fatökű!
– Micsoda? – pörgött be a férfi, ugyanakkor fel is izgult a tinitől, s már döfködte is befelé a dorongját. – Na, milyen voltam? – gurult le két perc múlva lihegve, de elégedetten a leányról.
– Szuper! – tapogatta meg a lány elgyötört tagjait.
De hisz ez egy vadállat! Ha ennek ilyen a hetyegés, inkább egyedül lődörög az utcákon.
– Ne félj, te is jó voltál, és hogy lásd, ki vagyok, veszek neked holnap egy parfümöt – csípte meg az arcát a csavargó, s nem sokkal utána már fújta is a kását rendesen.
Nemsokára alábbhagyott a vihar ereje, s csupán nagy ritkán mennydörgött, villámlott. Lassanként a tűz is elaludt, és vele a Tisza melléki leány is.
Reggel arra ébredt, hogy a férfi keményen csöcsörészi a melleit.
– Hagyj! Nem akarom!
A férfi értelmetlenül pislogott.
– Csajok! A franc ért titeket, hiszen az éjjel még annyira akartad.
– Az az éjjel volt.
– Várjunk csak! Azt hiszem, kezdem pedzeni: kevesled a parfümöt. Eh, ezen aztán ne múljék! Veszek neked még egy szappant is.
– Becsszavadra?
– Becsszavamra.
– Meg egy babát, ha már annyi lóvéd van – csillant meg a lány szeme.
– Miiit?
– Egy szép szőke hajú babát, mely azt mondja: maa-ma!
A férfi akkorát nevetett, hogy majd leesett a lábáról. Zsó szeméből egy pillanat alatt kihunyt a ragyogás, összekapta cókmókját, és búcsút intett a férfinak.
– Dilis ribanc! – mormogta a férfi, s pár perccel később maga is kiballagott a sírboltból.
Fiatalok, csövesek.
Egyik ment jobbra, a másik balra. A felkelő nap szomorúan mosolygott rájuk az égboltról.

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Csípős éjszaka

Halálos őszből új méreg csorog.
Újra itt van a könnyek korszaka.
Üres utcákon koldus csámborog;
beleborzong, mert jön az éjszaka.

Kivénhedt lotyó dideregve áll
a neonreklám fényében, avitt
kabátjában; miközben hímre vár,
csípős hideg nyaldossa combjait.

Két ujja közül elrepül a csikk,
a legutolsó slukkot messze fújja.
Unalmánál csak hátsója nagyobb;

kezét időnként a zsebébe dugja.
A húgytól foltos aszfalton topog
a mocskos ház előtt, ahol lakik.

Mért fájna?

Életfámon ott ül az éjszaka.
Ami kezdődött, a végéhez ér.
Köröttem a múlt álmohalmaza;
szívem közepén megalvad a vér.

Nem indulok, s nem is jövök haza;
kimerült énem nyugovóra tér.
Az örök csönd első pillanata
nem fáj. Mért fájna? – Semmit se ígér.

Megáll az idő, beszűkül a tér:
a tér lesz az idő. Egy pontban a
semmi időtlensége. Ő maga

mozdulatlan. Mögötte égi fény.
Nincs korholó, se dicsérő szava;
nem jutalmaz meg, de el sem ítél.

Mint Lilliputban

Számunkra már az is siker,
ha néhányszor összefogódzunk
s álldogálunk, de ez a pózunk
kimerítő, ha várni kell.

Mint Lilliputban Gulliver,
számtalan kötéllel birkózunk,
pedig töméntelen a dolgunk
a tudat rejtelmével.

Közben az élet tovafut
velünk együtt, de nélkülünk is;
lábnyomunkat a föld beissza.

Vajon az ember hova jut,
ha mélyen alszik s messze tűnt, kis
álmait vágyakozza vissza?

Nem vagy itt

Az ősz igéit hallgatom: szállongó
lomb jajszavát, a beérett gyümölcs
váratlan puffanását, ködbe omló
kertek halk pattogását és a bölcs

fenyők örökzöld sóhaját; ezerszer
elzokogott dalok visszhangjait,
a búcsúzó táj sikolyát, a nyersen
felhangzó, rövid zsoltárt: „Nem vagy itt!”

Ó, nem vagy itt, és tudom, soha többé
nem is jössz már; a tér mögé szorultál.
Vaksötétbe, ahol üres a föld.

Fojtogató füst leng, s mindent betölt,
mert egyetlen világ maradt, a csöndé.
Így öltél meg, pedig nem is akartál

Gratulálunk szerzőnk Spangár díjához, további sikereket kívánunk!

POHÁNKA ERIKA

Ipoly parton

Körbefut meztelen teste
a határon,
ködbefúlt a
túloldal,
éj motoz
békás parton.
Tisztára mosott egemen
madarakat
tereget
a hajnal.

KISS ANNA MÁRIA

Már megint Anna szerint

a közhelyek
valamikor
réges-régen

megállapodtak
mind ilyenek
lesznek

haza bölcsek
valójában
ártatlanok

Anna szerint
a közhelyek
magasan

az átlag felett
tudják a kék eget
megígérni

ettől fáradnak
el a közhelyek
éberen

alszanak
mint a madarak
egyszer

csőrüket
szárnyuk alá
aztán

fejüket két mondat
között a
homokba dugva

KURUC TÓTH TAMÁS

FÉLELEM KÉT HULLÁMBAN

Egy kollégiumi hálóban áll. Hárman vagy négyen beszélgetnek. Arról van szó, hogy néhány napja eltűnt az egyik iskolatársuk zseb-számítógépe.

Valaki elmondja, hogy a „tettest” az igazgató beültette az összes cuccával a kocsijába, hazavitte, és azzal a szöveggel adta át a szüleinek, hogy „Ilyen emberekre, ebben az iskolában nincs szükség.”

Miközben ezt hallgatja, lassan beazonosítja a srácot. Egy kicsit pufók, alacsony, szemüveges, enyhén tudálékos fiú. Sokat és választékosan beszél. Tanúja volt, amikor valaki ugratás-szerű flegmán egy elektromossággal kapcsolatos kérdést tett fel neki, amire a srác két hosszabb körmondattal reagált. Erre a kérdező harmadikos nagyon elhallgatott, mert egyértelművé vált, hogy ez nem csak okoskodik, de okos is.

„- Hogy bukott le?”

„- Az ő szekrényében találtuk meg.” – hallja a választ, és nem meri megkérdezni, hogy „Akkor ti most sorra átnéztétek mindenki szekrényét a kollégiumban, amíg mi délelőtt a tanteremben voltunk?” Arra se meri rákérdezni, hogy kik azok a „találtuk”.

Ő még elsős, mint ahogy a kirúgott srác is az volt. Egy hete sincs itt. Kicsit valószínűtlen neki, hogy ez az okosan okoskodó srác lopással kezdte volna a pályafutását ebben az elitgimnáziumban, ahonnan – az igazgató sokszor ismételt dicsekvése szerint – az országban /első nekifutásra/ a legnagyobb arányban jutnak be az egyetemre a leérettségizett diákok.

Fél. Nem meri hangoztatni, hogy lehet az, hogy egy ekkora agyú figura nem fogta fél, hogy egy ilyen zárt helyen sohasem tudja használni, amit lopott. Ha meg hazaviszi, akkor meg otthon nem tudja, mert nem otthon él, hanem itt. A nagyszünetben meg otthon a szülők rákérdeznének, hogy honnan van a zseb-számítógép.

Megijed a saját feltoluló kételyeitől, amiket nem mer kimondani és ettől a hallgatásra erőltetéstől szívdobogást kap.

„Melyikőtök tette előbb oda?” „Kik azok a „ti” ?” Hallja a saját hangján a ki nem mondott mondatait.

Fél. Az ő szekrényébe is bele tehették volna, és most otthon ülne a szüleinek, mint egy kiselejtezett, rühes kis tolvaj.

Eszébe villan, hogy neki is elég nagy itt az átlagon felüli olvasottsága miatt a pofája. Lehet, hogy ez egy beszélgetésnek álcázott fenyegetés? A „kutató”-srác az elsősök hálójában afféle felügyelő egy másik, szintén másodikos sráccal.

„Valószínű, hogy ez a kis szarházi most itt ezzel körbefenyegtet mindenkit.” – gondolja – aztán próbál unott arcot vágni, /mint aki nem is hallotta, hogy mit mondtak/ másra tereli a szót, elköszön és elindul zuhanyozni.

A másik másodikos hálófelügyelő srác a legjobb anyagi helyzetű az egész iskolában. A szülők hatalmas, nyugati kocsival látogatják akkor, amikor még a felső vezetés nagy részének is szovjet gyártmányú a szolgálati kocsija. Később naivul megkérdezi a srácot, hogy mi az apja foglalkozása. Azt a választ kapja, hogy külkeres. Ez még akkor semmit se mond neki.

Örül, hogy nem az ő szekrényébe került be a zseb-számítógép. Arra büszke /tizenöt évesen/, hogy a nagy pofája ellenére magába tudta fojtani a feltoluló kérdéseit, és boldog minden nap után, amikor nem hívatják be az igazgatóiba és nem tesznek ki elé egy-egy eltűnt tárgyat, és aztán nem szólítják fel, hogy felügyelet mellett kezdje el összecsomagolni a dolgait.

II.

Négy évvel később, amikor már tudja, hogy kiből lehetek külkeresek és, hogy mivel is foglalkoznak – tizenkilenc évesen – egy vidéki börtön kör alakú udvarán menetel.

„- Bal! ..... Bal – jobb - bal!”

A kör közepén – civilben – egy harmincas, öltönyös, kigyúrt, és több mint két méter magas ember vezényel. Rozsdabarna öltöny-felső, vasalt ing, vászonnadrág, félcipő.

Van úgy, hogy abbahagyja, de csak azért, hogy néhány másodperc múlva váratlanul akkor kiáltson „jobb” - ot, vagy „bal” - t, amikor a ritmust tartó menetelőknek éppen nem a jobb, vagy a bal lába van elől.

Ilyenkor az udvarra kivezényelt több mint száz ember engedelmesen /gyors sasszézással/ lépést vált és igazodik a régi-új vezényszóhoz.

Ez az attrakció szórakoztató eleme. Nem a menetelők, hanem a vezénylő, és az udvart szegélyező erkély korlátjára támaszkodó, erősen túlsúlyos, géppisztolyos egyenruhások a szórakozó célközönség.

„- Bal!” ..... és az udvar szélén kapirgáló gerlepárt, illetve a vezénylő dromedárt leszámítva mindenki lépést vált.

Ő is sasszézik. A séta végén, bevonuláskor az ajtótól befelé elhaladva hallja, hogy a nyitott ajtólap és a fal közé bebújt vezénylő ráüvölt valakire:

„- Kussolás!” Nem mer hátranézni. A zárkában aztán megjegyzi, hogy erre nem számított, hogy itt, ebben a börtönben civil-ruhás smasszer fogja levezényelni a sétát.

„- Mi? Mit beszélsz?” – néznek rá, mint egy hülyére a többiek.

„-Ugyanolyan fogvatartott, mint te.” Ismét görcsbe rándul a gyomra. Itt a fogvatartottakkal akár meg is ölethetik. Vádemelés, eljárás és ítélet nélkül.

HRUBÍK BÉLA

Anyám

Anyámnak fáj a szíve,
nem láthat eleget.
Koszorúér falán
abroncsot nőtt a meszet.
Anyámnak nő a szíve,
nem fér el benne a szeretet,
mosolyból szó testemre
anyaszív meleget.
Anyám aranyló szivárvány
magához öleli az eget,
színei átfonják erezve
a törékeny kezét,
ölébe vesz, mint régen
dajkálgat, babusgat,
őszülő fejemre
csillagfényt csalogat.
Anyám nyíló virág
a teremtés kertjében,
lepkék hintaján száll
orgona fehérben,
kezét ha emeli simítson,
ne bántson,
véretem is adom
maradjon, ne haljon.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

GONDOLATUNIÓ IV.

10. Fejezet

Kerekes József államfő Mártonhegyi úti villája, s annak egész díszparkja fényárban úszott.

A kertben lámpások világítottak, a formára nyírott bokrok mélyén rejtett, színes lampionok csillogtak. Pincérek cikáztak, tálcákkal egyensúlyozva a vendégsereg között, diszkréten kínálták a fi-nomabbnál-finomabb, elsőrendű márkájú italokat, hidegtálakat, süteményeket. Halk zene szűrődött át a be-szélgetések visszafogott moráján, a férfiakon szmoking, a hölgyeken estélyi ruha feszült. Kivételt képeztek a Szeretet Katonái egyházpapjai: ők közismert egyenruhájukban jelentek meg, ami hófehér, aranyos csillagokkal díszített overállból állt, amit fekete bőrszíj fogott össze a derekukon, róla fából durván faragott kereszt lógott.

Mindenki a nagy pillanatra várt, amikor a házigazda bejelenti a meglepetés-nek számító hírt. Hogy valójában mit fog tartalmazni a bejelentés, azt még maga Steiner sem tudta, ezért ő volt a legizgatottabb. Ide-oda futkározott, s jó szokása szerint nem akadt senki, akihez ne lett volna pár kedves szava. Soha nem lehet előre tudni, ki lesz a jövő nagy embere – vélte bölcs politikus-hoz méltón –, ezért mindenkivel, de különösen az ellenségeivel igyekezett bensőséges baráti vi-szonyt fenntartani.

A vendégek között a Szeretet Katonáinak válogatott biztonsági *Harcosai* sűrögtek, arról lehetett megismerni őket, hogy fülükben apró fülhallgató volt elhelyezve. Gyanakvó tekinteteket lövelltek a bokrok és a kerítés irányába, nem ólálkodik-e ott néhány nem kívánatos, hallgatózó személy. Az óriási verandán, mely a díszparkot kötötte össze a házzal, mikrofon volt felállítva, oldalt méter magas - széles hangszórókkal. Kö-rötte idegesen matattak a technikusok, zavarta őket a Harcosok kutató pillantása.

Végre felcsendült a nemzeti HHHimnusz, s ez megadta a jelt, miszerint következik az est fénypontja: Kerekes József államfő beszéde. Egyszeriben izgatott hullámmásba váltott a tömeg: végre azok is megláthatják őt élő való-ságában, akiknek ez a kivételezettség eddig nem adatott meg, márpedig ők voltak többségben.

A ház ajtónyílásában megjelent egy vékonydongájú, laposra fésült, kesehajú, bajuszos, 40 év körüli férfi, mellette lámpalázás, elfogódott arcú hölgy tipegett, magas sarkú cipőben. Nem volt semmi ün-nepélyesség, egyszerűen elősétáltak és megálltak a mikrofon előtt.

A vendégek udvariasan tapsoltak. Itt-ott kósza, csalódott suttogás keveredett a bizonytalanul kialakuló tapssal: ez volna a nagy, a titokzatos Kerekes József államfő, ez a jelentéktelen kis senki?? Ám a Harcosok szigorú tekintetét látva befogták a szájukat. A kormánypárt oldaláról felröppent néhány kósza “éljen!”, majd a zene is elhallgatott és feszült csönd telepedett a kertre.

- Üdvözlöm a megjelenteket! – mondta a házigazda-államfő és rámo-solygott a vendégeknek. – Köszönöm, hogy eljöttetek, remélem, jól érzik magukat, elégedettek a kiszolgálással. Feleségem és én na-gyon örülünk önöknek. Úgy vélem, éppen ideje volt, hogy a szűkebb kabinet tagjain kívül másokkal is személyesen megismerked-jünk. Ha valaki nem tudná, a nevem Kerekes József, mellettem feleségemet, Erzsébet asszonyt látják. Lássanak tisztán: én vagyok az a vétkes, aki képességgemmel visszaélve, a mostani rendszert rászabadítottam a társadalomra. Igen, az én lelkemen szárad minden baj, minden nyomorúság, amiért

vállalom a felelősséget, ám tovább nem tűrhetem tétlenül a lelki környezetszennyezést és azt a rablógazdálkodást, ami a nemzet ellen folyik. E pillanattól újból átveszem az ellenőrzést a gondolataik felett, vagyis egyoldalúan feloldozom önmagamat az adott szó kötelezettsége alól, mert visszaéltek a jóhiszeműségemmel. Steiner úr, maga tudja legjobban, hogy ez mit jelent, tehát ne próbáljon megszökni, úgyse engedem el. Tessék, lehet kérdezni.

Hórihorgas, fakó parókájú, táskás szemű, középkorú, kiélt arcú férfi furakodott előre és pökhendi mosollyal ajkán, nyeglén zsebre vágott kézzel azt kiáltotta:

– Bravó! Szenzációs bemutatkozás! – kiáltott fel valaki.

– Semmi szenzáció, előre értesítették a hatóságokat – hangzott valahonnan az ellenérv. – Közöséges hatásvadászat! Állami trükk, ennyi az egész!

– Micsoda pazar rendezés! – sóhajtotta szenvelegve egy félig részeg, középkorú hölgy és ügyesen beleszédült a mellé álló csokornyakkendő, jóképű úr karjába, de az eltolta magától, két lépéssel előre sietett és kötekedő hangon odakiáltott Kerekesnek:

– Ha ennyire tájékozott, akkor bizonyára azt is tudja, sokan nem örülnek az ön fel-bukkaná-sának. Vannak páran, akik szívesebben látnák két méterrel a föld alatt.

– Köztük ön is, mint a Szeretet Katonái egyik jeles papja, és Brüsszelből idevezényelt pénzügyi ellenőr, a Világbank kiküldött, titkos megfigyelője – válaszolta Kerekes nyugodtan. – Az ön nagy hírű apja, a jeles ban-kár, idősebb Kőpataki Jakab, ma reggeltől a Markó utcai gyűjtőfogház lakója, bizonyára sosem bocsátja meg ne-kem, hogy segítettem elfogatni őt, amikor nagy mennyiségű valutával és arannyal megpakolva próbált autójával ki-szökni az országból. Bízom abban, hogy akiknek a pénzét ily módon sikerült megmentenem, nem kívánják a halálomat, s egyszer talán ön is megérti, ifjabb Kőpataki úr, hogy igazam volt. Akarja, hogy részlete-sebben is beszéljek a papa, vagy más közeli hozzátartozója, az ön, és szent harcostársai egyéb viselt dolgairól?

Kőpataki leforrázva elkotródott. A közelben állók hallhatták, amint fejét fogva motyogja:

– Honnan tudhatta, ki vagyok? Honnan tudja, hogy a papát elkapták?

– Tessék, hölgyeim és uraim, szívesen állok rendelkezésükre, kérdezzenek. – Kerekes szélesre tárta karjait. Egyedül ő nem viselt szmokingot és a felesége is egyszerű, szürke kosz-tümjében állt a férje mellett, de ez nem tűnt fel senkinek, vagy ha igen, úgy vélhették, megen-gedhetik maguknak, hogy az íratlan szabályokat felrúgva, rájuk ne vonatkozzék a pro-tokoll, elvégre itt-hon vannak, saját otthonukban.

– Szeretnénk Erzsébet asszonyt is hallani. Mondjon néhány szót az egybegyűlteknél – kérte egy hang a vendégek közül.

Erzsi halvány félmosollyal a mikrofonhoz hajolt és belesúgta:

– A politika nem az asszonyok dolga, elég felelősség nekünk a család ellátása. Majd az uram beszél helyettem is, ő jobban feltalálja magát Bár minden nő úgy gondolkodna, hogy amihez nem ért, nem üti bele az orrát, kevesebb civakodás lenne a közéletben, a családokban.

Szórványos, kényszeredett taps fogadta a szavait. A jelenlévő hölgyek többsége nyilvánvalóan más véleményen volt, magukra vették a szavakat, és megsértődtek. A hangulat elkomorult, de Steiner gyorsan közbelépett.

– Miután megismerkedtek közszeretnek örvendő államfőnkkel és elragadó hitvesével, úgy vélem, ideje, hogy meghallgassuk elnök úr előre jelzett bejelentését, amit mindannyian nagy izgalommal várunk. Excellenciás uram! – emelte fel színpadiasan a kezét és meghajolt.

Kerekes mozdulatlanul állt a mikrofon előtt és hagyta, hogy feléje áramoljon a vele szem-ben állók érzelmi hullámainak kaotikus zúrzavara.

Mennyi hamisság, mennyi alakoskodás! Innen pislákoló rokonszenv, amonnan gyanakvó bezár-kózás. Steiner és a többi miniszter, akiket ő emelt magas méltóságokba, azok is gör-csősen igyekeznek magukba fojtani rémült acsarkodásukat, mert csöppnyi kétségük sem lehet afelől, hogy miután ismét fennáll a veszélye, hogy behatol az agyukba, nyilván mindenről tudomást szerez, s többé nem maradhat rejtve legtitkosabb gondola-tuk sem, az ő karrierjüknek befellegzett, s ez még a jobbik eset.

A régi közmondás igazolódni látszott: „kutyából nem lesz szalonna!”

Kár szépíteni: ezek az emberek gyűlölik őt, mert fölöttük áll, és azzal is tisztában vannak, hogy képes irgalmatlanul megbüntetni őket, vasszigorral ellenőrizni minden rezdülésüket. Reszketnek, hogy kivesszi kezükből a hatalmat, hogy végük van, ha nem engedelmessé válnak, ha nem állnak be a sorba, mehetnek vissza a börtönbe. Hiszen mit ér a cím, a rang, a pénz, kivételezetség nélkül, ha ugyanúgy kell szolgálniuk, mint egy kö-zönséges állampolgárnak? Abban nincs semmi érdekes, semmi élvezet.

Most az a kérdés jár mindannyiuk agyában, hogy az ördögös államfő rájött-e az ő finom, bekerítő módszerekre. Mert ha igen, akkor nagyon nagy a baj.

Kerekes elkedvetlenedett, s már azt is megbánta, hogy iderendelte ezt a bűnbandát. Elintézhette volna őket távolból is egy szempillantás alatt. Meggyőzni, átnevelni őket már úgyse lehet, a velejükhöz romlott valamennyi, javíthatatlanok. Legszívesebben megölnék egy kanál vízben, ha tehetnék s ha mernék; nyűgnek érzik, és különösen az sérti a hiúsá-gukat, hogy egy *melós* rendelkezhet a gondolatuk felett, és a legkisebb csalást is meg-torolhatja rajtuk.

A tanulság, - tűnődött tovább magában Kerekes. hogy nem elegendő csupán a felszínen, a társadalom pillanatnyi helyzetén javítani, mert ez túlságosan törekeny állapot. Az emberiség gondolkodását, lelki világát kell átalakítani, újjáéleszteni bennük a jó alapértékek iránti igényt, másként homokvárként omlik össze a legőszintébb szándék, az olyan is, mint az övé.

Csak az a baj – ismerte el –, hogy egymagában gyöngé ehhez az emberfeletti, mérhetetlenül nagy feladat-hoz. A *gondolat-testvérek* pedig – hiába várt rájuk fokozott figyelemmel éjjel-nappal – nem jelentkeztek ismét.

Mit lehet tenni? Kell lennie valamilyen megoldásnak!

Ha biztos volna abban, hogy valóban léteznek hozzá hasonló „*megjelöltek*” – ha csak néhányan is! – , és nem pusztán képzelődés, amit hallani vélt, mennyivel könnyebb volna vég-hezvinni győ-nyörű elképzeléseit!

Mély lélegzetet vett. Hangja reszelős volt, amikor megszólalt.

– Csalódott vagyok. A jövőről akartam beszélni, arról, miként szeretném helyrehozni azt a mérhetetlenül sok bűnt, amiket elkövettek, hogyan lehetne elviselhetőbbé tenni a megnyomorított nép életét, de belátom, magukkal lehetetlenség megvalósítani a jót. Tapasztalhatták, rendelkezem az-zal a ké-pességgel, hogy olvasok a gondolataikban és azokat olyan irányba terelhetem, amilyenbe akarom. Ha nekem úgy tetszene, a következő pillanatban térden állva imádnának, de mit érnék el vele? Hitvány ember szájából az ima is hitvány. Egész múltjukat, a természetüket nem tudom megváltoztatni, ehhez kevés az akaratom. Társak kellenének...

Sokáig állt, lehajtott fejjel, s már-már úgy tűnt, vége a beszédnek. A vendégek főbekólintva hallgattak, senki nem mert megmukkanni. Steiner sápadtan kapirgálta cipője orrával a fűvet és minden erejével azon volt, hogy ne gondolkozzék.

Kerekes nagyot sóhajtott, és megpihent a beszédben. kevés vizet kortyolt, aztán ismét a mikro-fonhoz fordult:

– Ma már tudom, hol rontottam el: nem lett volna szabad ellenőrzés nélkül hagynom azokat, akikre rábíztam az átalakítást, de nekem az adott szó törvény, s én a szavamat adtam, hogy nem ellenőrzöm a gondolataikat, nem fogom őket sugallataimmal akadályozni. Megbíztam bennük, s ők visszaéltek a

bizalmammal. Mire feleszméltem, már késő volt. Egy ország jajongott, és én nem hallottam meg időben a jajgatásukat, mert bezártam az agyamat. Ezért mélységesen elítélem magamat. Szerencsére a szegény emberek most is segítettek: az ő keserveiből megértettem, mi a dolgom. Megszabadítani őket önköztől.

– Ez nem lesz nehéz, öt perc múlva önök semmire nem fognak emlékezni, még arra sem, mennyi pénzüket rejtőzködik a számláikon, s melyik bankban. Ami ezután következik, nos... igen. Még nem tudom, hogyan kezdjek hozzá. Ami bizonyos: elhatároztam, hogy visszavonulok a közélettől, és minden időmet azzal töltöm, hogy társakat keressek, akik olyanok, mint én, vagyis urai a gondolatnak. Őszintén remélem, hogy megtalálom őket. Ha sikerül, az ő segítségükkel előlről kezdek mindent, ha nem, hadd menjenek a dolgok a maguk útján, én félreállok. Csak azokat az egyszerű polgárokat sajnálom, akik, ha csak átmenetileg is, nyertek azáltal, hogy egy ideig érvényesült az akaratom. Én mindig tudtam, mi fáj a népnek, mert közülük való vagyok. Önök, valamennyien, hölgyek és urak, csak a statisztikákból, elméletben ismerik a népet. Hogyan lesz a jövőben? Kit büntessek, magamat, vagy azokat, akik idejuttatták az országot? Melyik a helyes út? – kérdezem, bár tudom, hogy nem önköztől kell várnom a választ... Van valakinek mondanivalója?

Nagy csönd lett. Egyetlen kéz sem emelkedett fel, hogy megcáfolja a vádakat. Kerekas elke-seredve nézte őket és olvasott a gondolataikban. Mindenki a másokra várt, s kivétel nélkül attól tartottak, hogy le-leplezik magukat. Steiner változatlan merevséggel állt, a cipőjét bámulta, ő értette meg leghamarabb, hogy uralkodásának – legalábbis egyelőre – befellegzett. Fia, kissé arrébb, fülhallgatóval a fülén bambán vigyorgott és fogalma sem volt a pillanat súlyosságáról. A kormánytagok igyekeztek a vendégek mögé húzódni.

Kerekas tovább beszélt:

– Sosem titkoltam, hogy iskolázatlan vagyok, hogy még érettségim sincs. Ám azok a magasan képzett szakemberek, akiket kiemeltem, miért nem figyelmeztettek, hogy mi folyik a hátam mögött? Megmondom: bolondok lettek volna önmagukat, és a hozzájuk hasonlókat leleplezni! Nem azt nézték, hogy hiszékenységemnek az ország, a lakosság látja kárát – törődtek is ők azzal! –, hanem hogy megtölthetik a számláikat. De súlyosan tévednek: mindent vissza fognak adni, az utolsó fillérig, ezt garantálom!

– Megismétlem tehát: a mai nappal visszavonulok a közélettől. Ne örüljenek, ilyen könnyen nem szabadulnak meg tőlem, ott leszek minden tettükben, minden gondolatukban, Nem véglegesen kívánok eltűnni: még találkozunk! De akkor már nem egye-dül veszem fel a küzdelmet, velem lesznek azok, akik ugyanolyanok, mint én. A kis-embereknek szük-sége van rám-ránk és én nem akarok a népnek még egyszer csalódást okozni. Csak ennyit akartam mondani, hölgyeim és uraim. Van kérdésük? Elmehetnek!

A kertre a korábbinál is súlyosabb csönd telepedett, csak a levelek zizegését lehetett hallani. Sápadt arcok fordultak össze, döbrent kérdéseket takargatva, a miniszterek szepegve tör-delték a kezüket, még a fiatal Steiner arcáról is lefagyott az értelmetlen vigyor. A miniszterelnök bizony-talanul közelebb lépett, aztán megtorpant és lemondóan legyintett.

Az ünnepi fogadásból búcsútalálkozó lett. Nem erre számítottak.

Erzsi odasúgta az urának.

– Beszélhetsz te ezeknek! Csak nézz rájuk... egyik jobban lapít, mint a másik. Zavard el őket, úgyse mennél velük semmire. Éljük ma-gunknak, békében, nyugalomban. Nem ve-szed észre, hogy akármit mű-velsz, sosem fogsz megértést kicsikarni belőlük?

– Várj még – mondta reménykedve Kerekas. – Hátha akad legalább *egyetlen* egy, akiben felébred a becsület szikrája.

S mintha válaszként érkezne, ősz hajú, görnyedt hátú, idős pincér lépett a Kerekas házaspárhoz.

– Bocsánatot kérek... szabad nekem is szólni?

– Természetesen. Az én szememben mindenki egyenlő – mondta reménykedve Kerekas.

- Elfogyott a pezsgő, uram...
- Ez minden, amit mondani tud? – tört ki csalódottan a házigazda.
- Igen. Kellene vagy nyolc-tíz üveg...
- Minek? Ha ennyi nem volt elég...Különben is vége a fogadásnak

– Nem a vendégeknek kell, uram. Nekem, otthonra. Ugyanis két nap múlva lesz az unokám esküvője. A kollégák már el-rakták maguknak, amit haza akarnak lopni, csak én feledkeztem meg róla, mert nem értem rá, helyettük is én szolgáltam fel. Eredetileg fel sem merült bennem, hogy öntől szerezzem be a drága italt. De ha már min-denki lop, és ön képessége birtokában eltűri, miért én legyek a kivétel? Tehát azt szeretném kérni, uram, engedélyezze, hogy ne csak a *szólásban*, a *lopásban* is egyenlők lehessünk. S nem csupán itt, a mai esté-lyen, ha-nem minden téren. Mert amíg ön néhány kiválasztottjánál túri, hogy saját zsebére büntetlenül csal-jon, harácsoljon, nem várhatja el, hogy a többi állampolgár becsületes legyen és húzza mások helyett az igát. Ahol rablók mutatnak példát, ott a legjámborabb is zsi-vánnyá válik. Hadd lopjam el azt a néhány üveg pezsgőt, uram. Mit számít az önnek? Elvégre ön sem becsületes úton jutott a vagyonához.

- Hogy merészeli... azt állítani, hogy én... nem... – dadogta a házigazda.
  - Önnek jobban kell tudnia, mi a valóság. Ha igazságtalan voltam, elnézést kérek.
- Kerekas kutatva nézett a ráncos arcra, tekintetük összekapcsolódott.

– *Őszinte vagy?* – vallatta a másik elméjét.

Egész teste beleremegett, amikor megér-kezett a régóta várt gondolat-válasz:

– *Igen. Őszinte vagyok!*

Kerekas ennyi óriási izgalom vett erőt. Nehezen tudott uralkodni a megdöbbenésén.

– *Te is tudsz gondolatot olvasni?* – kérdezte néma ajkakkal.

– *Igen, tudok.*

– *Mióta?*

– *Néha úgy érzem, így születtem.*

– *És nem használtad ki sohasem?*

– *Dehogynem...előfordult kezdetben. Fiatalkoromban, amikor még tapasztalatlan voltam. Mindig baj lett belőle. Inkább elrejttem, és mosolygok azokon, akik be akar-nak csapni. Megvédem magam és az enyéimet.*

– *Boldog vagy?*

– *Több is annál, uram! Folyamatosan elégedett vagyok a sorsommal. Ez értékesebb, mint néha rövid pillanatokig boldognak lenni*

– *Mit tanácsolsz? Akarsz hozzám csatlakozni ? Hallottad, mit beszéltem.*

– *Igaza van a feleségének, küldje el ezeket, amíg nem késő. Láthatta, mire jutott velük, ezek egytől-egyig javíthatatlanok. Bármit tesz velük, már képtelenek megváltozni. Büntetheti, vagy jutalmazhatja őket, ilyenek maradnak életük végéig, ilyené váltak az örökös pénzhajhászás miatt. Márpedig a pénz még a mi képességünkénél is nagyobb erő, s törvényszerűen elbukunk, ha kevesen próbáljuk felvenni ellene a harcot. Keressen további társakat! Jól érezte, so-kan vagyunk **megjelöltek**, akiket megáldott, vagy megvert a természet ezzel a különös adottsággal. Sokkal többen, mint képzeli. Fedezze fel a töb-bieket, ők a **gondolat-testvérek**. Rám egyelőre ne számítson, én már öreg vagyok, elfáradtam, és túlságosan megismertem az em-beri lelket. Csatlakozom, ha itt lesz az ideje... Ha eljön az idő, ott leszek, ahol a helyem, ahol a legtöbb hasznomat fogják venni, ezt*

ígérem. Higgye el, most nem rám van szüksége, vannak százszor fontosabbak, értékesebbek, mint én. Őket kutassa fel. Sikerülni fog. Tudom. Várnak önre!

– Mondd ember, hol találom őket?

– Mindenhol. Az egész földkerekségen élnek **gondolat - testvérek** Csak figyeljen! Érik majd meglepetések.

– Miről ismerem fel...

– Mondom, figyeljen. S ne erőltesse: magától rájön majd, ha **gondolat-testvérré** talál. Néhányszor már megszólították. Emlékszik? Tudom, hogy emlékszik...

– Hogyne emlékeznék, azóta is várom az újabb hívást. De miért nem tegezel vissza? Hasonlók vagyunk, összetartozunk.

– Majd... Egyelőre lélekben ön még ugyanaz, mint aki volt, államfő, még nem hunyt ki önből sem az önhittség, a hatalomvágy. De ez nem marad így örökké. Át fogja adni a vezetést önként azoknak, akik kiérdemlik és jobban tudnak élni a le-hetőséggel, ezerszerte jobban, mint bárki. S akkor egyaránt értelmetlenné válik a tegezés és a magázódás. Higgyen nekem...

– Szóval azt mondd, zavarjam el ezt a társaságot?

– Én azt tenném, uram.

– Lehet, hogy igazad van. Vigyél annyi pezsgőt, amennyit elbírsz. Használhatod az autómát is, maradhat a sajátod, pakold tele, amivel akarod, nekem már úgysem kell.

Mindez a másodperc töredéke alatt játszódott le, sem Erzszi, sem a vendégek nem érzékel-ték a gondolatok ide-oda villanásait. Kerekes intett az öreg pincérnek, az meghajolt, és ment a dolgára. Ezután az úri társasághoz fordult és halkán annyit mondott:

– Hölgyek, urak, az estélyt befejeztük. Menjenek haza! – Aztán gondolatban hozzátette: – *Öt perc múlva felejt-senek el min-dent, a múltat, a jelent, azt is, mennyi pénz van a számlájukon, s hogy melyik bankban található, hol éltek eddig, mit tettek, és soha ne emlékezzenek a nevemre, se a történetekre. Az összes pénzüket utaltassák át a Magyar Nemzeti Bankhoz!*

A kert percek alatt kiürült. Az utcában csődület kerekedett, csoportok alakultak egymástól kérdezve értetlenkedtek, mit keresnek itt, miként kerültek ide, s miért, de magyarázatot senki sem tudott adni. Tehetetlenül toporogtak egy ideig, aztán ki-ki beült a kocsijába és elporzott az éjszakában.

– Tehát vége? – kérdezte csüggedten önmagától Kerekes József.

Ekkor ismét felzendült agyában a bátorító üzenet, mintha száz és ezer hang kiáltaná

– *Nem, testvér, nincs vége! Ezután kezdődhet az igazi átalakítás! A GONDOLAT - UNIÓ!*

Honnan jött az üzenet? Kik küldték? Közelből, vagy távolból? Nem tudta megállapítani.

Kerekes elmosolyodott és visszaüzent:

– *Köszönöm, gondolat- testvérek! Köszönöm! Bízom bennetek! Hol találalak benneteket?*

- *Mindenhol!*

Nagyot sóhajtott és bement a felesége után a házba.

Valahol éjfél kondított egy harang.

Új nap köszöntött rájuk.

11. Fejezet

Erzsi letette a kávé az asztalra. A hátsó teraszon üldögéltek, egyikük sem volt beszédes kedvében. A férfit az estély óta mintha kicserélték volna: órákon át hallgatott és moccanatlanul bámult maga elé. Ha az asszony szólt hozzá, összerezett, alig válaszolt, s ha mégis, kurtán, ingerült rövidséggel. A máskor vidám, tréfálkozó, kedélyes emberen fokozatosan eluralkodott a búskomorság, s az aggódo asszony, hiába kérdezte az okát, egyelőre lehetetlenség volt kiszedni belőle, mi bántja.

Kerekes a pincérrel folytatott néma beszélgetésről mindeddig nem tett említést, attól tartott, hogy a felesége nem értené meg, mennyire megrendítette a végső bizonyosság: nincs egyedül, vannak mások is, akik képesek a gondolatok felett uralkodni.

Nem is az öregember felbukkanása kavarta fel igazán, hanem a kérdés: hányan, és hol lehetnek? Mert az már az *üzenetekből* kiderült, hogy nem csupán ketten, ő és a pincér, hanem sokan vannak. Számosabban, rengetegen, amiként a pincér is állította, és a furcsa visszhangból kiérezte. A gondolatözön, amely feléje áradt és betöltötte egész valóját, mintha százezrek, milliók üzenete lett volna – legalábbis olyannak érezte. De hol találhatók? Az egész világon! - állította a pincér.

A legfontosabb kérdés: miként vehetné fel velük az állandó, folyamatos kapcsolatot?

– Mennyien lehetnek? – kérdezte újból és újból. – Hárman, öten, százan, ezren, millióan? Hol kap erre a feleletet? S mi az oka, hogy amikor ő szeretne közeledni hozzájuk, hallgatnak?

Miért nem próbálták felvenni vele a kapcsolatot már a kezdeteknél, most nem itt tartanának. Nem bíztak benne, mert minden eredményt egyedül akart elérni? Megvetették, amiért hagyta magát az orránál fogva vezetni? Ha így lenne, igazuk volna, megérdemli a bizalmatlanságot. Netán nem tudtak egymásról? Lehetetlenség, hiszen egyszerre szóltak hozzá! Amikor megérezték, hogy kezd felnyíltni a szeme, kezd összeroppanni, azonnal jelentkeztek és üzentek. A segítőszándék tehát nyilvánvaló, csak ő nem tudja, miként éljen vele.

Ha összefoghatnának!... Igen, akkor sikerülne megváltoztatni a világot, gyökeresen átalakítani az emberek gondolkodását, szebb, értelmesebb, békésebb életet teremthetnének.

Meg kell keresnie a többiekét! Muszáj! Gyorsan, mert sürget az idő és...

– Beteg vagy? – zavarta meg Erzsi a töprengésében.

– Dehogy! Miből gondolod? – riadt fel a férfi. – Annak látszom?

– Nem tudom... Olyan mélabús, magadba forduló lettél az utóbbi napokban-hetekben. Látom, bánt valami. A szavad se hallani. Az estély óta ki se tetted a lábad, Steineréknek hírére se hallani, a régi kormány majdnem teljes létszámban visszatért, de mindenki úgy tesz, mintha közben az égvilágon semmi sem történt volna. Még a telefon se csörrent hetek óta. Mi folyik itt? Az újságok is hallgatnak, a tévé, rádió sem mond semmit. Elfelejtettek bennünket?

– Jól sejtet, elfelejtettek bennünket is, Steineréket is, mindent. Kitöröltem az emlékezetekből. Én akartam így. Nem vetted észre, milyen kurtán-furcsán ért véget az estély?

– De igen... – mondta az asszony bizonytalanul. – Hirtelen felkerekedtek és se szó, se beszéd, megfordultak, és elsiettek. Órákig zajongtak itt a kerítés előtt az utcában. Csodálkoztam is, de olyan furcsa vagy azóta, hogy nem meretek zaklatni a kérdéseimmel. Azonban tovább nem tarthatom magamban. Mi van veled, Józsi? Aggódom érte! Min tételődsz? Avass be engem is gondjaidba, ha lehet. A feleséged vagyok! Kérlek!

Kerekes felhajtotta a kávé, rágyújtott, mélyet szívott a cigarettájából, úgy válaszolt:

– Jó, elmondom, talán megkönnyebbülök Rendbe akarom hozni a hibámat, ám a módját még nem találtam meg, de most kaptam némi reményt. Emlékezz, volt ott egy idős pincér...

- Emlékszem rá. Kevesellte a pezsgőt...
- Igen, ő az, róla van szó. Nos, kiderült, ő is olyan, mint én. Gondolatolvasó.
- Óh! Valóban? Ez érdekes! – élénkült fel Erzsé. – Eddig nem mesélted. Hogyan jöttél rá?
- Akkor, ott, mi ketten hosszan beszélgettünk. Már úgy értem... gondolatilag, amikor a pezsgőt kérte. Ti nem érzékelhettétek. Kértem, csatlakoz-zék hozzám, de nem volt hajlandó, s én nem akartam erőltetni. Gyáni-tom, nem is tudtam volna. Ő úgy véli, így született, én pedig alig talán, ha másfél éve, hogyilyenné váltam.
- Azért ez mégiscsak különös – csodálkozott az asszony. – Ha neki is akkora hatalma van, mint neked, hogyan létezik, hogy öregségére egyszerű pincér maradt, s nem olyan színvonalon él, mint mi? Te érted ezt?
- Nem, nem értem, csak sejttem, és ezen rágódom azóta is. Valami okának kell lennie. Annyit elárult magáról, hogy kiábrándult az emberi lelkek vizsgálatából, amin nem csodálkozom, de ez még nem indokolja a bezárkózását. Amikor azt látod, hogy lógatom az orrom, rá gondolkodom, őt keresem, próbálom vele ismét megtalálni a kapcsolatot, sikertelenül. Ha hiszed, ha nem, az az öreg pincér a világ legelégedettebb embere. Azt mondta: sosem felejttem el, nem csak egyszerűen boldog, hanem folyamatosan elégedett, s ez szerinte több, mint időnként, néhány rövid, átmeneti pillanatra boldognak lenni. Tudni szeretném, miért, hogyan, mitől van ez a elégedettsége? Tu-nyaság vagy bölcsesség? De hiába hívom, hallgat, nem válaszol.
- Talán a távolság az oka.
- Lehet, bár nem valószínű. Ugyanis történt még valami... Akkor este mintha egy hatalmas kórus szólalt volna meg az agyamban... Hogyan mondjam el? S nem ez volt az első eset. Egyszer egy bankban..., amikor... Nehéz erről beszélni! Képzelnéd? Néha már magam is elbizonytalanodom... Biztattak, hogy nincs vége semminek... keressem őket. S a pincér is azt tanácsolta. De miért bujkál? Ő erősebb, különb, mint én, tudom, s nekem szükségem lenne rá. – Kerekkes egészen felvillanyozódott: – Mek-kora számár vagyok! Csak ülök itt, hallgatózom és várom, hogy méltóztassanak jelentkezni. Én megyek elébük! Addig nem nyug-szom, amíg meg nem találom az üzenőket. Járom az utcákat, ha kell becsavargom az egész országot, Európát.
- Szóval úgy érzed, nem csak ketten vagytok?
- Igen, és ez a legfőbb kérdés. De választ fogok rá találni.

12. Fejezet

Kerekkes már egy hónapja róttá gyalogosan a várost és tanulmányozta az emberek gondolatait. Időnként kiküldött egy óvatos, tapogatózó kérdést, s figyelte, jön-e rá válasz.

Eleinte csak a belvárosban ténfergett, hogy minél több emberrel találkozzék. Kereste a zsú-folt helyeket, de gyorsan rájött, hogy ez nem vezethet eredményre. A tömegnyi benyomás összekuszálódott, egyetlen nagy gondolatmasszává sűrűsödött az agyában és nehéz volt szét válogatni, kiesett a gyakorlatból. Tanulság azért így is adódott, méghozzá rendkívül fontos: minél nagyobb tömegben vannak, annál könnyebb hatniaz emberáradatra. Kezdetben még szórakoz-tatta is: *megfordulni!* parancsolta – mire mindenki az ellenkező irányba haladt tovább, anélkül, hogy egy csodálkozó pissenést ejtettek volna, ő meg nevetett és visszaterelte őket eredeti irányuk felé.

Ha egyes emberekkel tette ugyanezt, az illető megtorpant, tétován lépkedett ide-oda, s neki erőlködnie kellett, hogy engedelmességre bírja, de még akkor is vissza-visszafordult, mint aki nem biztos a dolgában. A felismerést elraktározta magában:

A tömeg befolyásolható, az egyén gondolkodik és mérlegel!

Hamar abbahagyta ezt a játékot, mert méltatlannak találta, hogy bolondot csinál ártatlan emberekből, éppen ő, aki a megmentőjük akar lenni.

Időközben fejlődött. Újból megtanulta, hogyan függetlenedjék az egyének belső monológjainak kavargó áradatától, miként válasszon ki egyet a sokból, s arra összpontosítson. Ha valaki hirtelen ránézett, vagy tovább tartotta rajta a tekintetét, mint illenék, azonnal kivetítette a sugárzást és várta a viszonzást – eredménytele-nül. Keresett, tovább keresett.

Amikor erre ráunt, a külső kerületek csöndesebb, kihaltabb utcáit kereste fel. Belátta nem sokaságra van szüksége, hanem egyes elmékre. Villamossal, autóbusszal elment a végálló-másig, majd átszállt egy még kijebb menő járatra, s közben állan-dóan és kitartóan figyelt. A gondolatok egyre tisztábban, érthetőbben áramlottak agyába: szemé-lyessé váltak, feloldódott mindegyik, eltűnt a folyamszerű arctalanság, minden egyes gondolathoz valóságos személy tarto-zott. Jegye, bérlete nem volt, ha ellenőr jött, egyszerűen elparancsolta a kö-zelből.

Pontosan ez történt most is.

A villamos túlsó lépcsőjén karszalagos, fiatal ellenőr ugrott fel és láttára kétségbeesett rémület csapott feléje. Odanézett: megviselt arcú, szegényesen öltözött munkásasszony tördelte a kezét és rebbenő szemmel, riadtan kereste a menekülés útját. Felugrott az ülésről és dülöngélve igye-kezett a kocsni ellenkező végébe, de az ellenőr felfigyelt rá és utána kiáltott.

– Hé, jóasszony! A menetjegyét kérem! Szerintem maga még messze van attól a kortól, hogy ingyen utazgasson, bár nyolcvannak néz ki. De előlem nem fog meglőgni. Lógós!

Az asszony a táskájában kotorászott, fonnyadt arcára lángvörösre gyúlt. Kerek tudta, hogy nincs jegye, de még várt, kíváncsi volt az ellenőr viselkedésére.

– Nem találom... – motyogta a nő halálráváltan és szivárogni kezdtek a könnyei. – Az előbb még megvolt... Valahová elkeveredett... Higgyen nekem!

– Ne dumáljon! – rivallt rá az ellenőr gorombán. – Van érvényes menetjegye, vagy helyszíni bírságot fizet, vagy feljelentem. Választhat. Nálam nem fognak potyázni. Megértette? Mit képzelnek, hol vagyunk: ingyen cirkuszban? Mit képzelnek ezek? Ez nem meseautó!

Néhányan közbeszóltak és igyekeztek jobb belátásra bírni az ápolatlan, pattanásos képű, pökhendi kis ellenőrt – nem sok sikerrel. Hányavetin kikérte magá-nak, hogy akadályozzák a munkájában. Kerek felháborította, hogy még élvezi is, a szerencsétlen asszony megalázását. Szívtelen vadállat! – mérgeződött magában. – Na, megállj csak, ezt megemlegeted!

Már éppen intézkedni akart, amikor egy finom, alig észlelhető, de határozott gondolatfoszlány jutott el a tudatáig:

– *Elég! Hagyd békén a nénit! Felejtsd el!* – mire az ellenőr szempillantás alatt lecsillapodott, meg-vonta a vállát és azt mondta:

– Különben, tudja mit?... bánom is én! Tűnjön a francba a szemem elől!

– *Kérj bocsánatot, így nem illik beszélni egy koros nővel! Anyád lehetne!*

Kerek torokszorító izgalommal forgatta a fejét, honnan érkezik a sugallat, de képtelen volt rájönni. Az ellenőr feje lilára váltott, aztán falféher lett, és zavart vigyorral az arcán meghajolt a nő előtt:

– Bocsánatot kérek asszonyom, túlzásba vittem, így valóban nem illik beszélni egy nővel. Akár az anyám is lehetne. Foglaljon helyet, kérem, ahol jól esik. Utazzon nyugodtan.

Mindenki meglepődött, legjobban maga az ellenőr. Gyorsan le is szállt a következő megállóban és nyitott szájjal, értetlenül bambult maga elé.

Kerekes kiküldött egy apró, óvatos sugarat:

– *Ki vagy? Nézz rám! Beszélünk kell.*

Döbbenetére egy alacsony termetű, szőkésbarna hajú, tíz-tizenkét év körüli fiú fordult feléje hirtelen és mélyen a sze-mébe nézett.

– *Én voltam az.*

– *Te tanítottad viselkedésre az imént azt a felfuvalkodott hólyagot? Az ellenőrt?*

– *Igen, én. Rosszat csináltam?*

– *Ellenkezőleg, nagyon jól tetted. Szálljunk le, szeretnék megismerkedni veled.*

– *Nem akarom... félek magától.*

– *Csak néhány szóra... Kérlek, nagyon szépen kérlek... Bizzál bennem! Régóta kereslek.*

– *Rendben van. Érzem, hogy nem akar bántani. Leszállhatunk.*

Az utasok ebből a „párbeszédből” természetesen semmit sem érzekeltek.

A megállóval szemben kis park volt. Megvárták a zöld lámpát, átvágtak a gyalogátkelőn és leültek egy padra. Sokáig néztek egymásra kíváncsian, mosolyogva, s közben tapogatták, simogatták egy-más elméjét – ismerkedtek.

– *Engem Kerekes Józsefnek hívnak. És téged?*

– *Hajdú László.*

– *Laci... Tudja valaki, hogy gondolatolvasó vagy?*

– *Senki. Egyszer próbáltam az iskolában elmagyarázni a gyerekeknek, de kinevettek és meg akartak verni.*

– *És megverték?*

– *Nem... – ingatta a fejét gyerekes méltósággal a fiú. – Elfelejtettem velük az egészet. Nem is emlékeznek sem-mire. Többé nem esett róla szó és én sem szeretek rágondolni, mert nem tudom, hogy normális dolog-e, és szégyellem.*

Két férfi ült le melléjük, kezükben sörösüveggel. Hangos röhögéssel trágár viccmesélésbe fogtak, így a beszélgetésük már-már félbeszakadt. Kerekes rákacsintott a fiúra:

– *Küldd el őket.*

– *Ilyet még nem próbáltam. Nem merem. Felnöttek...*

– *Nem baj, ezt is meg kell tanulnod. Ne félj. Ketten vagyunk! Segítek!*

A fiú felkacagott. A kövérebbik férfi dühösen nézett rá, de nem volt ideje szólani:

– *Menjenek el... kérem. Most azonnal. Álljanak fel és induljanak! Felejtsek e, hogy itt voltak!* Egyedül Laci rendelkezett, Kerekes erejére nem volt szükség

A két férfi olyan egyszerre ugrott fel, mintha vezényszóra tennék, és sietve átültek egy távolabbi padra.

– *Na látod! Ilyen egyszerű... – mondta fennhangon Kerekes. – Most próbálj engem el-küldeni. Kísérletezzünk.*

– *Miért? Maga nagyon kedves ember.*

– *Nem érted?... Próbáljuk ki, tudjuk-e egymást is kényszeríteni?*

– Aha! Értem már! *Menjen el! Most azonnal!*

Kerekes befelé figyelt, a gondolatot világosan értette, de nem hatott rá kényszerítő erővel.

– Semmi. Figyelj, most én következem. *Menj el, Laci! Azonnal! Felejts el!*

Laci csillogó szemekkel nézett a férfira. Kezüket felemelték és diadalmasan összecsapták a tenyerüket.

– Tudsz még másokról is?

– Hát... néha érzek valamit. De nem vagyok benne biztos.

– Add át, mit érzel, hátha közösen kiokoskodunk valamit! Hagyd az élő beszédet.

Laci megfeszítette minden erejét:

– *Idős férfi. Mogorvának látszik, de nem az... jó ember... fáradt... fájnak a lábai... Néha jeleket küld, de ha én közeledem. Ő visszahúzódik.*

– *Sejtem, kiről van szó, már találkoztam vele... Nekem se válaszol, ha hívom.* – gondolta Kerekes, majd hangosan folytatta. – Meg kell keresnünk. Már ketten vagyunk, de fontos, hogy valamennyien megismerjük egymást. Közö-sen mindenre képesek leszünk. Csodákra is! Elhiszed?

– El. Miért kell megismerni egymást? A bácsit miként szólítsam?

– Józsi bácsi... azaz... nekünk nincs miért magázódnunk, mert összetartozunk és egyenlők vagyunk. Erre tanított az a rejtőzködő mogorva ember, akiről beszéltél, s én igazat adok neki. Közöttünk nem számít a kor, csakis az értelem-, a gondolat ereje. Mondd azt, hogy *bátyám*. Én úgy szólítalak: *öcsém*. S ha majd a többieket megtaláljuk, úgy nevezzük őket: a **gondolat-testvérek**. S hogy miért kell ismernünk egymást? Hogy jobbá tegyük a világot. Te nem engedted bántani azt az asszonyt a villamoson, pedig számodra idegen volt. Én is közbe akartam lépni, de meglőztél. Figyelted az utasokat? Még olyanok is voltak, akik nevettek és remekül szórakoztak. Ezen és még sok mindenben kell változtatnunk, együttes erővel. Ketten kevesek vagyunk. Én már megpróbáltam, de belebuktam...

– Tudom.

– Tudod? Honnan?

– Felismertem a gondolataidat, *bátyám*. Te vagy az, aki a politikusok között éltél. Sokat hal-lottam a felnőtteket rólad beszélni és megkerestelek, mert kíváncsi voltam rád. Egyszer nagyon szomorú voltál és azt kérdezted magadtól, van-e még remény és én azt válaszoltam, igen, ne add fel, mert még nincs vége. Akkor hallottam, hogy velem egyszerre sokan üzenték neked ugyanezt. Miért hagytad abba mégis? Megjeddte! Bántottak?

– Szóval így történt... – hatódott meg az emlékezéstől Kerekes. – Szívesen elmondanék mindent, de attól tartok, ezt te még nehezen értenéd, és nem azért mondom, mert alábecsüllek, hanem mert fia-tal vagy, gyerek, tapasztalatlan, de egy-kettőre beletanulsz. Elégedj meg most annyival, hogy túl sokat akartam és túl hirtelen. Korai volt, rosszul előké-szített. Azt hittem, elég csak kívánni, parancsolni, hogy az emberek legyenek jók, a többi majd jön magától. Bután megbíztam azokban, akiket kiválasztottam. Saját magamnak is csalással szereztem meg a jólétet. Súlyosat hibáztam, *öcsém*. S éppen azon az estén, amikor beláttam a tévedésemet, meg-ismerkedtem az öreg pincérrel... Róla beszéltem, lehet, hogy őt érzed, ő is közénk tartozik, de nem tudom, hol van, meg kell keresnünk, együtt. Ő világosított fel, hogy ha csak magamra számítok, elkerülhetetlen a bukás. S nagyon jól emlékszem arra a pillanatra, amikor te és a többiek biztattatok, hogy ne adjam fel, még nincs vége, az az üzenet tartotta bennem a reményt, hogy talán még helyre lehet hozni a hibát. Ha majd annyian leszünk, hogy ki-ter-jeszthetjük a hatásunkat az egész országra, vagy azon túlra is, gyönyörű, békés, boldog világot teremtünk a földkerekségen Eddig tudtál követni?

– Azt hiszem... Csodálatos, amit mondtál. Kérlek, add át gondolatban is, úgy jobban megértem.

– *Jó, figyelj...* – és egymásra mosolyogtak. Mennyire gyorsabb volt ez, és mennyivel világosabb,

mint a szegényes, gyarló beszéd! – *Most egyelőre az a fontos, hogy állandóan kapcsolatban maradjunk, hogy ne veszítsük el egymást. Elindulok haza, indulj el te is. Egymásról már tudunk a gondolatainkból. Folyamatosan kövessük az érintkezés erősségét, s amint gyöngülni kezd, azonnal jelezzük a másiknak. Rendben? Meg kell tanulnunk, mekkora az a tá-volság, amin belül még tisztán érezzük egymást. Tíz méter? Tíz kilométer? Esetleg száz? Ugye, megértet-tél? Adj kezet! Örülök, hogy megtaláltalak, öcsém.*

– *Én is örülök neked, bátyám!*

Kerekes már otthon volt, amikor Laci gondolatait még mindig könnyedén értette.

– *Most hol vagy?*

– *Megmutatom...*

Kerekes egy konyhát „látott”, ebédelt a család. Az asztalfőn az apa ült, határozott arcú, intelligens, értelmiségi küllemű férfi, a fiatal anyuka szelíd mosollyal ételt mert a tányérokba, közben halkán beszélgettek. Laci komoly szemmel kísérte anyja mozdulatait, nem látszott rajta, hogy gondolatai messze távolban járnak.

– *Kedves embereknek érzem a szüleidet. Most én is megmutatom, hol élek. De ne irigyeld, mondtam, hogy hamis úton jutottam hozzá. Már szégyellem, de majd jóváteszem.*

Laci kezében pillanatra megállt a kanál – más nem történt. A szülők gyanútlanul ebédeltek tovább. Megszokták; Lacira mindig is jellemző volt, hogy időről-időre elmereng, nem tulajdonítottak neki jelentőséget.

– *Most nagyon figyelj. Beülök egy autóba és össze-vissza utazgatok, közben kapcsolatban maradok veled. Ha kezdenél elveszíteni, vagy én téged, jelezzük. Világos?*

– *Világos. Indulhatsz, bátyám, folyton követlek.*

A távolságnak – mint bebizonyosodott – nem volt jelentősége, Kerekes órákon át száguldozott szerte az országban, sík vidékeken, hegyes-völgyes területeken, a gondolaterőnek semmi sem szabott gátat.

– *Öcsém, győzelem!*

– *Bátyám, győzelem! És most hogyan tovább?*

– *Folytatjuk a keresést. Meg kell találnunk a többiekét. Reméljük, vannak mások is.*

13. Fejezet

Sokan voltak!

Mivel összegezték erejüket, sokkal könnyebben tudtak kapcsolatot teremteni másokkal.

Alig néhány nap múlva már tízen társalogtak a gondolatok hullámain, újabb egy hónap múlva pedig lehettek vagy százan, közülük sokan valahol az ország, sőt a világ más tájain éltek, de a beszélt nyelv különbözősége elveszítette jelentőségét; az érzések, a kifejezések tartalma mindig ugyanaz, tökéletesen mindegy volt, milyen betűsoportokból áll össze a kimondott, vagy leírt fogalom. S minél többen egyesítették gondolataikat, annál könnyebb volt újabb társakat találni.

Az sem okozott gondot, ha egyszerre ötvenen-hatvanan gondolták ugyanazt, ugyanabban a pillanatban, valamennyien egyforma biztonsággal fogadták be a többiek gondolatát. Nem találkoztak személyesen, fizikai valójukban, mégis tökéletesen ismerték egymás legapróbb rezdülését, örömét, gondját, fájdalmát, olyanokká váltak, mint egyetlen összefüggő, hatalmas organiz-mus, amely él, cselekszik, együtt szomorkodik és együtt boldog, s nem volt egy sem, aki mást akart volna, mint az ÖSSZESSÉG.

S naponta jelentkeztek a világ minden részéből az önként közeledő *testvérek* – ez a megszólítás terjedt el közöttük véglegesen. Nem számított a bőr színe, a társadalmi rang, a vallás. Új emberfajta kapcsolódott össze lélekben, hogy átrendezze a világ sorsának menetét olyan irányba, amiről eddig csak a legmerészebb költők álmodoztak. Ahogy nőtt és erősödött a közösségük, úgy nőtt-nö-vekedett kisugárzásuk ereje, s már megállíthatatlanul behálózta az egész földtekét. Rég nem számolták, hányan vannak, csak azt tudták: elegen.

Eljött az idő, hogy cselekedjenek.

Tehát cselekedtek is!

*

Steiner Antal miniszterelnök, a korábbi pénzügyminiszter haragosan ráncolta a szemöldökét, miközben az új belügy-miniszter jelentését olvasta. Napok óta megmagyarázhatatlan, emésztő feszültség gyötörte, amitől nem tudott se aludni, se enni.

Az utóbbi hetekben-hónapokban, de különösen mostanában, valahogy nem úgy mentek a dolgok, ahogyan szeretne volna. Holott minden rendeletét, utasítását pontosan teljesítik, a rendőrség, a titkosszolgálat sose működött jobban, mint második kormányzása alatt és mégis.. Baj, baj hátán.

Mintha egy titokzatos erő húzná keresztül minden számítását. Kik azok? Hol vannak?

Földalatti mozgalom? Arról tudniuk kéne, az éjel-nappal kiválóan működő besúgó-hálózat előbb-utóbb rábukkana. De semmi gyanús, kézzelfogható szervezkedésről nem érkezik hír, nincsenek röplapok, illegális újsá-gok, a belső elhárítás sötétben tapoga-tózik és tehetetlen. Ha ez így megy tovább, meginoghat, sőt akár meg is bukhat a rendszer, s vele bukik ő is. Netán Kerekes? Ő sem lehet, állandóan figyelik a házát, jelentették, hogy ritká lép ki a házból. Steiner megnyugodott, azt gondolván, a gondolaterőnek határai vannak, s mire rájött, hogy tévedett, már késő volt

Nincs idő tétovázásra, le kell csapni, igen! – csak tudná, hová?! Amerre néz, mindenhol bomlás ta-pasztalható, egyre-másra tökéletesen egybehangolt, jól szervezett, országos népi engedetlenségi mozgalmak bontakoznak ki, mintegy jelszóra, tömegtüntetések sora az utcákon – ugyanakkor semmiféle, szervezkedésre utaló jelnek, halvány nyoma sincs, amiből kiindulhatnának. Nincsenek új pártok, szervezetek...

Érthetetlen. S ami a legnyugtalanítóbb: felderíthetetlen!

S ha csak a nép között volna érezhető ez a rejtélyes tünet! A bomlás a kormányt, a legfelsőbb köröket is elérte. Miniszterek, államtitkárok egymás után mondanak le, és a közhivatalok vezetői sorozatban jelentik be, hogy nem kívánnak az államapparátusban dolgozni, mivel nem értenek egyet a cé-lokkal, a megszorító intézkedésekkel, és azok módszereivel.

A pártok, a civil szervezetek látványosan összebékül-nek, holott éppen az ellenkezője volna kívánatos; az, hogy a közöttük lévő állandósított civako-dást fokoztatva, minél jobban megosszák őket, miáltal elterelődik a figyelem a gon-dokról.

Az egyházak is félretették évezredek vitáikat, egymást érik az összevont szertartások, melyekre felekezettől függetlenül tódulnak az emberek, miközben a nyugati akció-filmeket játszó mozik, a videó-kölcsönzők üresen tátognak, holott azok befolyása pótolhatatlan. Ki érti ezt? S egyáltalán: hol vannak a Szeretet Katonái? A nem rég még oly népszerű, óriási befolyással bíró felekezet egyik napról a másikra eltűnt, megsemmisült, papjaik szétszéledtek, az egyetlen igaz emberük, az *Atya* megőrült, majd röviddel azután meghalt.

A tüntetések fokozatosan átalakultak egyfajta diadalittas népünnepéllé, vidáman énekelnek, táncolnak, nem a kormány lemondását köve-tek, hanem az erőszak, a közönyösség, a képmutatás ellen beszélnek, és hajdani pártellenfe-lek, egykori esküdt ellenségek kéz a kézben hirdetik az új eszmét:

Szeressük és segítsük egymást, emberek! Legyen vége mindenféle áskálódásnak!

Ha viszont egy ismert politikus kiáll szónokolni, s ugyanazokat a jelszavakat haj-togatja, amikkel a töme-gek az utcára vonulnak, kifütyülik, és kacagva ki-áltják a szemébe: *hazudik!*

Mi ez? Mi történik a világban? Honnan indult ez a kellemetlen megbékélési divat?

A külügyminiszter szerint világjelenségről van szó, hasonlókról panasz-kodnak a nemzetközi politikai életben, egész Európában, sőt időnként már a többi kontinensről is érkeznek ugyanilyen, különös hírek. A minap a külkereskedelmi tárca vezetője azon kesergett, hogy nem tudtak megtartani egy fontos tanácsko-zást, mert a tárgyaló partnerek kétharmada bejelentette: nem ír alá olyan dokumen-tumot, amely titkosított megállapodásokat tartalmaz, és károsan érinti országa szegényebb rétegeit, lévén, hogy később jelentős áremelkedést vonna maga után, s ők nem hajlandók még mélyebb nyomorba taszítani a népüket.

Hát már itt tartunk? A köznép orrára akarnak kötni politikai titkokat? Más se hiányzik, mint hogy a politikába is beszivárogon ez a... ez a békehóbort. Jól is néznénk ki!

A vezető-titkár női telefon diszkrétén megcsörrent. Steiner megnyomta a kihangosítót:

– Tessék!

– Miniszterelnök úr, a pénzügyminiszter úr van itt, szeretne találkozni ön-nel. Azt mondja, halaszthatatlan ügyről van szó.

– Hm. Kérem.

Az unokaöcs – időközben megváltoztatta a nevét Sárközire, hogy a nép ne gya-nakodjék rokoni kapcsolatra –, amióta elfoglalta a miniszteri bársonyszéket, alaposan megvál-tozott. Tokát eresztett, arca ki-gömbölyödött és szakállt viselt. Modora fellengző-sebb volt még a nagybátyjájénál is.

– Az új személyi adóról szóló törvénytervezet sarokszámait hoztam, Tóni bácsi ... – mutatta fel a kezében lévő vaskos, bőrkötéses dossziét. – Átdolgoztattam, ahogy kívántad. Kérlek, nézd át. Meggyőződésem, hogy kitűnő, könnyű lesz átvenni a parlamentben.

– Ezerszer megmondtam, hogy itt még neked sem vagyok Tóni bácsi. No, hadd lássam – mondta zordonan a miniszterelnök. Ki nem állhatta, ha a fiatalember bi-zalmaskodik vele. Otthon se, hát még itt! Belemélyedt az olvasásba, de alig jutott túl az első néhány cikkelyen, felhördült:

– Mi ez? Én éppen az ellenkezőjére utasítottalak. Nem azt mondtam, hogy csökken-teni kell az adókulcsokat, hanem növelni. Erre tessék, itt az áll, hogy...

– *Nagyon jó ügy, ahogy van. Így terjeszd a parlament elé!* – zendült fel valahol a tudata mélyén egy hatalmas hangzón. A miniszterelnök arca elszürkült. Már megint Kerekes?

– Te hallottál valamit? – kérdezte fejét rázva Sárközitől

– Nem én, semmit. Mit kellett volna hallanom? Nem érzed jól magad? Mi az, ami-vel nem értesz egyet?

– Ez... ez itt... – mutatott remegő ujjal a törvénytervezetre Steiner. – Ki írta ezt ide?

– Érthetetlen... – hebegte a pénzügyminiszter, miután belenézett a tervezet sarokszámaiba. – Azonnal iderendelem az államtitkáromat.

– *Senkit nem rendelsz ide. A törvénytervezet úgy jó, ahogy írva van! Ez a végleges!*

– Most én is hallottam... – dadogta libabőrösen Sárközi.

– Én is... – visszhangozta a miniszterelnök és összerázkódott, mert a belső hang ismét feldübörgött: –
Írd alá! Most azonnal!

– Igenis – motyogta önkívületben Steiner és kezében remegett az arany töltőtoll, amikor odakanyarította nevét a tervezetre. – Vidd innen. Látni se akarom. Mondd meg a titkár-ságon, hogy senki se zavarjon, amíg nem szólok.

Ujjai rátévedtek a sok készülék közül a hófehér nemzetközi konferencia-telefonra, amellyel közvetlen és állandó kapcsolatot tarthatott a külföldi barátai kormányfőivel, ha sürgős egyeztetésre volt szükség. Már éppen tárcsázni akart, amikor a telefon váratlanul megcsörrent a keze alatt. Összerezent és ijedten felkapta a beszélőt

Bizonytalan mozdulattal füléhez emelte és belehallózott.

A válasz németül jött, az ügyeletes szinkrontolmács azonnal fordította:

– Történt nálatok valami *különleges*? – nyomta meg a szót a vonal túlsó végén a hívó fél.

– Hát... voltaképpen... hogy is mondjam...

– Ne köntörfalazz, erre most nincs idő! Itt rejtélyes események követik egymást. Szerne Európában, s azon túl is, , amiket nem értünk. Értelmezhetetlen események egész sokasága! S egyszerre, világkörű! Mintha irányítanak!

– Nos... – dadogta a miniszterelnök falféren –, valóban, megmagyarázhatatlan engedetlen-ségi sorozatok fordulnak elő nálunk is... tüntetések... például az imént ismeretlen kezek átfogalmazták az adótörvényi-tervezetet...

– Erről beszélek! – vágott közbe idegesen a másik. – Pontosan ugyanez történik nálunk is, sőt egész Európában, de még tengeren túl is. Valamiféle ti-tokzatos új erő működik, amely meggátolja minden kormányzati intézkedés kiadását, ha az a leg-csekélyebb mértékben megszorítással jár. A katonaság, a rendőrség nem engedelmeskedik. A tisztikar őrjöng, a honvédelmi miniszter lemondott, teljes a káosz. Javasolom, jövő hétre hívjunk össze egy csúcstalálkozót...

– *Szükségtelen!* – hangzott fel váratlanul mindkettőjük elméjében. – *Jobban tennétek, ha ti is le-mondanátok a hatalomról. Úgyis hamarosan az lesz a vége.*

– Ki volt az? – kérdezték egyszerre meghökkenve. A tolmácsok hallgattak, ők nem érzékelték semmit.

– *Vegyétek úgy, hogy a közvélemény szól hozzátok. E pillanatban minden vezető politikus hallja e szavakat. Már nem vagytok urai az országotoknak, amiként a többiek sem. Elég volt az öncélú politikai játszmákból. A ti időtök lejárt...*

A telefonvonal két végén ajultan csuklottak össze a kormányfők.

EPILÓGUS

Az asztal körül hárman ültek: a tíz éves gyermek, a negyven éves férfi és a nyolcvanegy éves pincér. Laci vitte a szót. Az ablakra mutatott, amire kívül valami kerek tárgyat tapasztottak ismeretlen kezek. *Távolsági mikrofon* - mondta gondolatban a másik kettőnek - *rá lehet hangolni egy adott távolságra. Figyelnek bennünket. Honnan tudhatják, hogy létezőnk, s itt tárgyalunk, ebben a helyiségben?*

Ennek a végére kell járnunk sürgősen. Új találmány szaknyelven sugármikrofonnak nevezik. Az iskolai rádiós szakkörben hallottam róla. A titkosszolgálatok majd' minden házra ilyen szerelnek, a családokat lehallgatják, mert nem értik, kik irányítják a változásokat.

- Nincs jelentősége - válaszolta ugyancsak gondolatban Kerekes. - Mi csakis gondolatilag tárgyalunk, hangos szó ne hangozzék el, s akkor hiába van a mikrofon. Nem árthatnak. Folytasd, öcsém!

- Eddig minden rendben van. Könnyebben alakulnak a dolgok, mint reméltük. Bátyáim, mondjátok meg, mi legyen a következő teendőnk? Ebben az órában minden hadügyminiszter elrendeli, hogy az összes atombombát és nukleáristöltetet hatástalanítsanak, Holnap a hagyományos lövedékekre, bombákra kerül sor; aztán következnek a fegyverzetek, többé nem lehet háború. A gondolat - testvérek nem húzzák-halogatják a dolgukat, gyorsan intézkednek.

Kerekes felemelte a kezét, jelezve, hogy „szólni” kíván.

-Ez örömhír! A hatalom még nem minden. Meg is kell tartani. Tudjátok, vannak szomorú tapasztalataim. Úgy érzem, most jön a neheze. Kíván-csian várom a korelnök véleményét.

Az öreg pincér bólogatva mosolygott és arcán csodálatos békesség fénylett fel. Ősz fejét a fiú felé fordította és alig észrevehetően bólintott.

- Öcsém! – sugallta hangtalanul, de szavai messze terjedtek, társaik “hallhatták” a három ember be-szelgetését a gondolat erejével összekapcsolt egész világon –, nektek, gyerekeknek kell eldönteni, milyen világban akartok majd élni. Mi segítünk megteremteni a lehetőséget, a jövő a ti vállaitokon nyugszik. Van egy határ, ahol a mi megrontott, gyógyíthatatlan lelkű nemzedékünknek félre kell állnia, hogy még jó szándéktól vezérelve se okozunk bajt. Tudatunk legmélyén még működnek a beideg-ződések amikről talán nem is tudunk, s melyek benneteket még nem fertőztek meg. Ti nem csak életkor szerint vagytok új nem-zedék, de azok vagytok hitben, képességben módszerben és érzelemben is. Ne hagyjátok többé, hogy kive-gyék kezetekből a cselekvés jogát. Formáljátok a magatok vágyaihoz a jövőt. A magam korosztálya nevében azt mondom: vegyék át a gyermekek, és az anyák a világ sorsának irányí-tását. Nincs több mondanivalóm. Taníttassatok ki magatok közül szakértőket!

- Egyetértünk! – zúgott fel a idősek kara. – Mi is ezt akarjuk! – csatlakozott egy erőteljesebb sugallat-kórus, a középkorúak kara.

A tíz éves fiú sokáig hallgatott. Aztán azt gondolta:

- És ti? Mit mondtok ti, gyerekek? Mit mondanak az anyák? Vállaljuk? Merjük vállalni?

- Igen! Igen! Igen! - zúgott fel a világméretű gondolat-kórus

- Hallottátok! – fordult a két felnőtthöz a fiú.

- S mi lesz, ha valaki vissza akar élni a képességével? – aggodalmaskodott Kerekes – Az ember már csak örökké az marad, ami volt: gyarló, gyönge teremtés.

- Ez közöttünk nem lehetséges – nyugtatta meg Laci. – Vigyázunk egymásra. A mi közös gondolatvilágunk olyan erős kapocs, amiből senki nem tud a többi fölé kerekedni, vagy azzal szembehelyezkedni. Közöttünk lehetetlen a ravaszkodás Ha mégis megpróbálná valamelyikünk, segítenék neki, hogy ne kívánjon ilyen, egyszerűen kiiktatjuk a gondolatából a pusztá szándékot is. Így van, testvérek? Fogadjuk meg, hogy így lesz!

- Igen! Igen! Igen! Így legyen!

- Akkor válasszatok vezetőket – javasolta Kerekes József. Az öreg pincér rá-bólintott: – Igen, ez elkerülhetetlen.

Ám a fiú más véleményen volt.

– *Ne rontsuk el már az elején. Minek nekünk vezér? Köztünk nem lehetnek ellentétek, titkos szövetezések, hazugságok, külön akarat, alakoskodás, erőfölény. Mindenki egyformán akarja a jót. Titkos gondolatok önérdék, alantas tervezgetések többé nem lehetségesek. Elég az őszinte, közös akarat. Azt ta-nultam, hogy a világtörténelmet mindig a nagy hadvezérek és a bölcs politikusok, filozófusok rontották el. Minket egyetlen szempont vezé-rel-het: a tiszta, igaz, közös gondolat. Elfogadjátok?*

– *Elfogadjuk!* – zúgott fel diadalmasan a világ legnagyobb gyermekkara, amilyen még soha-sem volt amióta ember él a földön. Fölötte lágyan lengett az anyák, szeretőn simogató igenlése.

A közös GONDOLAT átívelt a sokat szenvedett földtekén, körülölelte, és szelíd, bizakodó harmóniában egyesült.

A GONDOLAT megszületett, már csak életben kellett tartani. Bizonyára nehéz lesz, de együttes erővel sikerülnie kell, mert nincs más út.

A két felnőtt egymásra mosolygott és ők is rábólintottak.

- *Úgy legyen! - Zárta be a tárgyalást az öregember.*

*

*A **GONDOLATUNIO** megszületett - már csak életben kellett tartani.*

*De ez már a jövő feladata! Ők tartják életben, akik ma, gyerekként megszavazták a **GONDOLATUNIO** létrejöttét.*

HANDÓ PÉTER

Axióma 1.

A világ nem lehet számomra ékszer.
Vagyok a magam kényszerképzetével.
Sosem csalódhatok benne elégszer.

Kötelesség?

Lélekjel-átvitel.
Ezzel? Azzal? Mivel?

Ontológia

Kaput, kaput, kaput
nyiss a halálra!
Van út, van út, de rút.
Életre. Mi másra?

Öregség

Levesem
sem olyan,
sem ilyen
semmilyen.

Örök dilemma

Egy forrás nem forrás.
Csak egyetlen forrás
létezik.

Happygramma

Munkád gyümölcse mást hizlal. – Ne bánd!
Könnyebben juthatsz át a tú fokán.

Happytáfium

Temetése nyugét a szél kavarta,
ahogy az urnába bújva ott port talált.
Kivitte hát a népre, a szabadra,
találja egynél több testen újra föl magát.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Remény

tépem szalagonként, soronként árnyas
napjaimat, életem pillanatbugyrait,
kulcsokat öntünk, kovácsolunk
hozzájuk, égis érő terméseinkhez

a mindenség egyre hálósodik,
szövődik, talán az idő, ami a tér,
avagy fordítva, vagy egyik sem
a világok virágai közt,
de hímzések és faragások hozzák,
viszik szellemünket, életünké

az idő csak képzelet, hiszen
csak akkor jelenik meg,
amikor már el is tűnt, és csak
szatyrát jelenti a törtéteknek,
csak hisszük létét, a pillanatok
pillanatai, az emlékek origói,
és a végtelen kivetülései,
amiket a tér fon, szó, varr
és hímez napjaink szűrjeivé

venyige, kelme a léthez, kútágasnak
majdani pusztánkhoz, betemetésekhez,
létra fel, a Fényhez, a Mindenhez

rólunk a sötétség végre perzselődjön,
a semmibe ördögszekerekké,
már nem kell gyertyaláng,
piramisnyi tűzlobogás, ... nézz,
nézz fel, ... ott van, ... itt van, pedig
... tudja a fát a koponyák között
a hegyen, az útja végét, az is kisarjadt

mindegyikünk keresztje gyülekezik,
köré, a hegyre, gyökeret verni majd,
... talán szelet vetni ...

tölcsért tépni, tekerni, soronként
napjaimból, életem pillanatbugyrait,
kulcsokat önteni, és hozzá kapukat,
kovácsolunk égis érő terméseinkhez
tudattalanul vihart, és letépjük
magunkra az égből a fényt,
mennyeiket takarni, ... bocsáss meg

a kétezernél több éves sötétség tűnjön,
tere, ideje semmivé,
... legyen remény

KŐ-SZABÓ IMRE

Sült csirke – grillezve

Régebben, amikor elkészült egy hétvégi ház, avató ünnepséget szerveztek, a közeli barátoknak vendéglátással, dicsekvéssel. Így történt ez most is, Zebegényben, a hegyen. Annyival volt feldobva a mintegy tíz vendégnek, hogy most grill-csirkesütés lesz. Mondhatnánk azt a mai szóhasználatnál: - kerti parti. A vendéglátó Tóni bácsinak, volt egy csodás szerkezete, lehet, hogy még most is megvan, legalább is az emlékezetben, melyre fel lehetett négy csirkét is tűzni, a forgó részekre. A rögzítő lábakat, le kellett a földre szúrni, és a forgó rúd két vége, egy-egy ilyen álló tartórészen, nyugodott, forgott. Kis hajtókar is társult hozzá, hogy a pirulásban az egyenletes forgás, folyamatosan biztosítva legyen. A forgató, ugye, mert ezt kézzel kellett tenni, üzemanyagként, sört kapott, mert a tűz mellett ez jól is esett. A négy csirke, legalább is kinézetre, szépen mutatott a felfűzött nyárson, pácolva, fűszerezve. Össze is állt a sütőszerkezet, csupán „beüzemelése” akadozott. Először az összekapcsolással voltak bajok, majd a tűz nem akart „tüzetni”, a rárakott faszén, sem izzott úgy, ahogy annak kellett volna. Tehát technikai bajok sorozata zavarta a négy csirke elszánt pirulását. Időközben a társaság, az aperitif italok elfogyasztása miatt éhesebb és éhesebb lett. Így előételként zsíros kenyeret fogyasztottak. A magát kezdetben csirkének valló, így tolldíszeitől megfosztott grillezésre váró hústömegekről, csak később derült ki, hogy lányságukon régen túljutott, letojt tyúkrok voltak, akiknek már e művelet nem volt kedvükre való. Ezt azzal mutatták ki, hogy lassan sülték, kevésbé pirultak el, nem volt szégyellni valójuk! Az éhes vendégek, pedig körülülték a forgó nyársat, és elégedett arccal majsolták a zsíros kenyeret, annak reményében, hogy ebből egyszer, majd sült csirke lesz.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Passzátszél

Barna Péter, a hetvenes évei közepén járó nyugdíjas férfi annak örült este, amikor a paplan alá bújt, hogy most biztosan nyugodt éjszakája lesz. Lefekvés előtt megmérte a vérnyomását és azt is rendben találta. Tetszett az esti tévéműsor is. Elégedetten nyugtázta, hogy egy szép természetfilmet sikerült megnéznie. Tehát nem az olyan átkozott vitaműsort kellett hallgatnia, amikor egymást szapulják a politikusok. Mintha másként nem is lehetne politizálni. Mert hát az ország érdemi dolgairól alig-alig beszélnek. Csupán egymást próbálják kiütni a közélet sakktablájáról.

A jobb oldalán szeretett aludni. Most is így fordult, mielőtt még az álmok homályos távára vitték volna a szenderegés hullámai. Félálmában még egyszer visszavetette magát az álomba merülésből, ahonnan az utcára néző ablakok felé pillantott. A társasház földszintjén laktak. A felesége nagyon szerette a virágokat. A külső ablakpárkányra mindig muskátlit rakott ki, abban a reményben, hogy azt nem lopják el. Ám két nappal korábban is ellopták a legújabbakat. Alig hogy elszenderedtek, már hallották is, hogy valakimata ott kint a párkányon, de mire odaszaladtak és kinyitották az ablakot, már csak a társasház túlsó végénél futó alak sziluettjét láthatták kirajzolódni a halvány utcai világítás fényében.

- Most talán nyugodt éjszakám lesz -gondolta Péter, és végül ebben a tudatban merült álomba, s nyugton fújta a kását egészen az éjszaka közepéig. Ekkor azonban arra ébredt, hogy éles csikorgás hallatszik a hálószoza csukott ajtaján, mintha a macska jelezné, hogy be szeretne menni a szobába. Kétsége sem volt az iránt, hogy a cicus kaparja az ajtót. Hallatszik is a kétségbeesett nyávogás, mintha valaki, vagy valami elől szeretne sürgősen elmenekülni.

Na, de miféle macska lenne az? Hiszen Kormitól már régen meg kellett válniuk. Nem lehet meggyógyítani, el kell altatni -mondta az állatorvos, aki az injekció beadása előtt még maga is megsimogatta a szép, fekete-fehér-tarka jószágot. Az orvos ezalatt kiküldte őket a rendelő előszobájába, de még ott is lehetett hallani a szegény kis jószág utolsó, soha nem felejthető sirását. Péter maga temette el a város határában lévő telkükön. Szép, fehér kelengyét tettek alá, s fekete hantot lapátolt rá a felásott ágyások mélyébe. Soha, soha nem felejtette el Kormit a család. A fényképe is ott van a családi albumban. Na, de hogy macska-feltámadás és hazatérés lenne a világon? Azt Péter sem hihette. Talán, valamelyik éjszakai csavargó kandúr tévedhetett el, amelyik még mindig ott tombol a hálószoza ajtaja előtt.

Ment is már a felesége. Biztosan ki akarja nyitni az ajtót, hogy megnézze, mi a fene az -gondolta Péter és már ébren, de még félálomban tanácsolta a feleségének: -Vigyázz! Nehogy veszett legyen az az állat. Mindjárt jövök én és valahogy kitessékelem. Feküdj csak vissza nyugodtan szívem.

-Kit tessékelsz ki? Miféle állatot? -kérdezte csodálkozva a felesége.

-Hát, azt amelyik az ajtót kaparja.

-Kaparja neked a fejedet! Mindig össze álmodsz mindenféle zagyvaságot, amiatt a sok hülye gyógyszer miatt, amit este magadba tömsz -kiabált vele az asszony. Én megyek ki a WC-be pisilni. Arra ébredhettél fel.

Ekkor aztán a férje is rádöbben, hogy csak álmodott. Megvárta, míg a felesége visszajön és akkor ő is kiment, hogy könnyítsen magán. Jól is esett utána visszabújni a paplan alá, abban a reményben, hogy még egyszer már nem kell reggelig felkelnie, nyugodtan elalhat. Hajnalodhatott már talán, mikor újabb különös álom lepte meg. Hatalmas, kétszáz méter magas is lehetett az a telefon-átjátszóhoz hasonló torony, melynek hegyes csúcsán egy fiatal férfi állt. Biztosítókötelek nélkül ejtette izgalomba az alatt feszülten várakozó tömeget. Aztán hamarosan elindult lefelé a torony oldalán, továbbra is széttárt karokkal, nyugodtan,

mintha csak az alatta vízszintesen elterülő téren sétálgatna. A tömeg lélegzetvisszafojtva várta, hogy mi lesz. Talán még pár pillanat és lezuhan ez a bator, de talán mégis örült valaki, és csupa vér lesz a tér. Jönnek a mentők, de már nem tudnak segíteni.

De nem. A férfi biztonságosan jutott le a toronyról. Az emberek éljeneztek, a kezét szorongatták, sokan meg óva intették, nehogy még egyszer kitaláljon valami hasonló könnyelműséget. Fontos, hogy ezt megúsza. Igaz ugyan, hogy az emberiség történetében mindig voltak hasonló kihívásokat vállalók. Általuk is gördült egyet-egyét a történelem szekere. Na, de azért ezt mégse! Még egyszer ne! -mondogatták neki többen is. Ám az esemény hőse hajthatatlan maradt és a sikertől megittasulva, újra visszamászott a csúcsra. Hiába kérte az odarohanó felesége is, akihez eljutott a hír, hogy mit művel a férje; -Ne! -Józsai ne! Ám ő csak kapaszkodott egyre feljebb, feljebb. A csúcson pedig ismét széttárta a karjait és elindult lefelé. A fele úton kicsit megbillent. Úgy tűnt, mintha pillanatokon belül lezuhanna.

-Kapaszkodj! Kapaszkodj! -kiabálta kétségbeesve ekkor felriadva Péter, mire a neje is felébredt és bosszúsan kérdezte; -Mi a fene van már megint? Ki kapaszkodjon itt, hajnalok hajnalán? A fenébe is, hogy az ember nem képes kialudni magát!

-Tehetek én arról?

-Biztosan tehetsz. Mindig ott ülsz amellet a rohadt számítógép mellett. Az agyad nem képes megszerezni amiket össze olvasol, meg tévézel napközben.

-Lehet -hagyta helyben a férje. Az információk módosulnak, de valóság alapjuk van.

Valóság? Hát persze. Kormit sem tudjuk elfeledni. Szerettük. Még a családi albumba is bekerült a fényképe. A világ zavaros eseményei fölött nem térhetsz napirendre. Módosult formában előjönnek az álmaidban. Lásd a Notre-Dame égését, miután pár nappal a jeruzsálemi Al-Aksza mecsetben is tűz keletkezett. Véletlen ez az egyidejűség? Teszed fel magadban a kérdést, miután megálmodod ezt a toronymászó esetet. Meg aztán -folytatta tovább Péter. Én háborús gyerek vagyok. Néha még álmodok légitámadásokról. Bújnék, de nem tudom hová bújhatnék. Máskor meg szaladunk anyámmal az orosz katonák elől. Anyám az egyik kezével a húgom kezét, másikkal az enyémet fogja. Szabó bácsi rejt el bennünket a pincéjében. Ez is az egykori valóság, amely például a húgom életében, legalább tíz éves koráig úgy jött elő, hogy minden harmadik éjszaka felzokogott és azt kiabálta: Anyuka! Anyuka!

A múlt hónapban is fel kellett ébresztenem téged, mert hangosan üvöltöttél -toldotta meg a történeteket az asszony.

-Akkor azt álmodtam, hogy egy nagy fekete ember meg akart ölni.

-És ezt milyen valóságos esethez tudod kötni?

-Ezen még nem gondolkoztam. Csak azon, hogy még egyszer álomban se jöjjön elő. Zavaros a világ. Sokféle hatás éri az idegrendszerünket. A legújabb újsághír szerint valahol egy ellenzéki politikus azt javasolta, hogy az egyik, neki nem szimpatikus országot osszák fel a szomszéd államok között. Tehát, már megint sokan keverik a kását keleten is, nyugaton is.

Egy asszony meg a szülés után az árokparton hagyta az újszülött csecsemőt. Keresztény erkölcsünk parancsa szerint be kellene fogadnunk a háborús menekült migránsokat. Na, de mi van akkor, ha már nem csak a háborús menekültek jönnek? Meg ha idővel többségbe kerülnek és ellenünk fordulnak?

Az emlékezetemből kitörölhetetlen egy megrázó tévé-képfelvétel: Valamit fizetni képtelen család kilakoltatása. Nincs hová menniük, csak az utcára. A szerencsétlen asszonyt két rendőr húzza, vonszolja kifelé a lakásból. Az anya nem engedi el a síró kisgyerek kezét. Pedig el akarják szakítani tőle. Nevelőotthonba, vagy hova vinnék el.

-Zavaros a világ. Zavarosak az álmaim -foglalta össze nyugtalan éjszakáinak a vélt okait Barna Péter, aki máskülönben nappal nyugodt, szívesen humorizáló, derűs kedvű ember. Csak ahogy a családja minősíti, túlságosan mellre szívja amit lát, hall, olvas, nézi a tévé híradásokat. Legyintenek rá otthon, mikor azt mondja: -Nem jó fele halad az emberiség.

-Ugyan már -mondják kedélyeskedve a születésnapján ünnepi ebédre meghívott rokonok is. Minek magunkat riogatni? Úgysem minket kérdeznek meg az okosok, hogy merre, meddig, hová, sehogyan. Nem mi fűjjük itt a passzázselet.

FETYKÓ JUDIT

Vasárnap, pirkadatkor

...akkor elszakadt a kárpit,
s előzőnlötte az eget a haragvó erő...

„és most mi lesz? Hogy lesz ez után?
Én, ki csak eszköze vagyok e napnak,
honnan tudom meg, hogy tettem
oda vezet, hova ígérte a sugallat?
Forog vihar, ordít a menny,
magamon érzem minden sebét,
lábam nem visz. Minden reménytelen.
Tudni kell. Tudnom kell... él-e még?
Hideg, fekete félelem maradt.
Vagyok magamban. Magamon kívül.
Hideg ráz. Lázrohamos akarat
nem visz. Nem hozzák, hogy él — hírül.
Pokolra kell jussak érte;
de tudnom kell, ezért utána indulok:
megtudjam a igazat végre,
hogyan él-e
kit elárultam, elárulok.
Él-e, mint mondják sugallatok,
feltámad-e...
Tudnom kell! Tudnom kell, él-e!
Nélküle maradt a semmi fekete éje.”

... üres a szépen hajtott vászon...
... derengő hajnalban, hol az éj
a világossággal összeér;
egy asszony jó, félve, remegve,
— üres a gyolcs, nincs beletemetve!
Üres a szépen hajtott vászon.

Húsvét

Vasárnap, a korai misére vittük, anyámmal vittük a pászkát.
Templomunk megtelt; a pászkaszentelésre felsorakoztak teli, dús kosárcák.
Szagos víz, korai ibolyák, tömjén és súlyos, sós-édes ételillat...
Az oltár, a kék-arany ikonosztáz, mind olyan, mint sok évnek előtte,
Mikor kora reggel vittük, anyámmal vittük a pászkát,
Húsvét vasárnapi pászkaszentelőre.

B. TÓTH KLÁRA

Tömeg

A szemek
kihunytt csillagok
nem nyitnak
belső ablakot
befelé hallgatnak
kifelé figyelnek
nem tudják
hogy lámpásai
a végtelennek
koponyájuk
nyitott edény
ha kéri
a teljes ég
belefér
Isten lépked
mindenekben

VÉGH TAMÁS

Nemzedékem

Máz ez az éj.

Toldi malomköve száll, sziszegve
suhog lefelé, s mire virradnánk, ki az kit eltalál?
Faltól falig hasadtan, hatvan felé araszol unokástól,
a volt barakklakó, hatvanas generáció. Az enyém.
Kettős kereszt, kettős árnyék, hétrét hajtott hátívek,
lázgörberedők, homlokon ránckaraván, s a reggeli
személy
már áthaladt. Meglepetés már nem érhet, mi mindent
kezelt le már ez a nemzedék? S még nem kopik el
belőle a jóakarát. Naiv, gügyögő gyerekes hite-fénye
nem oszlik máz-szagú éjbe, ordast kiáltani nem mer.
Nem hiszi el a szemének, minden tényt letagadna,
ne fájjon, ne marjon szemébe égszilánkja, ne érje
észak szeles éje, s az odakint rekedt gyereket
se féltse jobban bárki másnál, s ha már nincs véle,
hogy felnőttkorától levédje, legalább múlt-irha
bundája széle ragyogjon fehérén, fekete jelenére.

Lánc ez az éj.

Kőműves Kelemenek köve hull apadó kutunkba,
s mint harang-ágyú, kondul odalentről a gyöngye hiány.
Miként mondja imáit vasárnaponként, körmenetbe
metélve, áhítat-öltönyökbe töretve jellemet éppen
úgy, mint örletett köveket, hány, az útfélre vetett,
s kardélre hányt, szép szavú költő- talányt rejtjelez
álma-lidérce? Ki tudatja véle, hogy ember-útjának
felét már tegnap elérte, s a partizán szelleme nem
kíséri tovább. Rá kellene szólnom magunkra, rólunk
kellene beszélnem végre, mert deres őszbe keveredhet
a szeptemberi nyár, s a kukoricatáblák barnuló csöndje
nem takar el tovább. Arcod tükör a tájban,
szikraszilánk.

SISKA PÉTER**Rög**

Nem ilyennek képzeltem.

Isten-szagú, tépett
zsakett – már bohócuha,
piros betűkkel foltozott.
Ásta a gödröt,
a halott az élőknek,
déli harangszóban, pántlikás
lombok alatt.

Köszöntem. *Csak ásót hozz,*
mondta, rám sem
nézve. *Itt nem változik*
semmi.

Harangoztak az ásónyomok.
Bennem elzsibbadtak
az ünnepi szavak,
és csak álltam ott a tűző napon,
fehér ingben, versekkel
a kezemben.

Ő füttyörészett.

Káromkodott.

ifj. CSERVENÁK MIHÁLY GYÖRGY**Mi ketten, túl a százon**

Napok óta töprengek szüntelen,
Napok óta azon gondolkozom,
Vajon a családi fészek tüze hol van,
Hogy hol van az igazi otthonom.
Még nem biztos hogy emlékszem,
De talán két-három éves lehettem,
Te játszottál velem, sütivel tömtél
Meséltél, majd betakartál engem.
És azt sem felejthetem el, amikor
Össze ültünk, a zöld hernyópalást lebbent,
S te finomságot hoztál nagy tálcán,
Abban a 90'-es évek béli kék kötényedben.
Tudod Mama az én otthonom
-Ahol a képeink a falon lógnak- ott van,
Ahol egy magányos téli éjszakán
A meleg szeretet ül egy hideg sarokban.
Tudod Mama, az az otthon amiről
Én beszélek, csakis ott van,
A zöld falak között, a sport szeletben
Ott, a te nyers modorodban.
Mert tudod Mama, hol a családi beszélgetés
Megannyiszor a lenyugvó nap fényébe öltözött,
Az én otthonom ott van a szívedben,
Ott, a faladon lógó fényképeink között.
Még nagyon pici voltam, és aranyos,
Talán épp pár napos lehettem,
Te azt mondtad nekem amit most én, Mama
Téged az isten örökké éltesse!

2018.07.29.

Riviéra del sol

HÖRÖMPŐ GERGELY

Kisvárosi este

Mikor a barokk lámpák sárga fénye
a kisvárosi estét megigézte
a templomok egymásnak felelgetve
belekongattak a mély véletlenbe.

Hallgattam sokszor a harangszót.
Szólott halottért, hívott szenvedőt.
Jelezte a közelgő estét és nyugtatta
az ítélet-időt. Gondoltam
néha, mintha ez több lenne,
mint kongó érc és csengő szerkezet
s a templomtornyok túl magas faláról
az órák szeme rám meredezett.

Az élet mindig több, mint látható.
Erről beszélt az esti harangszó,
de mikor végre értenénk a hangját,
a harangozást mindig abbahagyják.

H. TÚRI KLÁRA**KÖLTÉSZET FÖLDKÖZELBEN**

Alássan jelentem
digitális
közelképbe vennem
jött ma úri kedvem
teljes híven valakit
s megkérdeni Bácsi
Kisztihand bácsi
mért nem akar maga velem
szóba állni

ilyen s amolyan német-magyar
sej hujj s hejj haj szabadelvűséggel
jóval csikókorán túl
szárnyvesztett táltos-pilleként
nagy-sebességű mankókkal
emlékezetem ha nem csal
dupla W s B monogrammal
a magyar irodalomba
jóval csikókorán túl verseit
mért is illette be
mért is akaródzott kendnek váltig
mindenáron s mindenkinek
verssel imponálni

vajh mióta s kik által engedtetik
Önnek meg
hivatásos hízelgőként
számolatlan rag-s képzőkkel
üstökön ragadt gyököket
szeplőtlen elbizottsággal
sallangost todalékolva
senkire se figyelmezve
senkitől sem ihletten
órjás liberál-elánnal
fellengzős balett-léptekkel
operett csata-rendbe szedve
gyeplőtlen billegtetni be
a magyar költészetbe

billentyűs légtornával
író-klikkje holdudvarán
kézcsók a mamának
gálánt bók a lánynak

megejtőn szólt csábszavak
dicsőítetti hadának
mitől ma oly kívánatos dolog
lenni bár-akár-ki más
versíró szolgájának

bár mintha sejteném

pályája esetébe nem mint
ama Andersen-mesébe
birodalmát szabad-száj-akrobatika
soha e g y b e t ű se érte
önbizalmát senki gyermeki
őszintesége nem veszélyeztette
s így biz még csak nem is sejtette
kelmed nem táltos s nem is sztár
hanemha egy sallang-költészet
berkébe tévedt „meztelen király”

Már csak úgy ám
galant Kisztihand
nem nőhet alma körtefán
hallgasson hát rám
se későn se hamarán
részvétemnek nélküle
bármint lenne is eztán
se így se úgy Ön soha tán
e történet végére amúgy se érne

azért hát

hőn-áhitott sikere érdekében
komplementen mi ketten
szépelgései csapásirányán
virág helyett gyomot találván
megállapodhatnánk valamiben
szó-gabalyából színre pillézve
betyárosan futó érdemet
sajátként tulajdonlania
ha nem épp nagy élvezet
magának be kéne ismernie végre
hőn áhitott sikere érdekébe
hogyan mon ami
ezúttal egy veszteséges
hamisan nyihogó kehes lóra tett

mindazonát nem ér a nevem
s elárulhatom hogy ne látná kárát
valahány tetszélgesen ért poétát
e kívénhedt világ magához kerített
támogatta abban mind a négy elem
s előbb-utóbb rátalált magára
kit se beteg szív se gőgös értelem
nem csábíthatott több önmutogatásra

DOBROSI ANDREA

Boldogság

Bármilyen áron mindig csak azt látni,
a levegőben szálló porszemet,
az apró kis csodák – történjen bármi –
velem és bennem útra keljenek.

De több az, mint fűszálon a harmat,
bőrfelszínbe bújó kis szórtüsző,
hatalmat ad ő maga, hatalmat,
minden más mögötte eltörpülő.

Mégis nehéz hinni, míg bánatod
győzelmet hirdet saját magadban,
legyűri, mint béka nyel szúnyogot,
mert a látható fáradhatatlan.

Ne hagyd, ne akard, hogy mélybe húzzon,
erősebb annál belső mosolyod,
fájdalmaid ne engeddd, hogy behúzzon,
a boldogság csak benned sompolyog.

Tied a döntés, harmóniád is,
általa növekszik önbizalmad,
legyél bársony ragyogású jáspis,
kamatoztasd magadban hatalmad.

JANESKÓ GYÖRGYI

A hegyen

Látom a kapun át a hegyen
nap mint nap egyre élesednek
békés arcomon az árnyak
futnak egyre sebesebben.

Végtelen ösvényén se vége
se hossza a virágsoroknak
a találkozónkra. Ne félj!
Én se félek, megismerlek-e?
Szól-e majd a szánk, lelked
kézen fog-e? Nem lesznek
kérdések, nem lesznek vágyak,
csak véget nem érő madárdal
bennem, és ha akarod benned.
Ujjlenyomata leszel a végtelennek.
Látom a kapun át a hegyen
nap mint nap élesednek
békés arcomon az árnyak,
futnak, egyre sebesebben.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Időutazás

Szembesülve régi életemmel
minduntalan szembetalálkozom
az emlékeimmel. Felrémlik egy
hajdani nap, tíz éve már, amely február
idusán lehetett, mikor meghozták a
kölcsön kapott számítógépemet.
Egy nagy medve vagyok, mondta
a kellemes férfihang a telefonba.
A lakás ajtajában álltam, szemben
velem zümmögve jött felfelé a lift, és
bennem az ütő majd megállt, mikor az
emeletünkön megállt s a nagy
medve helyett egy korombeli, kedves
mosolyú férfi belőle kiszállt, karcsú volt,
bár alakját elfedte a télikabát. Én a
beharangozott nagy medvét várva
nehezen ismertem fel, hogy megtréfáltak
rendesen, hisz a vendég épp olyan magas
volt, mint én. Köztünk abban a percben, ott,
a lakás nyitott ajtajában, a hetedikén,
megszületett a felismerés, már nem te volt meg én
új lapok forogtak a naptárunkban és a mondatok
úgy kezdődtek: emlékszel, amikor mi ketten...

ELBERT ANITA**Szikra a világ**

A sors fülel, de nem hallja lelked szavát, a csendet, mert te
Folyvást fecsegsz, szikra a világ, mely pislogó, pihe
Gyertyaláng, melyen át kiviláglik a valóság.
Én nem pihenni jöttem ide a földre, küldetésem
Az emberiség, az Isten szívén dobog a lelkem,
Szikla legyen így hát az életem.
Hiába döngetnek mellettem ércsapukat, én
Vigyázva állok őrt a jóság mellett, mely
Égi, varázslatos üzenet.
Lángoszlop legyen minden ember
Mellett, vigyázón álljon őrt egy angyal,
Mert kicsiny még ma az ember,
Szüksége van segítőkre.
Én csak szikrát adok az emberiségnek,
Szívükbe oltom a boldogságot, csak
Rajtuk múlik, hogy élnek–e vele,
S hogy isteni lánggá változtatják–e
A világot. Most már tudom a titkokat,
Én hamar elmegyek, mint test, de
Lélekben itt maradok veletek.
Ha nevémet hallom, ott leszek én,
S segíték a világ örökkévalóságáig.
Szomorúságot töröld le arcodról,
Ember, könnyeidet övezze szeretet,
Az élet búcsúja a nevetés, s a belső,
Szellemi derű. Oly rövidre fogom most
A szót, mint a gyepőt a lovon, ha idő van,
Bámulnak fentről a csillagok, s mint egy
Fűszál, olyan a lét, ha kiszárad, nő majd
Ott másik. Tudom, hogy szellemi hagyatékom
Szikrát lobbant majd a világban, mosolyra
Deríti a bölcséket, s a kacagás fogja irányítani
Az emberiséget. Megvalósul majd a hangoltság
Megélése, s végre az örök mécses ragyog majd
Minden ház udvarán. Rövid idő, és nem láttok,
S még egy kis idő, s újra láttok színről színre,
Fényességben, mennyei hazám színterében.
Ne keseregjetelek, ha az utolsó óra elkövetkezik,
Mindennek meg kell történnie, s bárányfelhők
Békés sodrásában, elcsendesül majd a lélek.
Én is felhő leszek az égen, őrcsillag, mely
Örökké ragyogni fog, egy nyom, melyről
Tudjátok, jelen vagyok, a szikra világ hordozója.

DEBRECZENY GYÖRGY

gyászmunka

el kell végezni a gyászmunkát
a vitrinben
vagy legalábbis el kell kezdeni
üvegfalú szekrény
gyászmunka részére
üvegén át látszik
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
a kirakatban
vagy legalábbis el kell kezdeni
a bolt ajtaja mellett két oldalon
üvegszekrények vannak
gyászmunka részére
üvegükön át látszik
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
óriásplakáton
vagy legalábbis el kell kezdeni
hirdetési üzenet
kihelyezésére alkalmas reklámhordozó
gyászmunka részére
a plakáton látszik
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
a színpadon
vagy legalábbis el kell kezdeni
előadásra kiképzett tér
ahol díszletek vannak
gyászmunka részére
a nézőtértől elkülönül
a színpadon látszik
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
a rádióban
vagy legalábbis el kell kezdeni
tömegkommunikációs eszköz

amely műsorokat
gyászmunkát sugároz
a hallgató hallja
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
a televízióban
vagy legalábbis el kell kezdeni
doboz alakú vagy lapos szerkezet
távolból közvetít képeket
műsorokat
gyászmunkát jelenít meg
a képernyőn a néző látja
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
az újságban
vagy legalábbis el kell kezdeni
nyomtatvány amely
időszakonként jelenik meg
képek és írások vannak benne
és gyászmunka
az olvasó látja
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
a közösségi oldalakon
vagy legalábbis el kell kezdeni
mindenki által hozzáférhető
és olcsó az online média
gyászmunka részére
és az online közönség látja
hogy a gyászmunkát végzed

el kell végezni a gyászmunkát
mindenütt az égvilágon
vagy legalábbis el kell kezdeni
hadd lássa mindenki
hogy a gyászmunkát végzed

CSÁKY KÁROLY

versei

Fecskehessegetés

És újra megjöttek
a viharverték,
a mindenünnen eltérítettek,
kitaszított madarai Máriának,
kik ha kell,
tenger hullámai felett cikáznak,
és tudják
a távolban is,
mikor lesz itt tavasz:
reménye
s éke
a visszatérésnek.

Itt vannak hát
újra ők,
a szálláskeresők,
de jaj, erkélyek alatt,
ablakok homlokán
fehér lapokat csörget a szél,
s hiába közel már
a vihar,
helyet nektek nem ad
e hamis tisztaság,
mert a szájalom
minden fedél
alól kiszállt,
mint mikor
a Szentcsalád
fedél után kiált.

2019. ápr. 17.

Öröklét

Szívembe költözött hiányod,
kivirágzott ismét
a múlt,
s én újra
szerelmes lettem
beléd.

Az idő
termékenyíti köztünk egyre
a távol-
Ságokat,
és képletesen
egymás mellé
kerülünk megint.

Itt álltam
sírod felett.
Elengedtem tested,
mert mást nem tehettem.

Ám lelked
fentről ragyog tovább,
mint nyári éjszakán
az egünkre kiült csillagok.

2019. április 29.

MEGEMLEKEZÉS**Bartus Józsefné Szandai Teréz****1931 - 2015**

2015 május elején temettük el Bartus Józsefné Szandai Terézt, azaz Teri nénit. Sajnos azt tapasztalom, hogy személye körül az elmúlt években nem alakult ki (a neki kijáró) tisztelet és megbecsülés, egy olyan tisztelet és megbecsülés, ami például Pál Pista bácsi személye körül kialakult. Nógrád Megye csakis profitálhatna abból, ha Teri nénire jobban és szebben emlékeznénk, ha értékeink között az ő feledhetetlen személye is beépülne a köztudatba: mert itt élt közöttünk, itt járta meséivel a településeket, falunapokat, s tanított arra bennünket, hogy a hagyományt nem őrizni kell, hanem éltetni, „csinálni”, és a mese mindenki lelkében él!

Teri néni immáron négy éve fekszik sírjában. Ezen megemlékezéssel, s egy 2008-as írásommal szeretném ráirányítani kicsit a figyelmet Teri nénire, a helyét azóta átvevő leányára, és falujára, Herencsényre is!

Karaffa Gyula

A herencsényi mesemondó

Végh Józseffel ma a herencsényi Fonóba látogattunk. Mi okból? Végh József mkl. és a Spangár András Irodalmi Kör javaslatára a herencsényi Bartusné Szandai Teréz is megkapja 2009 januárjában a Magyar Kultúra Lovagja kitüntető címet. Végh József eddig három embert javasolt erre a címre (Csáky Károly helytörténész-költőt Ipolyságról, Pál István dudást, a népművészet mesterét Tereskéből, és Bartusné Szandai Teréz mesemondót, a népművészet mesterét Herencsényből) és mindhárom ember megkapta azt.

Teri nénivel egy videóriportot készítettünk a Rétsági Televízió számára, elmondott egy karácsonyi mesét is, majd József tudatta vele az örömhírt, amit Teri néni el is fogadott. Így a Magyar Kultúra Napján veheti majd át Budapesten a díjat.

Részlet az indoklásból:

“Bartusné Szandai Teréz, palóc mesemondó.

1931. október 27-én született egy paraszti család harmadik gyermekeként. Szülei földművelésből éltek, s így már a félcseperedő apró gyermekeknek is részt kellett vállalni a munkában. Édesapja híres búcsúvezető volt, ki – mikor már a gyerekek is részt vállaltak a földművelésben – elvállalta a postamesterséget, de ő volt a falu pénztárosa és a templombíró is. Édesanyja világi ferences volt.

Teri néni tízévesen már a libákat, teheneket őrizte, s hamarosan részt kellett vállalnia a kapálásból, marokszedésből is. A fárasztó munkával telt napok után esténként, hétvégenként összejött a fiatalság egy kis énekszóra, táncra. Ha kellett Teri néni zenélt hozzá fésűjével, s tanították a botladozó kisebbeket a tánclépésekre. Mindig szívesen hallgatta az öregek meséit, szívesen tanulta a régi dalokat. Szívesen ment a fosztókba, hol sok-sok régi történetet hallott. Mikor aztán férjhez ment, s megszületett a kislánya, továbbadta a régi szép meséket. A háza mindig tele volt mesemondáskor gyereksereggel, hisz ide járt az egész falu apraja.

1969-ben megalakították a „Röpülj páva kört”, s már az 1970-es években felfedezték őt a néprajzkutatók, s a megyei művelődési központ munkatársai. Egyre több meghívást kapott, s mindig sikere volt népdalcsokrainak, meséinek.

2002-ben „A népművészet mestere” címet is kiérdemelte. 2004-ben Tari János rendező egy portréfilmet forgatott róla, s könyv alakban is megjelent legszebb meséinek gyűjteménye. A könyv a palócföldi mesemondó teljes szövegfolklor-repertoárját adja közre. A sok tekintetben különleges, archaikus szövegek nem csupán egy személy, illetve egy adott település (Herencsény), hanem az egész tájegység tudását képviseli. A szövegek többsége műfajilag mese, melyek sorában kivált a legendamesék és tréfás elbeszélések aránya meghatározó.

125 olyan szöveget olvashatunk benne, amely „olvasmányélményektől, műveltségi hatásoktól jóformán alig érintett”. A repertoár mintegy hetven népmesét (állatmesét, rablőhistóriát, falucsúfolót, és zömében tréfás mesét) és félszáz mondát (betyármonda, hiedelemmonda, történeti monda, vallásos tárgyú narratívák) foglal magába. Teri néni meséinek fő jellegzetessége: a színes formai improvizáció mellett (bár általában hűen követi a valaha hallott narratíva vázát) a helyzetkomikum, a dalbetétes és főként realisabb jellegű mese.

A kötet adatközlője a legutolsó tradicionális mesemondók egyike, és az általa elmondott szövegek többsége műfajilag mese, melyek sorában kivált a legendamesék és tréfás elbeszélések aránya meghatározó. Kivált a tréfás mesék sorában találni igen sok, folklorisztikailag is kuriózumnak tekinthető népköltészeti alkotást. Gazdag a gyűjteménye a különféle bibliai apokrif történetekben, valamint a műfajilag a mondákhoz közelebb álló helyi kötődésű vallásos tárgyú narratívákban is.

Az elmúlt évtizedek alatt Teri néni profi népművésszé, jó értelemben vett „folklórsztárrá” vált. Ez anépszerűség azonban nem változtatta meg őt, sőt inkább megerősítette abban, hogy azt a tudást, a népi kultúra gyöngyszemeit mind szélesebb körben meg kell ismertetni, s tovább kell adni egy olyan kor számára, mely hajlamos az idegen kultúrák fetiszizálása révén elfeledni azt ősi magyar kincset, mely századokon át hagyományozódott szájról szájra, s amelynek egyik legutolsó tudója, ismerője, éltetője Bartusné Szandai Teréz.

Teri néni élete, értékítélete, töretlen ambíciója, lelkesedése, jó kedve a mai korunk elé is példaképpé állítható. Úgy gondoljuk, hogy ilyen példaképekre igen nagy szüksége van korunknak. A Spangár András Irodalmi Kör a néphagyományok ápolása érdekében kifejtett tevékenységért, a népi irodalmi értékek megmentésért javasolja őt e nagyszerű kitüntetésre. Végh József mkl. “

Szöveg, fotó: Karaffa Gyula 2008. 12.18.

Teri néni mesekönyve Forrás: internet

Teri néni és leánya, Petrovecz Lászlóné Bartus Teréz herencsényi palóc mesemondó, a Meseszó Magyar Mesemondó és Szövegfolklor Egyesület tiszteletbeli tagja.

Interneten elérhető írások:

<http://www.studiolum.com/nm/hu/bartusjozsefne.htm>

<http://www.meseszo.hu/hirek.html>

<https://funiq.hu/1822-herencs%C3%A9ny>

Bartus Teri néni a számára oly kedves faluja határában (fotó: internet)

BESZÁMOLÓK

Nemzetközi paverpol (textilszobrász) kiállítás nyílt Salgótarjánban, a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban

A Bóna Kovács Károly galériában április 2-án nyílt meg a „Gondolatok a magyar irodalomból” alcímet viselő nemzetközi kiállítás. A kiállítást megnyitó beszédében Némethné Jancsi Ilona elmondta, hogy közel 60 alkotó több mint 70 alkotása látható itt és most. A Ludányhalásziban élő és alkotó Jancsi Ilona maga is textilszobrász, aki segítőivel csodát „művelt”: Magyarországból, Németországból, Ausztriából, Szlovákiából, Szerbiából gyűjtötték egybe az alkotókat egy közös, nemzetközi kiállításra! (A kiállítás anyaga vándorkiállítás, most épp Baktalórántházán a Degenfeld Kastélymúzeumban látható, majd június 3-tól Székesfehérvár fogadja a kiállítókat és az alkotásokat.)

A paverpol egy igen környezetbarát technika, újrahasznosított anyagokat, textilt, műanyagokat, papírt használnak az alkotók képeik készítésekor. A kiállítást Nagy Mónika a könyvtár igazgatóhelyettese nyitotta meg, aki örömet fejezte ki amiatt, hogy a könyvtár és így Nógrád megye adhat helyet a kiállításnak. A Tatárról érkezett Katonáné Tóth Judit beszélt magáról a paverpol technikáról és az alkotókról. Nógrád megyét hárman, Jancsi Ilona, Petrovics Gabriella és Lempocherné Babinszky Zsuzsa képviselte, akik a kiállítás szervezésében is nagy szerepet játszottak. Pusztai Jázmin a palóc népviseletet mutatta be, Ster Erika kiállító verset mondott, Baráth Zsófia pedig táncával varázsolta el a közönséget.

Majnik László rétsági előadó gitárral-énekekkel, míg Szájbely Zsolt versmondó „Karaffa versekkel” szerepelt, s gondolkodtatta el a közönséget. Ahogy az alkotások is! Mind a magyar irodalomhoz kapcsolódó alkotás, amik versekre, költőkre emlékeztettek-figyelmeztettek.

Gratulálok a szervezőknek, a résztvevőknek, igazán szép és jó munkát végeztek, s megmutatják ezzel a kiállítás-sorozattal a civil kurázi erejét is! Isten éltesse őket soká!

Karaffa Gyula

Következő oldalainkon néhány képet mutatunk be a kiállítás megnyitójáról és anyagából, a teljesség igénye nélkül. Akit mélyebben érdekel ez a kiállítás, az a következő internetes oldalakon még több képet talál:

Szájbely Zsolt facebook-oldalán a „[Textil Sculpture Exhibition \(Textil Szobor Kiállítás\)](#)” mappában, illetve a Salgótarjáni Televízió által készített videón: <https://www.salgotv.net/?p=7535>

Jancsi Ilona megnyitja a kiállítást

Majnik László zenél, Szájbely Zsolt verset mond

Petrovics Gabriella, Pusztai Jázmin és Jancsi Ilona

Stela Kytkova okt. Érsekújvár /SZLOVÁKIA/

TÖRÖK KRISZTINA
Salzburg (Ausztria)
TÖRÖK KRISZTINA - BABITS MIHÁLY
Zoológiai Múzeum

A kiállítók jelenlévő csapata, és az érdeklődő nézők

Költészet napja - Spangár-díj átadás

Rétságon József Attila születésnapját, a költészet ünnepét immár 15 esztendeje úgy ünnepli a város, hogy a pályázati meghirdetés alapján beérkezett művekből próza és vers kategóriában a szakértő zsűri által legjobbnak ítélt írók alkotóinak átadják a Spangár Andrásról elnevezett díjat, egy tűzzománc plakettet. Ugyanezen a napon jelenik meg a beérkezett művekből összeállított antológiai is.

16 esztendővel ezelőtt a helyi irodalombarátok és alkotók döntöttek úgy, hogy létrehozzák a Spangár András Irodalmi Kört. Azzal a céllal, hogy a környezetünkben élő alkotóknak közösséget teremtsenek, illetve pályázat alapján díjat létesítsenek. Így 15 esztendővel ezelőtt elsőként került átadásra a Spangár-díj, mint azóta minden évben. Sajnos a kör alapító tagjai közül - lakhatási és egyéb okok miatt - többen eltávolodtak a közösségtől, de a Városi Művelődési Központ és Könyvtár a kialakult hagyományt őrizve minden évben meghirdeti a pályázatot, zsűrivel értékelteti a műveket, és kiadja válogatásból összeállított antológiát. Most is mint már több éve, helyi fotográfusok képei is kiegészítették a könyvet.

A könyvtár olvasótermében gyülekeztek az alkalomra látogatók, helyiek, meghívott vendégek és más tájakról érkezettek. Az ünnepi hangulat Simon Katalin énekével és Vigyinszki Attila gitármuzsikájával teremtődött meg, majd Varga Nándorné az intézmény vezetője üdvözölte a megjelenteket és átadta a szót Mezőfi Zoltán alpolgármesternek. Ezt követte a díjazottak bemutatása, és a díjak átadása. Próza kategóriában ebben az esztendőben **Böjthe Pál** érdemelte ki az elismerést, aki Kolozsvárról küldte be művét. (Így sajnos nem tudott ideutazni, de az intézmény gondoskodik a díj eljuttatásáról.) Vers kategóriában **Horváth Ödön - költő, műfordító**, több kötet szerzője - kapta a díjat, aki már más alkalommal is jelentkezett a pályázatra, és 2014-ben egyszer meg is szerezte a kategória elsőségét. (A szabályzat nem zárja ki, hogy egy szerző többször is kiérdemelje az elismerést.)

A plakett átadását követően helyi előadók (Varga Nándorné, Nagy-Velki Anita, Kelemen Ágnes, Szájbely Zsolt, Mindszenti Csilla, Egri Gábor) ismertették a szerzők bemutatkozását, amely az antológiában is megtalálható, illetve a díjazott műveket is bemutatták. Majd a 15. alkalommal megjelent kötetből adtak elő szemelvényeket.

Az emelkedett pillanatok után a kötetlen beszélgetések mellett a szerzők átvehettek egy-egy tiszteletpéldányt a nyomdából a mai napon kikerült könyvből, illetve az érdeklődők megvásárolhatták. Ezt egyébként a könyvtárban mások is megtehetik a következő időszakban.

Pár képünk az esemény fontosabb pillanatait idézik.

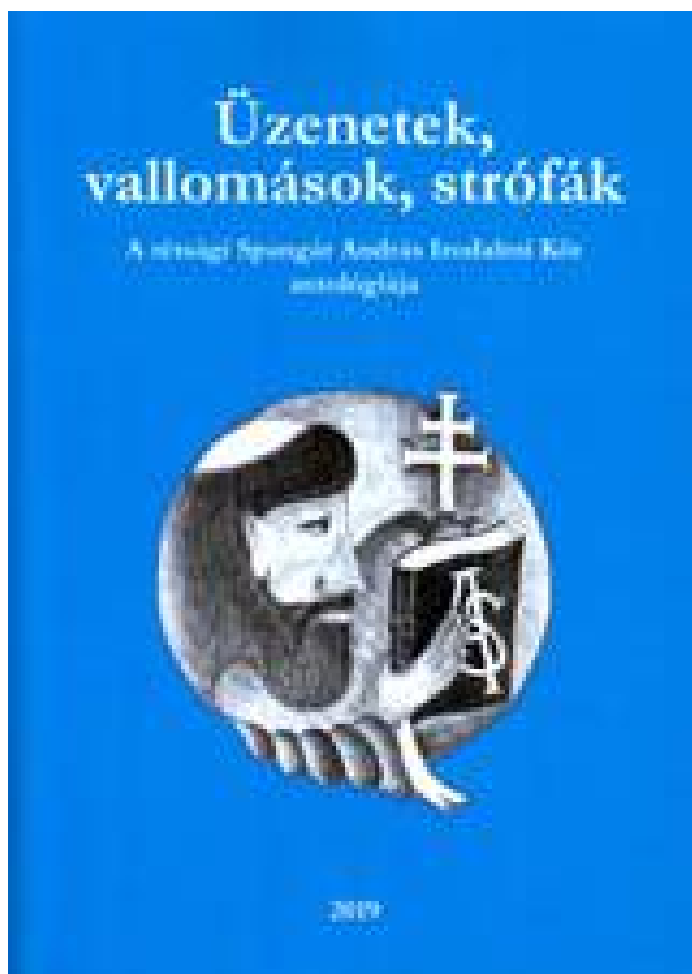
Szöveg, fotók: Girasek Károly www.retsag.net

Magyar Költészet Napja Salgótarjában

A nógrádi megyeszékhelyen különböző helyszíneken ünnepelték csütörtökön a költészet napját. Hazánkban 1964 óta április 11-én minden évben megünnepeljük a Magyar Költészet Napját, amikor is életjük irodalmunk szépségét és emlékezünk József Attila születésnapjára. A magyar líra előtt meggyeszte változatos rendezvényekkel és szavalóversenyekkel tisztelegtek: megyeszékhelyünkön a Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján önkormányzata és a Salgótarjáni Rendezvény- és Médiaközpont Nonprofit Kft. összefogásával különböző helyszíneken ünnepelték a magyar költészetet és méltatták irodalmunk nagyjainak halhatatlan örökségét.

A megyei könyvtárban rendezett ünnepségre Molnár Éva igazgató – visszautalva József Attila költeményére – egy kész leltárral készült, amellyel felidézte az elmúlt évek Salgótarjában megrendezett költészet napi megemlékezéseit. Hangsúlyozta: a nógrádiak mindenkor fontosnak tartották a magyar líra éltetését, s lényeges, hogy továbbra is higgyünk az olvasás és a versek lélekemelő erejében.

Fekete Zsolt polgármester kiemelte, hogy az irodalom egyszerre személyes és közösségi élmény, hiszen egy vers is fényesebben ragyog, ha azt egymással megosztjuk. Emlékeztetett: a hagyományok ápolása a jövőben is az egyik legfontosabb feladatunk.

Ezután a jelenlévők a Zenthe Ferenc Színház Versvándorok csoportjának zenés irodalmi előadását tekintették meg, majd a József Attila domborműhöz vonultak. Itt Balogh Katalin, a rendezvény- és médiaközpont ügyvezető igazgatója hangsúlyozta a kultúra és az irodalom jelentőségét. Végül a Radnóti Miklós szobornál Végh Gyula előadóművész megzenésített versekkel szórakoztatta az érdeklődőket, s a bejárt helyszíneken az ünneplők elhelyezték a tisztelet virágait. A Balassi Bálint Asztaltársaság és a Pál József Alkotói Kör közreműködésével a nap végén egy versmaraton is lezajlott, így egész nap csilingelő verssoroktól visszhangzott a város.

Szöveg: Palchuber Kinga www.nool.hu Fotók: BBMK, és a Balassi Bálint Asztaltársaság

Versmaraton – Salgótarjában

Közreműködött a Balassi Bálint Asztaltársaság és a Pál József Alkotói Kör

A hivatalos ünnepek után a József Attila Művelődési Központ előtti Radnóti szobornál egy másik esemény is zajlott délután 16 órakor. Most élő kortárs költők olvastak fel kedvenceiktől, és saját verseket, ezzel ünnepelve a Költészet Napját, s emlékeztek József Attilára, de a helyiekre is, így Pál Józsefre. Elhangzott vers a fiatalon elhunyt Marschalkó Zsolttól is, aki „a semmiért is repülj, ha szárnyat kaptál” verssorával beírt magát klasszikusaink közé. A költők sorba, de szabadon, egymás után olvasták fel a mikrofonba a verseket, voltak, akik messziről jöttek erre a szép ünnepségre. A Városi Televízió is jelen volt, felvette a műsort, amire a művelődési ház adta a hangosítást.

((Kénytelen vagyok lejegyezni több mint egy hónap eltelte után néhány negatív meglátásomat is: Egy majdnem 35 ezres, megyei jogú városban alig volt civil közönség a délutáni programra (talán ha 4-5 hallgató), holott élő (!), kortárs költőket hallhattak saját hangjukon, saját, vagy kedvenceik versét felolvasni. A program jól meg volt hirdetve, tehát nem az volt az ok, hogy nem tudtak róla. A költők családtagjai, barátai mentek el csak a felolvasásra. Mondhatjuk, hogy ők megtették azt, amit megtehettek, a többről nem nekik kell elgondolkodni. Igen! Sajnos sem az iskolák magyartanárai (amellett, hogy ők sem jöttek el) nem szerveztek az eseményre fiatalokat, gyerekeket, akik így szorosabb kapcsolatba kerülhettek volna költőkkel, de nem jöttek el a város vezetői, képviselői sem. Sajnos a művelődési házból, a színházból, a megyei laptól sem voltak ott azok, akiknek illene egy ilyen eseményen ott lenni.

Hogy miért morgok ezen? – kérdezhetik. Csak azért, mert mindenközben szellemi mélyrepülés zajlik az országban, ahol már csak a lendület viszi tovább azt, aminek támogatva és jól kellene működnie. Ne csodálkozzunk ilyen érdektelenség láttán azon, ha a fiatalokat egyáltalán nem érdekli az irodalom, a vers, vagy a színház. De azon se csodálkozzunk, hogy ha a magyar emberek szókinccse néhány száz szóra korlátozódik mára. Igenis, az értelmiségieknek ott kellene lenniük egy-egy ilyen eseményen, s vinnia hírt, illetve szervezni azt, hogy mások is eljöjjenek!

Mindenki abban szocializálódik, amit lát fiatal korában, mindenki azt fogja megszeretni és elfogadni, amit kapott fiatal korában. Ha nem alakítjuk ki a felnövekvő nemzedékekben az igényt a kultúrára, az olvasásra, a komolyabb élmények megszerzésére, akkor saját magunkkal is rosszat teszünk.))

A délutánban visszhangzottak a versek a szemben lévő épületek falairól. A versek elhangzottak, a benne lévő figyelmeztetések elhangzottak, a költők megtették, amit megtehettek. A többi már Önöktől függ – kedves olvasóközönség!

Szöveg: Karaffa Gyula Fotók: Balassi Bálint Asztaltársaság facebook-oldaláról

2019. április 11. 16.30

a Salgótarján Főterén álló
Radnóti-szobor előtt

Fölolvasnak:

Almádi Róbert
Handó Péter
Karaffa Gyula
Kelemen József
Kupcsulik Ágnes
Paróczai Csaba
Tamásfalvi Hanna
Torják Kitti
Tóth Tamás
Zsibói Gergely

Minden érdeklődőt, versszeretőt,
és fölolvasásban csatlakozni szándékozót
szeretettel várunk!

ILIES RENÁTA

Lábtól

Megfognám az isten lábát,
ha átgyalogolna rajtam.
Apám - ha volt is -, esendőbbé tett.
Rosszabbik felét kitakartam.

Kíváncsi vagy, hiszek, vagy sem:
mostanában akármiben.
Fortes fortuna adiuvat. *
Aki férfi, szúrjon szíven.

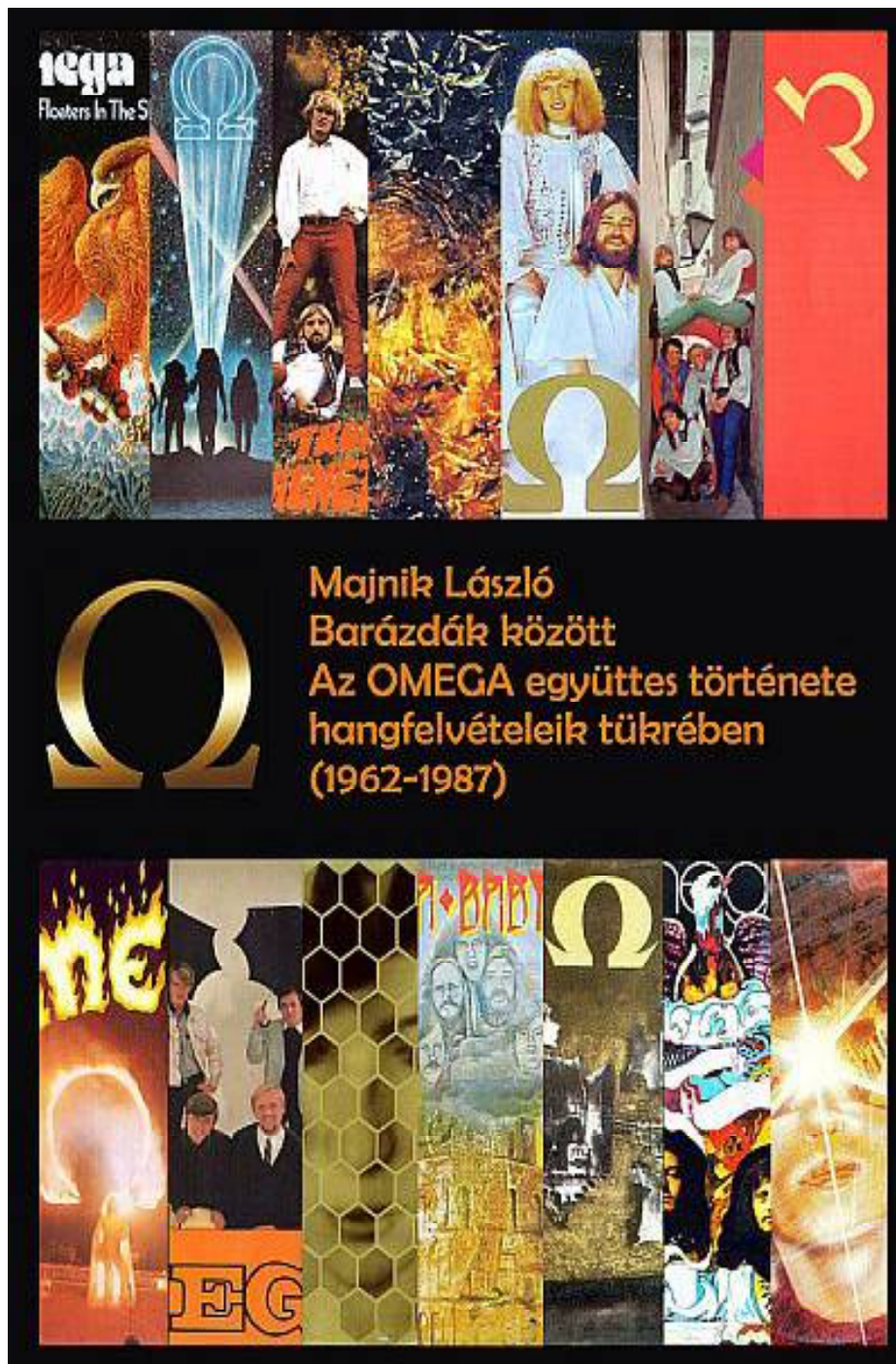
* Bátraké a szerencse (latin)

KÖNYVAJÁNLÓ

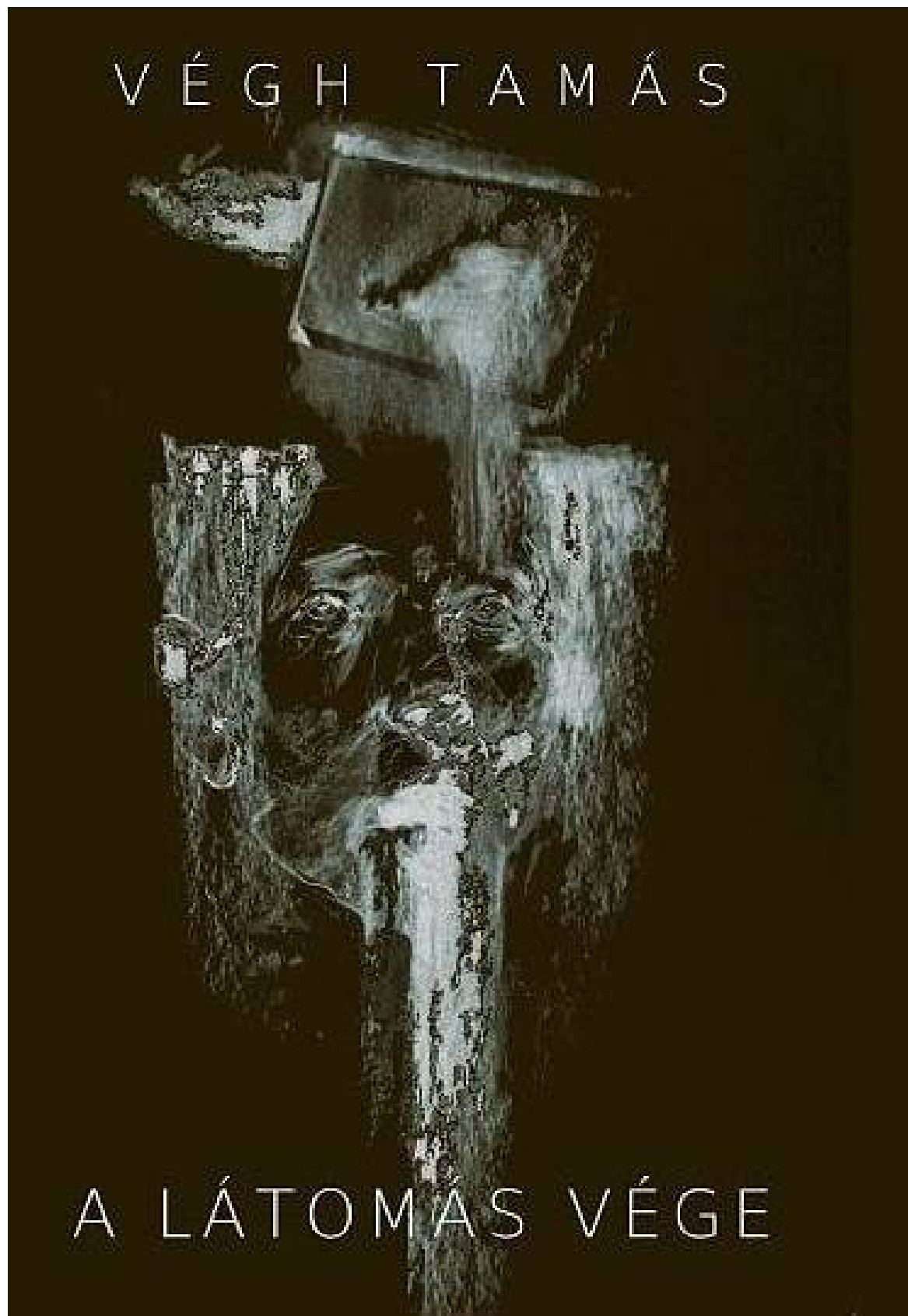
Megjelent Majnik László legújabb könyve!

Az Omega egyidős a rockkal. Lemezeik, felvételeik vitathatatlan lenyomatai a klasszikus magyar rockzene történetének. Sok szempontból az Omega a legmonumentálisabb, legsikeresebb magyar rockzenekar. A beatől a hard rockon át a progresszív rockig, majd egészen az újhullámig jutottak, eközben olyan szerzeményeket alkottak, melyek generációk slágereivé váltak, sőt örökzöldek lettek. Az Omega patinásan kortalan. Színesebben, mint a Rolling Stones. Dalaikról szól ez a könyv. Elemzi felvételeiket, kontextusba helyezi őket, közelebb visz annak megértéséhez, miért is lenyűgöző ez az életmű. Szédületes időutazás.

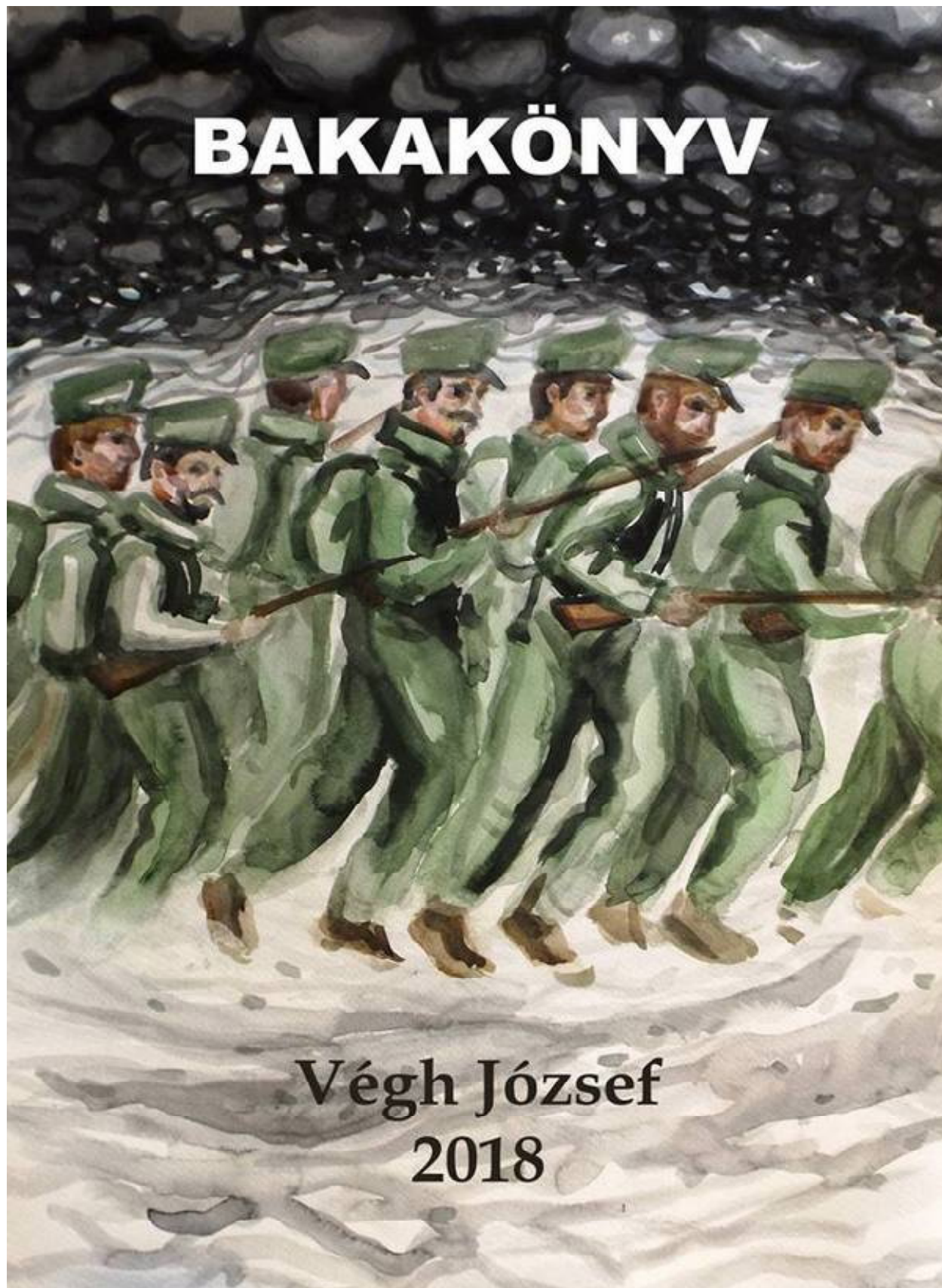
Bálint Csaba

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (*Adagio*)

Violino I.

Violino II.

Viola.

Violoncello.

VÉGH JÓZSEF

Czinka Panna,

a cigány Szappho

Élénken. (*Allegro.*)

Tempo

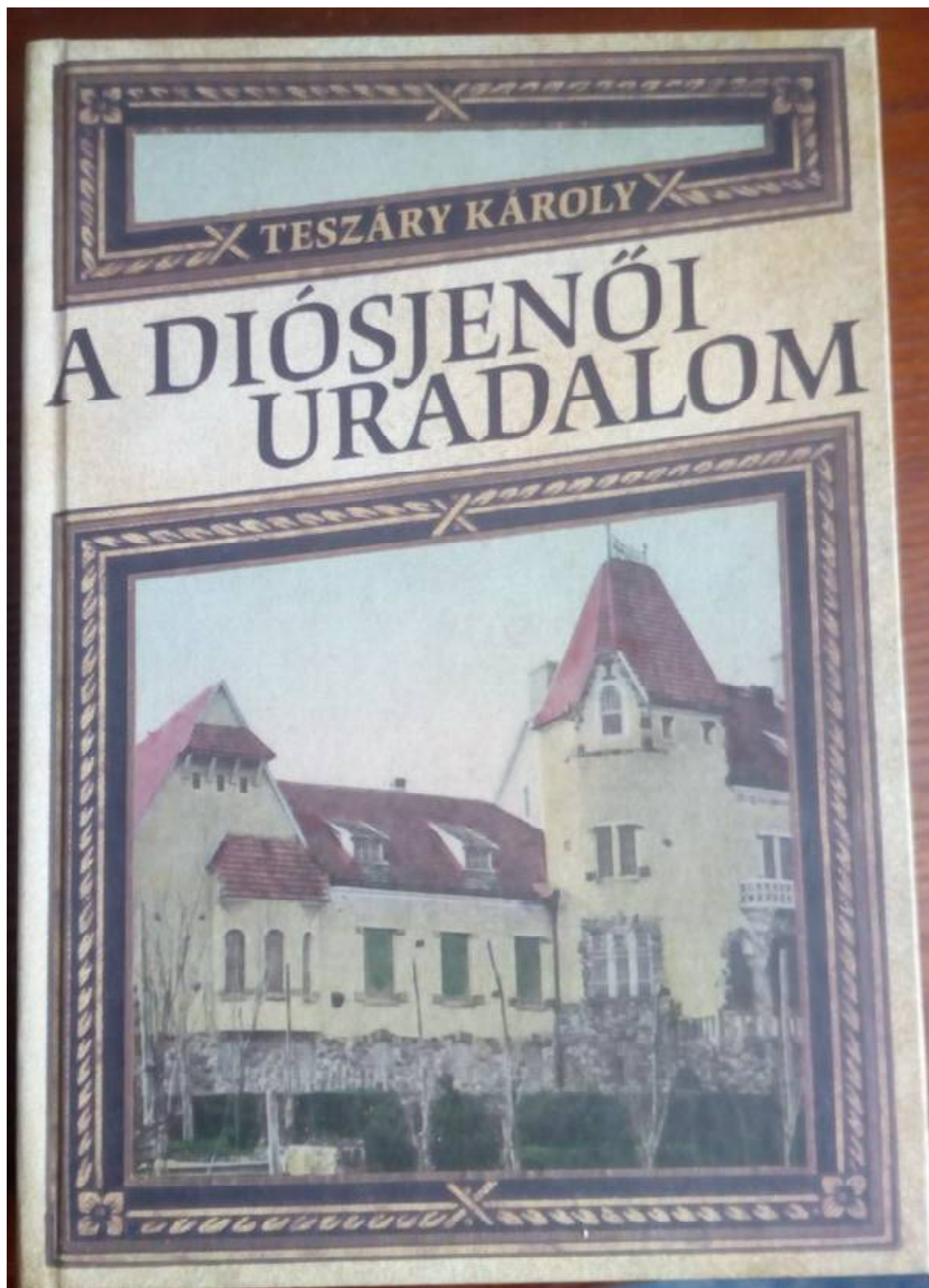

I berte József és Társa zeneműnyomdája Budapest.

R. K. 58.

Megjelent a Diósjenői uradalom című kötet, keressék a szerzőnél!

PÁLYÁZAT

27. BALATONFÜREDI SALVATORE QUASIMODO EMLÉKDÍJ

**Balatonfüred Város Önkormányzata ismét meghirdeti verspályázatát a
Salvatore Quasimodo Emlékdíj elnyerésére**

Valamennyi pályázó két magyar nyelvű, kiadatlan, más pályázatokon nem díjazott és nem említett művel vehet részt.

A pályamunkákat gépirással 5 példányban kérjük eljuttatni

2019. június 14-ig

a következő névre és címre:

Balatonfüred Város Önkormányzata

Quasimodo Költőverseny

8230 Balatonfüred, Szent István tér 1.

Valamennyi beküldött példányon kérjük feltüntetni a pályázó teljes nevét, postai címét, e-mail címét és telefonos elérhetőségét.

A beküldött műveket nem áll módunkban visszaküldeni.

A pályázaton első díjas költemény szerzője elnyeri az Emlékdíjat, valamint szakmai díjban részesül.

A zsűri a fődíjon kívül más díjakat is kiadhat.

A díjkiosztót a 2019. szeptember 6-án rendezendő nemzetközi költőtalálkozó keretében,

a 18 órakor kezdődő gálaesten – a zsűri jelenlétében – tartjuk meg.

Balatonfüredi Költőverseny Quasimodo Közalapítvány

E havi számunk szerzői:

Barna T. Attila (Vác, 1971) Budapest, költő
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Ifj. Cservenák Mihály György (Szügy) Szügy, költő, slammer
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea (Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita ( ) Veszprém, tanár, író, költő
Haász Irén (1954 Bp.) Budapest, költő
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, hitoktató, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Hrubík Béla (Szécsénykovácsi, 1964) Ipolynyék, költő, politikus
Ilies Renáta (Marosvásárhely) Budapest, költő
Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétfodony, író, költő
Kiss Anna Mária (Balassagyarmat, 1964) Gárdony, költő
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Kuruc Tóth Tamás (Debrecen, 1960) Salgótarján, író, költő, gondolkodó
Pohánka Erika ( ) Balassagyarmat, költő
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
Siska Péter (Nyíregyháza, 1984) Nyíregyháza, költő,
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

krasznaigyula9@gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagyeb.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

NMHH CE/7456-5/2018.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés Egyesületének.

Herencsény, Török templom (Karaffa Gyula fotója)